

Tid: 17. – 20. september 2002

Sted: Karasjok

Saksliste:

- Sak 26/02 Konstituering
- Sak 27/02 Sametingsrådets beretning om virksomheten
- Sak 28/02 Spørsmål til Sametingsrådet i hht. Sametingets
forretningsorden § 11
- Sak 29/02 Kunngjøring av nye saker
- Sak 30/02 Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse
- Sak 31/02 Stortingsmelding nr 34 (2001-2002) Kvalitetsreformen om
høyere samisk utdanning og forskning
- Sak 32/02 Sametingets politikk for det sørsamiske området
- Sak 33/02 Melding om næringskombinasjoner
- Sak 34/02 Stortingsmelding nr 55 (2000-2001) om samepolitikken og stortingsmelding nr 33
(2001-2002) Tilleggsmelding til stortingsmelding nr 55 om samepolitikken
- Sak 35/02 Regler for valg til Sameting – endringer
- Sal 36/02 Kvote-, struktur- og kondemneringsordninger i kyst- og fjordflåten

Sign: _____/_____

Møtesekvenser

Tid	Sak	Side
17.09.02 kl. 09.00 – 12.00	26/02	3
	27/02	6
17.09.02 kl. 15.00 – 19.30	27/02 forts.	
	28/02	18
	29/02	29
18.09.02 kl. 08.30 – 12.00	30/02 (fremleggelse)	35
	31/02	41
	32/02	61
18.09.02 kl. 15.00 – 18.45	33/02	72
	31/02 (votering)	
	32/02 (votering)	
19.09.02 kl. 09.00 – 12.15	34/02	76
19.09.02 kl. 15.00 – 18.40	35/02	127
20.09.02 kl. 08.30 – 12.00	30/02 (debatten)	
	36/02	135

Sign: _____/_____

Sak 26/02

Konstituering

Saken påbegynt 17. september 2002 kl. 09.00.

Representanter

Følgende representanter var tilstede ved konstitueringen:

1.	Olav M. Dikkanen	21.	Svein Peter Pedersen
2.	Magnhild Mathisen	22.	Randi A. Skum
3.	Berit Ranveig Nilssen	23.	Margreta Påve Kristiansen
4.	Steinar Pedersen	24.	Ole Mathis Oskal
5.	Jánoš Trosten	25.	Lars Oskar Larsen
6.	Jon Erland Balto	26.	Henrik Eriksen
7.	Ragnhild Nystad	27.	Ove Johnsen
8.	Berit Alette Eira	28.	Åge Nordkild
9.	Terje Tretnes	29.	Odd-Roar Strømme
10.	Per A. Bæhr	30.	Per Solli
11.	Klemet Erland Hætta	31.	Sven-Roald Nystø
12.	Isak Mathis O. Hætta	32.	Stig Eriksen
13.	Josef Vedhugnes	33.	Anders Urheim
14.	Olaf Eliassen	34.	Jarle Jonassen
15.	Sverre Anderssen	35.	
16.	Willy Olsen	36.	Sten Erling Jønsson
17.	Jon Harald Skum	37.	Birger Nymo
18.	Gunnvald Nilsen	38.	
19.	Geir Tommy Pedersen	39.	Jørn Are Gaski
20.	Willy Ørnebakk		

Sign: _____/_____

Innvilgende permisjoner

Permisjon hele plenumsmøtet:

Representant nr. 8 Egil Olli innvilget permisjon hele plenumsmøtet, 17. – 20.09.02.
Representant nr. 11 Ole Henrik Magga innvilget permisjon hele plenumsmøtet, 17. – 20.09.02.
Representant nr. 18 Tormod Bartholdsen innvilget permisjon hele plenumsmøtet, 17. – 20.09.02.
Representant nr. 24 Per-Bjørn Lakselvnes innvilget permisjon hele plenumsmøtet, 17. – 20.09.02.
Representant nr. 26 Berit Oskal Eira innvilget permisjon hele plenumsmøtet, 17. – 20.09.02.
Representant nr. 29 Roger Pedersen innvilget permisjon hele plenumsmøtet, 17. – 20.09.02.
Representant nr. 35 Kjell Jøran Jåma innvilget permisjon hele plenumsmøtet, 17. – 20.09.02.

Permisjon deler av plenumsmøtet:

Representant nr. 38 Johan Mikkel Sara innvilget permisjon 17.09.02.
Representant nr. 25 Ann-Mari Thomassen innvilget permisjon 17. – 18.09.02.
Representant nr. 9 Terje Tretnes innvilget permisjon 18. – 20.09.02.
Representant nr. 20 Willy Ørnebakk innvilget permisjon 19. – 20.09.02.
Representant nr. 15 Sverre Andersen innvilget permisjon 20.09.02

Vararepresentanter

Berit Alette Eira møtte for representant nr. 8 Egil Olli.
Marit Guttorm Graven møtte for representant nr. 9 Terje Tretnes (18. – 20.09).
Klemet Erland Hætta møtte for representant nr. 11 Ole Henrik Magga.
Gunnvald Nilsen møtte for representant nr. 18 Tormod Bartholdsen.
Bjørn Inge Mo møtte for representant nr. 20 Willy Ørnebakk (19. – 20.09).
Ole Mathis Oskal møtte for representant nr. 24 Per-Bjørn Lakselvnes.
Lars Oskar Larsen møtte for representant nr. 25 Ann-Mari Thomassen (17. – 18.09).
Henrik Eriksen møtte for representant nr. 26 Berit Oskal Eira.
Odd-Roar Strømme møtte for representant nr. 29 Roger Pedersen.

I. Dokumenter

- Møteinnkalling av 15. august 2002 med forslag til saksliste

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

1. Innkalling av 15. august 2002 med innstilling til saksliste godkjennes.
2. Valg av sette-møteledere for dette plenumsmøtet:

Klemet Erland Hætta og Jarle Jonassen velges som sette-møteledere for dette plenumsmøtet..

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Josef Vedhugnes, saksordfører	
2.	Magnhild Mathisen	
3.	Sven-Roald Nystø	
4.	Berit Ranveig Nilssen	
5.	Josef Vedhugnes	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Innkalling av 15. august 2002 med saksliste ble godkjent.

Klemet Erland Hætta og Jarle Jonassen ble valgt som sette-møteledere for dette plenumsmøtet.

Saken ble avsluttet 17. september 2002 kl. 09.15.

Sign: _____/_____

Sak 27/02

Sametingsrådets beretning om virksomheten

Saken påbegynt 17. september 2002 kl. 09.15.

I. Dokumenter

- Sametingsrådets beretning om virksomheten:

Beretningen omfatter Sametingsrådets aktiviteter 12.05.02 – 08.09.02.

1. Om virksomheten

Sametingsrådet har i denne perioden avholdt to møter og behandlet 41 saker. Det vises til møtebok 7/02 og 8/02.

Sametingsrådet har besluttet å legge om rådets beretning til Sametinget. Rådet ønsker heretter å omtale grundig noen få aktuelle saker som rådet har arbeidet med i perioden. Representantene er som før velkomne til å stille spørsmål til rådet om andre aktuelle saker i hht. forretningsorden § 11.

Som det fremgår av vedlegget har rådet i tillegg deltatt på flere møter og representasjoner.

Presidenten har i perioden avholdt et møte med gruppelederne. På disse møtene drøftes aktuelle saker, bl.a diverse høringssaker.

2. Saksområder

Sametingsrådet har fra denne perioden valgt å fremheve to saker som rådet har arbeidet mye med og som også har vært gjenstand for mye debatt.

2.1 Finnmarksloven

Sametinget har deltatt i to møter i regi av Justisdepartementet (JD) vedrørende arbeidet med den såkalte Finnmarksloven. Regjeringen har informert om at JD skal gjøre ferdig et lovforslag (Ot.prp.) i løpet av høsten/vinteren 2002. Dette lovforslaget skal etter planen behandles av Stortinget i vårsesjonen 2003.

Det vises til Sametingsrådets vedtak i sak R 60/02, hvor rådets syn på saken kommer til uttrykk. I vedtaket presiseres det at målet med opprettelsen av Samerettsutvalget var å sikre samenes

Sign: _____/_____

rettigheter, og på den måten rette opp skjevhetene i forholdet mellom samene som urfolk og den norske stat.

Etter rådets syn styrker ikke det fremlagte forslaget samenes rettigheter helhetlig slik intensjonen var. En avklaring og styrking av samenes rettigheter i Finnmark var et utgangspunkt og en forutsetning for Samerettsutvalgets arbeid og Regjeringens oppfølging av utvalgets innstilling.

Rådet viser spesielt til Norges folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk. Etter rådets syn har ikke Justisdepartementet i tilstrekkelig grad begrunnet eller klargjort det prinsipielle grunnlag som ligger til grunn for forslaget. Det gjelder både det internrettslige og det folkerettslige grunnlaget for den fremlagte skissen. Departementet synes videre ikke å ha lagt til grunn Samerettsutvalgets folkerettsgruppes grunnsyn i NOU 1997:5.

Av den grunn har rådet bedt om mer informasjon om forslaget, og at disse opplysningene gis til Sametinget i god tid før et eventuelt nytt møte, slik at vi kan vurdere om det er formålstjenlig å fortsette samtalen med Regjeringen i denne saken. Sametingsrådet mener det er nødvendig å gi klare signaler til Regjeringen om at Sametinget ikke vil akseptere et forslag som ikke oppfyller Norges rettslige forpliktelser overfor samene. Vi har ventet lenge på denne loven, og derfor er det uakseptabelt av Regjeringen å ikke styrke og anerkjenne samenes rettigheter på grunnlag av Samerettsutvalgets arbeid.

Det skriftlige materialet og muntlig informasjon fra Justisdepartementet taler for at departementet og Regjeringen ikke synes å ha vektlagt Sametingets vedtak i sak 32/99. Det vises spesielt til del 1 og 2 i vedtaket hvor Sametingets prinsipielle syn kommer til uttrykk. Dette er bakgrunnen for rådets vedtak i sak R 60/02. Sametingsrådet forventer at både Sametingets vedtak og Samerettsutvalgets folkerettsgruppes vurderinger legges stor vekt på i den kommende lovproposisjonen.

Etter vårt syn har en dialog to parter, hvor begge parters syn burde tillegges vekt. Sametingspresidenten har formidlet Sametingets utgangspunkter og prinsipielle krav tydelig overfor Justisdepartementet og statsråden. Prosessen hittil har vist at Regjeringen ikke på noen måte har tatt hensyn til Sametingets prinsipielle syn. Regjeringen har et spesielt ansvar for å overholde de rettslige forpliktelser staten har overfor sitt urfolk under forberedelsen av nye lover som griper inn og regulerer samiske rettighetsområder, eller på andre måter innvirker på samenes kultur og leveste. Sametingsrådet har oversendt vedtaket til Justisdepartementet, hvor vi sterkt oppfordrer den norske regjering til å anerkjenne og styrke samenes rettigheter som folk.

2.2 Mineralske ressurser i samiske områder

Sametinget har mottatt flere henvendelser fra mineralselskaper fra inn- og utland, som ønsker å avdekke og utnytte mineralressurser i samiske områder. Mineralselskapene Falconbridge, Tertiary Minerals (Tertiary Gold Limited) og Mineralat DA har i den senere tid orientert Sametinget om planer om å foreta ulike former for mineralletting i de indre delene av Finnmark. Minerallettingen beskrives som mindre inngrep, i form av lett anleggsaktivitet (herunder boring og masseuttak). Mens Falconbridge og Mineralat DA tar opp generell mineralsøking, har Tertiary Minerals gått lengre og framvist en nærmere konkretisering av letevirsomheten.

Sign: _____/_____

Sametinget hadde 17.04.02 møte med nærings- og handelsministeren hvor Sametinget ga klart uttrykk for sin prinsipielle holdning om at ressursene i samiske områder, både over og under jorden, tilhører det samiske folk. Dette er nedarvede rettigheter som vi har og som vi aldri har gitt fra oss. Det ble videre gjort klart at Sametinget ikke kan akseptere at samiske områder stadig legges ut for salg eller deles ut til ulike formål som muting, leting, undersøkelse og drift av mineralforekomster uten at samene på noen måte har innflytelse over situasjonen. Samtidig ble det understreket at Sametinget ikke er prinsipielt i mot bergverksvirksomhet i samiske områder, men dette må skje på samiske premisser og Sametinget skal ha innflytelse på utviklingen. Dette innebærer rett til å delta i bruk, styring og bevaring av mineralressurser. Ut fra slike grunnprinsipper må samene gis myndighet til å være med og bestemme og forvalte bruken av naturressursene i samiske bruks- og bosettingsområder.

Nærings- og handelsdepartementet har ikke foretatt seg noe i forhold til den akutte situasjon med muting og leting etter mineralske forekomster i samiske områder. Departementet viser bare til de bebudede odelstingsproposisjonene om finnmarksloven og mineralloven.

Da Tertiray Minerals i sommer hadde konkrete planer om prøveboring fant Sametingsrådet det nødvendig å be selskapet om ikke å igangsette leteboringen fordi Sametinget på vegne av det samiske folk ikke hadde gitt sitt samtykke til det, og fordi norske myndigheter ikke har anerkjent samiske rettigheter. Selskapet har inntil videre respektert Sametingets beskjed.

Sametinget hadde møte med Tertiary Minerals, Falconbridge og Mineralat DA i Karasjok 21.08.02 hvor Sametinget syn ble utdypet. Sametinget har det generelle inntrykk at mineralselskapene langt på vei har et ønske om å respektere samiske rettigheter og at de ønsker eventuell utvinning på samiske premisser. Problemet er imidlertid at Regjeringen så langt ikke har uttrykt et tilsvarende ønske om å respektere samiske rettigheter. Resultatet er dermed at det ut fra dagens situasjon ikke er noen muligheter for mineralvirksomhet i samiske områder, og at det i realiteten er Regjeringen som blokkerer for en faktisk vurdering av om slik utvinning i visse tilfeller kan forsvares og foretas.

I møte med næringsministeren 17.04.02 ble Sametinget orientert om at det nå igangsettes et arbeid med ny minerallov. Næringsministeren ønsket en mest mulig åpen dialog med Sametinget om dette. 04.06.02 ble det holdt et orienteringsmøte på administrativt nivå i Karasjok mellom Sametinget og Nærings- og handelsdepartementet om arbeidet med ny minerallov. Her ble det klart gitt uttrykk for at Sametinget holder fast ved at ny minerallov må være en konsesjonslov der bergfrihetensprinsipp fjernes også for mutbare mineraler. En konsesjonslov vil i sterkere grad også ivareta behovene for utredning om konsekvenser for næringer, miljø, kultur og samfunn.

3. Kunngjøring av nye saker - oppfølging

Her er rådets oppfølging på kunngjøring av nye saker fremmet på plenumsmøtet 28.05.02. Forslag 11 og 13 ble behandlet som sak 24/02 på plenumsmøtet 31.05.02 (forslag 14 ble ikke fremmet).

Sign: _____/_____

Forslag 1: Samefolkets dag 6. februar – temadag over hele landet

Sametinget har de siste årene merket stor økning i antall barnehager og skoler med samiske elever som markerer Samenes nasjonaldag. Hittil har det ikke vært tilpassede læremidler for temaarbeid denne dagen. Sametinget vil derfor prioritere temaopplegg i markering av nasjonaldagen for barnehager, grunnskoler og videregående opplæring ved tildeling av midler til samisk læremiddelutvikling i 2003. Sametinget vil også arbeide for at nasjonaldagen blir gjort til offisiell flaggdag i hele landet. I den forbindelse viser Sametingsrådet til sak 34/02 hvor man ber Stortinget vedta 6. februar som offisiell flaggdag i Norge. Inntil videre oppfordrer Sametinget alle kommuner og fylkeskommuner i Norge til å markere dagen ved å heise det samiske flagget ved alle offentlige institusjoner.

Forslag 2: Nasjonal temadag i grunnskolen og videregående skole om samene

I 1994 fikk skoleverket i Norge en felles "Generell læreplan" for grunnskolen, videregående opplæring og voksenopplæring. Den generelle læreplanen fokuserer mye på skolens plikt til å "formidle kunnskap om andre kulturer" og at "oppfostringen skal motvirke fordommer og diskriminering og fremme gjensidig respekt og toleranse mellom grupper med ulike levesett". I forbindelse med læreplanverket for den 10-årige grunnskolen ble det laget et prinsippdokument. I prinsippdokumentets avsnitt om samisk kultur og samfunnsliv heter det at "Samisk kultur og samfunnsliv er ein viktig del av den felles kulturarven som alle elevar i grunnskolen skal ha kunnskap om". Det vil si at alle elever i den norske grunnskolen har samisk kultur, språk, historie og samfunnsliv som et felles lærestoff i ulike fag.

I dag er det mange barnehager og skoler som har 6. februar som temadag om samene. Imidlertid er det slik at manglende tilpasset undervisningsstoff vanskeliggjør dette. Tidligere Samisk utdanningsråd har i forbindelse med dette utgitt en ressursbok for lærere som skal undervise i samiske emner i grunnskolen. Det er likevel et stort behov for å utvikle ulike typer læremidler og temaopplegg om samiske forhold både til barnehager, grunnskoler og videregående opplæring.

P.g.a begrensede økonomiske ressurser har Sametinget vært nødt til å prioritere utvikling av lærebøker på samisk for samiske elever. Det er imidlertid viktig at også norske barn og elever får riktig informasjon om samer og samiske forhold. Det er likevel grunn til å spørre om det er Sametingets ansvar å utvikle nasjonale læremidler for den norske skolen.

Sametinget vil derfor ta initiativ overfor Læringscenteret for å se på mulighetene for at det utvikles tilpassede temaopplegg for alle nivåer i opplæringen, slik at det blir enklere for den enkelte barnehage og skole å gjennomføre en temadag om samene.

Forslag 3: Norske lover må ta hensyn til samiske fangst- og fiskemetoder og tradisjoner

Vi viser spesielt til ILO konvensjonens artikkel 15 nr. 1 som gir urfolk rett til å delta i bruk, styring og bevaring av naturressursene i deres landområder, og som gir staten en plikt til å sikre urfolks landområder spesielt. Dette innebærer at det skal legges stor vekt på de innspill Sametinget kommer med i forhold til utnyttelse av naturressursene.

Sign: _____/_____

Sametinget har i plenumsvedtak i sak 26/91 foreslått; ”at tradisjonelle samiske jakt- og fangsttider blir innpasset i de nasjonale bestemmelsene på området. Ved fastsettelse av jakttider og –områder i samiske områder, må dette skje i samsvar med tradisjonell praksis i det aktuelle området”.

I tillegg har Sametingsrådet i sak R 92/97 bedt at vårjakt på ender innføres som fast ordning, noe som ennå ikke er gjort, jf. FOR 1999-05.20 nr 493: Forskrift for kvoteregulert vårjakt på ender, Kautokeino kommune.

Sametingsrådet har på nytt i brev av 14.08.02 tatt saken opp med Miljøverndepartementet hvor det påpekes at forskriftene bør tilpasses samiske fangst- og fiskemetoder og tradisjoner. Rådet viser også til sak 34/02 hvor man ber at forskriftene må tilpasses samiske fangst- og fisketradisjoner.

Forslag 4: Støtteordningen til organisasjoner bør endres og forbedres

Bevilgninger til tilskuddsformålet er i dag på kr 2 500 000,-. Sametingsrådet ser på de samiske organisasjonene som viktige fora i et samisk demokrati. Det er derfor viktig at disse har et økonomisk fundament de kan drive sin virksomhet ut fra. Utfordringen blir derfor å utvikle ordninger som tar høyde for den løpende utvikling i de samisk samfunn. Sametingsrådet ser behovet for å vurdere og evaluere de forskjellige støtteordninger som har betydning for utvikling av et samisk demokrati, herunder se på reglene for støtte til samiske hovedorganisasjoner. Dette vil delvis bli gjort i forbindelse med rådets framlegg til forslag av Sametingets budsjett for 2003, og ved at rådet vil sende utkast til nye retningslinjer for ordningen til høring i løpet av inneværende høst.

Forslag 5: Forslag om endring i regelverk til Samisk utviklingsfond til innkjøp av fiskebåter

Fiske som sentral primærnæring i samiske kyst- og fjordområder skal sikres og videreutvikles gjennom aktiv virkemiddelbruk i Samisk utviklingsfond. Det kan ytes fondsstøtte til både fangst, mottak-, produksjon og servicesiden i næringen. Gjennom fondets støtteordninger skal en bidra til å gi gode rammebetingelser for å sikre og opprettholde fiske som materielt grunnlag for bo- og sysselsettingen i samiske områder.

Sametingsrådet er oppmerksom på at dagens regelverk på enkelte punkter må gis en ny og helhetlig vurdering, herunder gjeldende regel om at det ikke kan gis tilskudd til kjøp av fiskebåter eldre enn 15 år. Rådet tar sikte på å gjennomføre denne vurderingen etter at rådets bebudede melding til Sametingets plenum om bevaring og utvikling av samiske kyst- og fjordsamfunn, som nå er under utarbeidelse, er ferdigbehandlet i plenum.

Forslag 6: Forslag vedrørende Sametingets administrasjonsbygg

Sametinget har i dag kontorer i Snåsa, Drag, Tromsø, Guovdageaidnu, Vuonnabahta og Kárášjohka. Etter Sametingsrådets oppfatning er dette en tilfredsstillende geografisk spredning av tingets virksomhet. Sametinget har eget bygg i Kárášjohka og rådet ser ikke behov for bygging av egne bygg på de andre kontorstedene. Sametingsrådet ser på bakgrunn av dette ikke behov for at det foreslåtte utvalget med mandat å utarbeide en handlingsplan for behov, lokalisering og etablering av tingets nåværende og framtidige virksomhet i områder utenfor Kárášjohka, nedsettes.

Sign: _____/_____

Forslag 7: Forslag vedrørende regionalt og lokalt eierskap til vannkraftressurser i samiske områder
Sametingsrådet finner som representanten, de prinsipielle sidene ved spørsmålet om regionalt og lokalt eierskap til vannkraftressurser i samiske områder, som en viktig energipolitisk sak for landet. Dette omfatter både spørsmålet om utvikling av arbeidsplasser og sikring av en stabil energiforsyning til befolkningen.

På den andre siden viser rådet til at saken berører en rekke prinsipielle spørsmål av både juridisk og politisk karakter. Dette omfatter landets lovgivning, EØS-avtalens bestemmelser og økonomiske sider ved energiforsyningen, som langt overgår de ressurser Sametinget har til utredningskapasitet. Derfor finner Sametingsrådet ikke å kunne følge opp anmodningen om å foreta en utredning av regionalt og lokalt eierskap til vannkraftressursene i samiske områder.

Forslag 8: Forslag om utvidet låneramme med rentekompensasjon i samiske kommuner vedrørende vedtatt skolesatsing

Ved behandling av statsbudsjettet for 2002 vedtok Stortinget en statlig finansieringsordning der kommuner og fylkeskommuner skal få kompensert renteutgifter knyttet til nybygg og utbedring av skole-anlegg. Investeringsrammen fordeles etter objektive kriterier. Sametingsrådet er enig med forslagstilleren i at det er svært beklagelig at dagens tildelingskriterier ikke tar hensyn til de særskilte behov for større investeringsrammer i kommuner der det er norske og samiske elever, og særlig i kommuner hvor L-97 Samisk er blitt gjort gjeldende. Rådet har tatt opp dette spørsmålet med Utdannings- og forskningsministeren i møte den 5. februar i år. Statsråden var klar i sitt svar om at det ikke var aktuelt å gå inn for endring av dagens tildelingskriterier. Rådet vil følge opp den generelle økonomiske situasjonen i de samiske kommunene, samt de økonomiske rammebetingelsene innenfor samisk opplæring med den politiske ledelsen i Regjeringen.

Forslag 9: Forslag om vern av fiskeplasser i samiske fjordområder

Sametingsrådet er enig i at fiskeri- og havbruksnæringen er en næring som har et stort potensiale for utvikling av arbeidsplasser. Imidlertid er det en forutsetning at oppdrettsnæringa etableres og utvikles i tillegg til dagens fiskerinæring, og ikke true eksistensen til det tradisjonelle kyst- og fjordfisket. Rådet anser fiskernes rettigheter til sine fiskeområder for å være så viktig at det vil bli omhandlet som et eget punkt i melding om bevaring og utvikling av samiske kyst- og fjordsamfunn.

Forslag 10: Vern vill-laksstammen

Sametingsrådet har i den senere tid lagt merke til at Fiskeridepartementet vil tildele lakseoppdretts-konsesjoner i områder som Rieber-Mohn-utvalget har foreslått som nasjonale verneområder for å bevare villaksen. Rådets synes det er påfallende at Regjeringen ikke vil avvende sluttbehandlingen i Stortinget av utvalgets innstilling, før de tildeler laksekonsesjoner i de omstridte havområdene. Rådet har imidlertid fått den forståelsen at Regjeringen er villig til å innløse (kjøpe tilbake) de laksekonsesjonene som er innenfor et verneområde etter sluttbehandlet i Stortinget i 2003.

Når det gjelder villaksens betydning for det samiske samfunn og forurensing, sykdom og parasitter som følger lakseoppdrettsanlegg står rådet fast på det Sametinget vedtok i sak 20/99 NOU 1999:9 Til laks åt alle kan ingen gjera – høring.

Sign: _____/_____

Forslag 12: Studiehjemler for å lære samisk

Sametingsrådet har behandlet saken og fattet følgende vedtak:

Studiepermisjonsordningen for lærere som tar videreutdanning i samisk er et viktig virkemiddel for kommunene for å skaffe kvalifiserte lærere i samiskfaget. Ordningen med bindingstid har også vært positiv i rekrutteringssammenheng i kommuner der tilgangen på samisklærere er vanskelig. Det er positivt at ordningen fra og med 2002 også omfatter sørsameområdet, i tillegg til lule- og nordsamiske områder.

Sametinget mener at det er svært lite akseptabelt at Regjeringen har foretatt en kraftig reduksjon i tilskuddet til studiepermisjonsordningen i Finnmark, Troms og Nordland. Når studiepermisjonsordningen er gjort gjeldende for flere områder, så hadde Sametinget forventet at rammene for tilskuddet skulle bli utvidet. Det har i stedet vært en reduksjon av tilskuddet på ca 30 %.

Sametinget ber Regjeringen opprettholde ordningen og utvide tilskuddet med nødvendige økonomiske midler, slik at det dekker behovet som er tilstede for å få flere kvalifiserte lærere som kan undervise i og på samisk. Sametingsrådet viser til sak 34/02 hvor Stortinget blir bedt om å opprettholde og utvide ordningen.

Forslag 15: Samisk språkopplæring utenfor språkforvaltningsområdet

At samisk opplæring utenfor forvaltningsområdet for samisk språk ikke har fungert tilfredsstillende er noe rådet har fått signaler om fra flere hold. For å få en oversikt over hva problemet består i og for å foreslå tiltak for å bedre situasjonen i både grunnskole og videregående opplæring, ble det satt i gang et utredningsarbeid i 2000. Arbeidsgruppen har kommet med en rapport der sentrale problemstillinger i forhold til samisk opplæring utenfor forvaltningsområdet for samisk språk blir vurdert. Rapporten har vært ute til høring og Sametinget vil behandle saken i november 2002.

Ansvar for å gi opplæring i samisk ligger pr. i dag ikke hos Sametinget, men hos skoleeier, det vil si den enkelte kommune når det gjelder grunnskolen, og fylkeskommunen når det er snakk om videregående skole, og staten for de samiske videregående skolene. Skoleeier har ansvar for organisering og praktisk tilrettelegging av opplæring i samisk, så vel som i andre fag, mens Statens utdanningskontor tildeler ressurser til slik opplæring. Sametingsrådet viser til sak 34/02 hvor Stortinget blir bedt om å øke bevilgningen til språklige særtiltak, slik at opplæring i og på samisk skal kunne gjennomføres.

Med bakgrunn i dette kan ikke Sametinget opprette språkopplæringskontor i Alta eller landet forøvrig.

Forslag 16: Begrensning av turistfisket i sjøen

Sametingsrådet støtter fullt ut forsøksstilleren i at turistfisket har en positiv virkning og er et viktig bidrag når det gjelder å få turister til å få naturopplevelser i samiske kyst- og fjordområder. I tilfelle dagens turistfiske er på 15 000 tonn, slik Norges Fiskarlag har beregnet, anser rådet dette som svært mye, ettersom dagens ressursituasjon gjør at yrkesaktive fiskere har sterke begrensninger i fiske.

Sign: _____/_____

Rådet har i høringsuttalelse av 6. mai 2002 tatt opp denne problemstilling. Her heter det bl.a.:

- For å høyne båtkvotene i Gruppe II. vil Sametinget be Fiskeridepartementet om midlertidig å begrense fritids- og turistfiskernes mulighet til omsetning av torsk, hyse og sei. Begrensningen bør vare inntil den generelle ressursituasjon er bedret.

Forslag 17: Utkast til forskrift om tildeling av matkonsesjoner for laks og ørret i sjøvann – Høring

Sametingsrådet har helt siden 1998 arbeidet for å etablert to laksekonsesjoner for å styrke de lulesamiske samfunn i Musken i Tysfjord (jfr. president Sven-Roald Nystø fremlegg i Nord-Norgeutvalget 6. oktober 1998). Rådet er svært fornøyd med at det nå skal tildeles to laksekonsesjoner til Musken. Rådet er i tillegg spesielt fornøyd med at Fiskeridepartementet nå tildeler rettigheter og konsesjoner for å styrke næringsgrunnlaget i samiske områder. Dette er et helt nytt forvaltningsprinsipp.

Når det gjelder høring av forskriftene om tildeling av matfiskkonsesjoner for laks og ørret i sjøvann (brev av 14.09.01 til Fiskeridepartementet) har Sametinget vektlagt følgende:

- *oppdrettsnæringen kan bli et viktig supplement til styrking av det materielle grunnlaget for videre samfunns- og næringsutvikling i samiske områder*
- *dagens oppdrettsanlegg er i stor utstrekning lokalisert til samiske kyst- og fjordområder og man skulle forvente at en større del av anleggene i dag var eid og drevet av den samiske befolkningen.*

EFTAs overvåkningsorgan, ESA, avga 15. november 2001 en uttalelse om at de ikke aksepterte Fiskeridepartementets forskrifter om tildeling av konsesjoner under refordeling i Troms og Finnmark i 1998. ESA ga her klager medhold i at vilkårene om lokalt eierskap er i strid med etableringsreglene og kapitalreglene i EØS-avtalen. I tillegg ble det fra ESA stilt spørsmål angående 10-års omsetningsforbud for konsesjoner eller eierandeler i selskap med konsesjon og prioritering av kvinnelige søkere. ESA mente at det måtte lages ny tildelingsforskrift for å være forenelig med Norges forpliktelse etter EØS-avtalen.

Sametinget ga en ny høringsuttalelse 14. juni 2002 og viste her til den særskilte protokollen (protokoll 3) om det samiske folk, som ble forhandlet mellom de nordiske statene og EU i 1994 i forbindelse med medlemskap i EU. Protokollen er en del av EUs regelverk og her gis det unntak fra Romatraktaten og likhetsprinsippet. Norge var med på forhandlingene, men Norge ble som kjent ikke med i EU. Rådet er av den oppfatning at det er etablert ordninger for det samiske folk for å videreutvikle samiske kultur og samfunnsliv i protokoll 3. Rådet har derfor bedt om at Fiskeridepartementet tar opp problemstillinga om lokalt eierskap i Troms og Finnmark med EFTAs overvåkningsorgan ESA, på bakgrunn av Protokoll 3 *om det samiske folk*. Rådet pekte i denne forbindelse på at *lokalt eierskap er med på å trygge og utvikle samiske næringer og samfunnsliv*.

Forslag 18: Tingsrettens dom vedrørende fiskerettighetene i Altaelva før St.Hans

Tingretten har avgjort at det private selskapet ALI har eiendomsrett til Altaelva. Med bakgrunn i dommen har ALI rettighet til elva både før og etter sankthans. Før dommen hadde ALI en slik rettighet bare *før* sankthans.

Sign: _____/_____

Sametinget vil følge opp denne saken i det totale arbeidet i forbindelse med rettighetsspørsmålet. Rådet ser at det er prinsipielle sider ved dommen som berører det totale rettighetsspørsmålet, og også fiskerettighetene er viktige i denne sammenhengen. Sametingsrådets syn er at både forvaltnings- og eiendomsretten til rikdommene i lakseelvene burde komme de til gode som bor i lokalområdene. Rådet mener det er ille at et privat selskap har fått eiendomsretten til rikdommene i Altaelva. Sametingsrådet vil derfor granske dommen nærmere og behandle den som en del av vårt arbeid med Finnmarksloven.

Vedlegg:

Oversikt over representasjoner og møter i perioden

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Merknad 1, representant Steinar Pedersen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe:

1. Samerettsutvalget

Sametinget er opprettet for å tale samenes sak i forhold til sentrale og andre myndigheter. Slik arbeidet er organisert i dag, er det i første rekke Sametingsrådet som står for denne kontakten. Dette er en stor og viktig oppgave, som også kan være vanskelig når kontroversielle spørsmål dukker opp.

Sametinget forutsetter at Sametingsrådet gjør sitt ytterste for å ivareta de samiske interessene, selv om det er innfløkte saksforhold man arbeider med. Avklaringen av de samiske rettighets-spørsmålene står sentralt i en slik forbindelse.

Sametinget har merket seg at ”*Sametingsrådet har brutt kontakten med Regjeringen i denne saken fordi samenes rettigheter etter intern- og folkerett ikke er blitt anerkjent.*” I sametingspresidentens notat til gruppelederne, dat. 31.07.02, hvor dette fremkommer, sies det også at hvis man deltar i flere møter, ”... *kan det forstås som at vi har akseptert forslaget, og at vi har deltatt i prosessen.*”

Ut fra at Sametinget ble opprettet for å tale samenes sak, finner Sametinget at Sametingsrådet istedenfor å trekke seg fra prosessen, bør gå enda mer aktivt inn og påvirke Regjeringen, gjennom presise og konkrete utdypinger av hva man selv mener. I den forbindelse ber man også om at Sametingsrådet tar tilbørlig hensyn til at Sametinget var delt omtrent på midten da man uttalte seg om Samerettsutvalgets innstilling. Derfor ville det være naturlig å opprette en tverrpolitisk arbeidsgruppe som kunne følge denne saken i forhold til Regjeringen.

Det at man stiller seg på sidelinjen når man har påvirkningsmuligheter, kan i neste omgang bli brukt mot Sametinget når Regjeringen fremmer en lovproposisjon for Stortinget, og saken skal behandles der. Sametinget ber Sametingsrådet vurdere også den siden av saken.

Sign: _____/_____

Konklusjon:

Sametinget finner det helt nødvendig at Sametingsrådet igjen går aktivt inn i prosessen som skal slutføre Samerettsutvalgets arbeid for Finnmark, og gjenoppta samarbeidet med Regjeringen. Sametinget ber også om at rådet trekker inn representanter fra opposisjonen i et slikt systematisk arbeid.

2. Mineraler

Sametinget har også merket seg at Sametingsrådet siden forrige plenum har krevd full styringsrett over mineralvirksomheten på om lag halvparten av Norges landareal. I en pressemelding fra Sametingets ledelse 9. juli slår man nemlig fast at i samiske områder tilhører "...områdets ressurser både over og under jorden... det samiske folk." Derfor kreves det et "... samtykke fra Sametinget for at det kan gis letetillatelse i alle samiske områder, ...".

Dette synspunktet utdypes i et notat til diverse mineralselskaper, 21.8. d.å., hvor man gjentar og forsterker det gjengitte. Der understreker Sametingsrådet at det ikke bare dreier seg om leievirksomhet, men alle typer inngrep i forbindelse med mineralvirksomheten. Man slår også fast at man ikke vil vurdere hvilken form utforskningen av mineraler i samiske områder skal ha, før "*den samiske eiendomsretten er anerkjent.*"

Konklusjon:

- A. Sametinget mener at en minerallov ikke må vedtaes før rettighetsspørsmålene er endelig avklart. Det er også selvsagt at Sametinget skal ha innflytelse i samarbeid med andre folkevalgte organer når det gjelder mineralressurser i det som også er samiske områder.
- B. Sametinget finner imidlertid at Sametingsrådet har formulert så omfattende krav at det kan påvirke forholdet til både allmennheten og andre folkevalgte organer. Tinget for sin del mener ikke at Sametinget alene skal eie og alene forvalte mineralressursene i alle samiske områder, og ber Sametingsrådet endre sitt syn, eller presisere det hvis det ikke er det man har ment.

3. Oppnevninger

Sametinget har vært samstemt om at ved for eksempel sentrale oppnevninger av samiske representanter til ulike styrer, råd, utvalg, og lignende, skal man følge de forslagene som er fremmet fra Sametingets side. Andre muligheter skal ikke blande seg inn i dette.

Sametinget mener også at det er et like klart prinsipp at i tilfeller der opposisjonen har rett til medlemmer i råd og utvalg, er det opposisjonen selv som helt og fullt bestemmer sin egen representasjon. Det er forhold som Sametingsrådet ikke skal blande seg inn i.

Dette er et helt grunnleggende demokratisk prinsipp, og kan sidestilles med prinsippet om at ingen andre skal bestemme på vegne av Sametinget når det gjelder Sametingets representasjon.

Konklusjon:

Sametinget vil presisere at det er et helt grunnleggende demokratisk prinsipp at opposisjonen selv utpeker sine representanter til råd og utvalg, og at Sametingsrådet respekterer dette prinsippet.

Sign: _____/_____

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Sametingsrådets beretning med merknad tas til etterretning.

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Representant Steinar Pedersen, APs sametingsgruppe fremmet følgende protokolltilførsel:

Arbeiderpartiets gruppe må bare akseptere at vårt forslag i denne saken ikke blir tatt opp til avstemming, og at det går som en merknad til rådets beretning.

Representantene Isak Mathis O. Hætta, Fri gruppe, Gunnvald Nilsen, Høyre, Per A. Bæhr, Flyttsamelista, Ove Johnsen og Odd-Roar Strømme, SVF, fremmet følgende protokolltilførsel:

Undertegnede beklager at det ikke ble gitt mulighet til å stemme over APs forslag, og vil gi uttrykk for støtte til forslaget.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	
2.	Steinar Pedersen	Geir Tommy Pedersen Svein Peter Pedersen Olav Dikkanen Ragnhild L. Nystad János Trosten Klemet Erland Hætta Steinar Pedersen
3.	Willy Olsen	Sven-Roald Nystø Svein Peter Pedersen Willy Olsen
4.	Svein Peter Pedersen	Steinar Pedersen Stig Eriksen Willy Olsen

Sign: _____/_____

		Magnhild Mathisen
		Svein Peter Pedersen
5.	Gunvald Nilsen	
6.	Isak Mathis O. Hætta	Klemet Erland Hætta
		Ragnhild Lydia Nystad
		Isak Mathis O. Hætta
	Josef Vedhugnes (til forr.orden)	Willy Ørnebakk
		Svein Peter Pedersen
		Steinar Pedersen
		Magnhild Mathisen
		Sven-Roald Nystø
		Berit Ranveig Nilssen
		Steinar Pedersen
		Olaf Eliassen
		Willy Ørnebakk
		Josef Vedhugnes
		Steinar Pedersen
		Sven-Roald Nystø
		Steinar Pedersen
	Ragnhild L. Nystad (til forr.orden)	
7.	Terje Tretnes	
8.	Berit Ranveig Nilssen	
9.	Ove Johnsen	
10.	Geir Tommy Pedersen	
11.	Ragnhild L. Nystad	
12.	Willy Ørnebakk	
13.	Anders Urheim	
14.	Jánoš Trosten	
15.	Birger Nymo	
16.	Olaf Eliassen	
17.	Henrik Eriksen	
18.	Stig Eriksen	
19.	Per A. Bæhr	
	Steinar Pedersen (til forslaget)	
20.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Sametingsrådets beretning om virksomheten med merknad ble tatt til etterretning.

Saken ble avsluttet 17. september 2002 kl. 16.25.

Sign: _____/_____

Sak 28/02

Spørsmål til Sametingsrådet i hht. Sametingets forretningsorden § 11

Saken påbegynt 17. september 2002 kl. 16.45.

I. Dokumenter

- Spørsmål 1, representant Steinar Pedersen, APs sametingsgruppe
- Spørsmål 2, representant Jánoš Trosten, NSRs samarbeidsgruppe
- Spørsmål 3, representant Anders Urheim, APs sametingsgruppe
- Spørsmål 4, representant Jørn Are Gaski, APs sametingsgruppe
- Spørsmål 5, representant Stig Eriksen, Midtre-Nordland Sijdda

II. Innleverte spørsmål og svar

Spørsmål 1, representant Steinar Pedersen, APs sametingsgruppe:

Sametinget bør bidra til å forhindre et nytt rettsovergrep overfor dem som fisker med de minste båtene

Fiskerimyndighetene har nå tildelt konsesjoner for fangst av kongekrabbe til høsten. Igjen ser vi tydelige trekk av et gammelt mønster; De som fisker med mindre båter blir holdt utenfor også dette fisket, eller at fjordfiskere som ikke har hatt mulighet til å oppfylle kravet om at man skulle ha fanget et bestemt kvantum torsk i løpet av en viss periode, blir holdt utenfor. Og grunnen til at de ikke har kunnet oppfylle kravet om et bestemt kvantum er at det har vært så mye krabbe at de ikke har kunnet fiske med garn.

Det er noe fundamentalt galt ett eller annet sted når myndighetene med overlegg, i dagens Norge, kan lage fiskerireguleringer som tar levebrødet fra folk. Man fortsetter nemlig på den linja man begynte på i 1990. Da ble folk nekta fartøykvote fordi de ikke hadde fiska så og så mye torsk i løpet av de tre foregående år. Et stort antall fjordfiskere hadde ikke hatt mulighet til det. Grunnen var sammenhengende kobbeinvasjoner i en tiårsperiode som hadde holdt torsken borte fra fjordene.

I dag kan de som ble ramma av rettsovergrepet i 1990, allernådigst fiske tre-fire tonn torsk pr. år, og derigjennom tjene godt og vel 50 000 kroner – en månedslønn for dem som sitter høyst i den sentrale fiskeriforvaltninga. Men fjordfiskerne tjener ikke det en gang, fordi garnfisket om våren er ødelagt av kongekrabben.

Sign: _____/_____

Mange av dem dette gjelder har ikke søkt om krabbekvote. De er utdefinerte allerede på forhånd fordi myndighetene har satt en båtlengde på minst 8 m som ett av kriteriene for å få kvote og/eller på grunn av kravet om fangst av en viss mengde torsk.

Regelverket er også laget slik at fangst av rognkjeks – nesten det eneste fisket hvor fjordfiskerne fortsatt har en rettferdig andel - ikke regnes som et kriterium for å få krabbekvote. Man kan lure på om dette er bevisst gjort for å gjøre søkergrunnlaget smalest mulig og holde fjordfiskerne totalt utenfor.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er fullt klar over at Sametinget ikke er ansvarlig for neglisjeringa av fjordfiskernes rettigheter og livsgrunnlag. Det har vært tverrpolitisk enighet i Sametinget om å fremme interessene til fiskerne i samiske områder.

Når man nå atter en gang bruker regler og forskrifter for å fjerne ytterligere en del av livsgrunnlaget for småskalafiskerne, gjør det imidlertid nødvendig for Sametinget umiddelbart å gripe fatt i dette, for å prøve å forhindre et nytt rettsovergrep. Det er nemlig ikke i overensstemmelse med verken internasjonale rettsregler eller intern lovgivning, å ta levebrødet fra folk i urfolksområder. Det er nettopp det som skjer nå.

Jeg vil derfor stille følgende spørsmål til sametingspresidenten:

Med relasjon til krabbekonsesjonene vil jeg spørre sametingspresidenten om han vil ta initiativ for å forhindre at fjordfiskere i Finnmark i enda større grad mister retten til å livnære seg av de lokale maritime ressursene, og vil sametingspresidenten bidra til at fiskeriministeren selv blir gjort kjent med at man nå er i ferd med å bryte urfolksrettslige prinsipper både i internasjonal og nasjonal rett?

Sametingsrådets svar:

Sametinget var med i Fiskeridepartementets kongekrabbeutvalg og gjennom dette arbeidet krevde Sametingets representant at de som hadde fisket rognkjekse også måtte få tilgang til å fiske kongekrabbe. Sametingets syn vant dessverre ikke frem i utvalget til tross for at Fiskeriforskningen i Tromsø fremla beviser på at rognkjeksfisket var sterkt plaget med krabbe i garnene.

I Sametingets høringsnotat (Sak R 41/02) ble det bl.a. foreslått følgende tillegg i forskriftene for fiske i år 2002:

§ 4 pkt c *eier må ha deltatt med fartøy og fisket og levert minst 5 tonn torsk med garn i minst 2 av årene 1999, 2000 eller før 1. september 2001 med en driftstid på minimum 5 sammenhengende uker i hvert av opptjeningsårene*

eller;

deltatt med fartøy og fisket og levert minst 1000 liter rognkjeksrogn i minst 2 av årene 1998, 1999, 2000 eller før 1. september 2001.

§ 6 pkt. b *eier må ha deltatt med fartøy og fisket og levert minst 2 tonn torsk med garn og elle line i minst 2 av årene 1999, 2000 eller før 1. september 2001 med en driftstid på minimum 3 sammenhengende uker i hvert av opptjeningsårene*

eller;

Sign: _____/_____

deltatt med fartøy og fisket og levert 300 liter rognkjeksrogn i minst 2 av årene 1998, 1999, 2000 eller for 1. september 2001.

I høringen viste Sametinget til at urfolks rett til fiske, måtte vektlegges ved fangst av kongekrabbe, sitat:

Sametinget går prinsipielt inn for at kongekrabben skal forvaltes etter en egen lov som har til målsetting å gi befolkningen i områder med kongekrabben enerett til fiske og fangst av bestanden i sine nærområder.

Sametinget forutsetter at fremtidig fangst og forvaltning av kongekrabbe skjer i tråd med vern av samisk kultur i b.h.t. ILO konvensjon nr. 169, FN konvensjon om sivile og politiske rettigheter av 1966 artikkel 27, FN konvensjon om biologisk mangfold av 22. mai 1992 artikkel 8 pkt. j, Grunnloven § 110 a som også omfatter det materielle grunnlaget for samisk kultur hvor vern av tradisjonelle næringer samt Fiskeridepartementets sakkyndige vurdering av nåværende høyesterettsjustitarius Carstens Smiths (avlevert 9. juli 1990) om gjennomgang av myndighetenes rettslige forpliktelser ovenfor det samiske folk.

Sametinget tok også opp spørsmålet om rognkjeksfiskernes rett til fiske etter kongekrabbe i Reguleringsrådet den 5. juni 2002 i sak 7/2002 *Regulering av fiske etter kongekrabbe i 2002*, men heller ikke her fikk Sametinget tilslutning til at rognkjeksfisket skulle inngå i kvalifiseringskravene for deltagelse i kongekrabbefisket for år 2002. Sametingsrådet har dessuten foreslått rettigheter til krabbefiske også for båter mellom 7 og 8 meter.

Sametingsrådet er i likhet med representanten Steinar Pedersen opptatt av at fjordfiskerne skal få mulighet til å fiske kongekrabbe, og vil både i evalueringsprosessen etter årets kongekrabbefiske, i Reguleringsrådet og i desembermøte med Fiskeriministeren, ta opp småskalafiskernes muligheter til fiske.

Spørsmål 2, representant Jánoš Trosten, NSRs samarbeidsgruppe:

Rypejakt i tradisjonelle samiske områder

Det er en kjent sak at Direktoratet for naturforvaltning (DN), Miljøverndepartementet, Statskog SF og Norges jeger & fiskerforening i nært samarbeid og med sterk politisk tyngde, jobber for å tilrettelegge jaktrettigheter til medlemmer av NJFF og sine nærmeste medarbeidere i tradisjonelle samiske områder. Sterke krefter er innlemmet i dette firkanthierarkiet i regi av NJFF. NJFF har på en uforståelig måte klart å opparbeide seg politisk makt i DN, Statskog og Miljøverndepartementet og er i dag en premissleverandør til vedtak i miljøverndepartementet, Statskog og i DN. Målet er å tilrettelegge for rettigheter for sine medlemmer som i hopetall utgjør beslutningstagere i departementet, Statskog og i DN! Vi er vitne til noe som ligner på politisk og byråkratisk korrupsjon og dette skjer på bekostning av samiske rettigheter og tradisjoner.

DN har sammen med sine samarbeidspartnere valgt å seile sin egen sjø og tar overhodet ingen hensyn til samiske signaler, rettigheter og tradisjoner. Det er skremmende og forstemmende at DN har framskyndet jaktstart på småvilt til den 10 september i Finnmark fylke. Dette har skjedd på tross av signaler fra samiske organisasjoner og Sametinget. Sametinget har i sin høringsuttalelse til

Sign: _____/_____

DN foreslått jaktstart på småvilt i samiske områder i tråd samiske fangst-og jakttradisjoner. Sametingets uttalelse og forslag har DN overhodet ikke tatt hensyn. Sametinget kan simpelthen ikke lenger akseptere at NJFFs interesser skal styre beslutninger i DN og Statskog angående jakt og fangst i samiske områder. Rypejakt med hund er en ny og fremmed jaktform i samiske områder, og Sametinget kan ikke akseptere at nye og fremmede tradisjoner hindrer lokalbefolkningens rettigheter og tradisjoner i samiske områder. DN, sammen med sine samarbeidspartnere, herjer i dag med rypebestanden i samiske områder og tidlig jaktstart er nærmest å betegne som lettere grad av faunakriminalitet. Det strider mot all sunn fornuft å jakte på ryper som knapt kan eller makter å ta til vingene. Sametinget kan ikke akseptere en slik politikk fra DN, og det forventes at Sametinget foretar dramatisk vending i saken.

Det tilkjennegis ofte blant folk at tålmodigheten er i ferd med å ta slutt, og det er ikke et stort krav at Sametingsrådet redegjør for hvordan Sametinget ser på saken og hvilket tiltak vil bli iverksatt i forhold til DN og dets beslutningstagere. Følgende spørsmål rettes til Sametingsrådet i så henseende:

- Har Sametinget resignert i forhold til DN, Miljøverndepartementet, Statskog og NJFF hva angår samenes rett til jakt og fangstrettigheter og dertil retten til samenes tradisjoner i samiske områder?
- Har sametinget vært i kontakt med DN etter at beslutningen om tidligere jaktstart i samiske områder ble fastsatt? Hvis ikke, hvorfor har ikke sametinget sett seg bryet verd og tatt kontakt med DN og krevd at fastsettelse av jakttider i samiske områder må skje i tråd med samiske tradisjoner og i samråd med sametinget etter intensjonene i ILO-konvensjon 169?
- Hva har Sametinget tenkt å gjøre med denne saken i nærmeste framtid?

Sametingsrådets svar:

Sametinget foreslo i sin uttalelse til ny forskrift om jakt- og fangsttider at jaktstarten på ryper fortsatt bør være 15. september. Det var foreslått jaktstart til 1. september. Sametinget har i tidligere sammenhenger foreslått jaktstart 1. oktober, men har ikke fått gehør for dette. I forskriften for perioden 01.04.02 – 31.03.07 er jaktstart på ryper 10. september.

Selv om rådet ikke har vært i kontakt med Direktoratet for naturforvaltning etter at ovennevnte forskrift er vedtatt, er det jevnlig kontakt med Direktoratet for naturforvaltning, hvor urfolksrettighetene blir belyst.

Sametingrådet har ikke resignert i forhold til Direktoratet for naturforvaltning, Miljøverndepartementet etc, men dessverre blir ikke mange av Sametingets forslag fulgt opp tilfredsstillende. Dette til tross for at Regjeringen i tilleggsmeldingen nr. 33 (2001 – 2002) Om samepolitikken legger opp til at samisk næringsutøvelse ikke skal støte på strukturelle hindringer i møtet mellom regelverket og samiske tradisjoner, kultur, sedvaner og språk. Sametingsrådets erfaring er at dagens forvaltningssystem har liten forståelse for og kunnskap om samiske jakt- og fangsttradisjoner. Ofte taes det ikke hensyn til tradisjonell samisk høsting av naturressursene, når

Sign: _____/_____

forskrifter fastsettes. Det vil være naturlig at denne problemstillingen følges opp, overfor Stortinget i forbindelse med behandling av St. meld. nr 55 (2000-2001) og tilleggsmelding nr . 33 (2001-2002) Om samepolitikken og i Sametingets arbeid i tilknytning til den framtidige forvaltning av grunnen i Finnmark, samt i tilknytning til Samerettsutvalgets arbeid i områder sør for Finnmark. Sametingsrådet anser det nødvendig med en grunnleggende endring av dagens forvaltningsregime, dersom samiske jakt- og fangsttradisjoner skal bli tatt hensyn til.

Spørsmål 3, representant Anders Urheim, APs sametingsgruppe:

Sørsamisk som 1.språk - oppfølging

Det vises til tidligere spørsmål og svar under plenumssak 39/01 – sørsamisk som førstespråk – og til møtebok 01/02 i sametingets plenum.

Det vises også til plenumssak 05/02 – sak ”Sametingsrådets redegjørelse for arbeidet med samisk språk” - og til de målsettinger og strategier som fremkommer der. Sametingsrådet understreker at det er Sametingets ansvar å utvikle og bevare det samiske språket i Norge. Videre fastslåes det at det er tingen selv som har ansvar for å følge opp Sametingets politikk i språksaker.

I tillegg vises det også til St prp. nr.1 (1998-99) der det fremgår at Kirke, utdannings- og forskningsdepartementets (KUF) konkretisering av utviklingsområder for sørsamisk utdanning. Som en oppfølging av samlet plan for sørsamisk utdanning, fikk Statens utdanningskontor i Nordland i oppdrag å administrere utviklingsarbeidet. I ”Sørsamisk opplæring ved hjemstedskolen”, heter det i proposisjonen blant annet: ”Departementet vil i samarbeid med de berørte utdanningskontorer og Samisk utdanningsråd bidra til å utvikle alternativer i sørsamisk grunnskoleopplæring på internatskoler. Hjemstedskolene bør i størst mulig grad gjøres i stand til å ta ansvaret for opplæring i sørsamisk språk (.). Det forutsettes et nært samarbeid med hjemstedsskolene og internatskolene.” (side 51). Sametinget er som en naturlig sentral og pådrivende aktør involvert i dette språkopplæringsarbeidet.

I møtebok 01/02 - sak 02/02 - anfører Sametingsrådet i kapittel 2.6 følgende: ”Sametinget har i samhandling med Statens utdanningskontor i Nordland, Grane kommune og Sameskolen for Midt-Norge hatt flere møter og kommet fram til en løsning for å gi tilfredstillende førstespråksundervisning i sørsamisk for elever i Nordland fylke.” Det fremgår også at rådet har vært i kontakt med berørte elevers foreldre for å bli orientert om saken, og også drøftet dette med daglig leder ved sameskolen. Sametinget har skriftlig lovet å følge opp saken og ta initiativ for å bedre sørsamisk språkopplæring. Sameskolen i Midt-Norge har i likhet med andre skoler og institusjoner før utgangen av 2001 søkt Sametinget om midler til språkstimulerende og språkevitaliserende tiltak. Sameskolen har fått bevilget en gitt sum i ettertid. Dette er positivt.

Sørsamisk er et truet språk med få naturlige språkbærere. Bosettingsområdet er spredt, og dette medfører store utfordringer i arbeidet med bevaringen av språket.

Sametinget har tidligere tilbudt kommuner bistand med faglig veiledning ved organisering av opplæring av samisk som førstespråk. Dette må antas også å gjelde internatskoler, der

Sign: _____/_____

visepresidenten under november-plenum 2001 lovte å følge opp saken overfor angjeldende skoler, kommune og sentrale myndigheter. Sametingsrådet har tidligere anført at siden mottakelsen av saken 18.07.01 at Sametinget har tatt de nødvendige initiativ for å løse saken. Sametinget har i møte med KUF, Læringscenteret og Statens utdanningsdirektører tatt opp denne saken sammen med andre opplæringsaker som ikke fungerer i henhold til opplæringslovens intensjoner og regler.

På denne bakgrunn skulle en i dag anta at sørsamisk språkopplæring i skolen er ivarettatt på en forsvarlig og framtidsrettet måte.

I dag er situasjonen faktisk slik at ingen barn lengre har sørsamisk som førstespråk i skolen i Nordland fylke. Flere foreldre opplever stor frustrasjon og enkelte foreldre har nå gitt opp sørsamisk førstespråksundervisning, mens andre fortsatt må kjempe for lovhjemlede rettigheter. Dette er svært beklagelig, der de tiltak og oppfølging som det nettopp henvises til skulle angjelde de som tidligere har bedt om slik førstespråksundervisning.

Dette burde ikke være oppsiktsvekkende, men er nå et faktum. Det tilbudet som nå er blitt gitt, oppfyller kun et minimumstilbud i henhold til Opplæringsloven, og imøtekommer ikke elevenes behov for samiskspråklig tilrettelegging i undervisningen. Det er med andre ord ikke et reelt førstespråkstilbud i innhold.

Gjennom skolebesøk nylig ved nevnte skole og samtaler med lærere og også møter med aktuelle foreldre som ønsker sørsamisk grunnskoleopplæring, har undertegnede mottatt flere konstruktive innspill. Sametinget, Statens utdanningskontor, grunnskolen og Sameskolen i Hattfjelldal hevder tilsynelatende å ha oppfylt foreldrenes krav i fht hvilken språkundervisning som skal gis, men går likevel ikke inn og spør om opplæringen er tilstrekkelig i forhold til elevenes behov for språklig tilpasning. Dette er beklagelig. I tillegg synes det som om opplæringstilbudet ikke følger det bærende grunnprinsippet om tilpasset opplæring, jamfør L97S. Dette synes merkelig sett i forhold til Sametingets språkpolitiske visjoner og planverk og utdanningskontorenes tilsynsoppgaver.

Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til Sametingsrådet:

1. Mener Sametingsrådet at oppfølgingen av denne saken er tilstrekkelig?
2. Mener Sametingsrådet at Sametinget har ytt den bistand som det er naturlig å forvente av Sametinget?
3. Hvilket samarbeid har Sametinget gjennomført med Statens utdanningskontor og øvrige sentrale myndigheter i slike saker og hvordan er denne konkrete og tilsvarende saker fulgt opp?

Sametingsrådets svar:

Representanten Anders Urheim har i november 2001 stilt spørsmål vedrørende sørsamisk som 1.språk. Spørsmålene ble besvart under plenumssak 39/01. Urheim stiller denne gang spørsmål om Sametingsrådet mener at oppfølging av denne saken har vært tilstrekkelig.

Sign: _____/_____

Sametinget har siden november 2001 gjennomført følgende samarbeid med Statens utdanningskontorer og øvrige sentrale myndigheter når det gjelder sørsamiske opplæringsaker:

- 21.11.01 ble det på initiativ fra Statens utdanningskontor i Nordland avholdt møte i Hattfjelldal, hvor KUF, Sametinget, Læringscenteret og Statens utdanningskontorer i Nord-Trøndelag og Nordland var tilstede. I tillegg var Brekken oppvekst- og lokalsenter, Åarjel-Saemiej skule og Gaske-Nørjen Saemienskove representert. Formålet med møtet var at Statens utdanningskontor i Nordland presenterte prosjektet ”Sørsamisk opplæring ved heimeskolen”, samt diskutere erfaringer og barrierer, og stake ut vei for videre samarbeid.
- Sametinget deltar på samarbeidsmøter mellom Utdannings- og forskningsdepartementet og de seks nordligste utdanningskontorene. Sørsamisk opplæring og utdanning ble drøftet på møte 24.01.02, og det ble besluttet å sette hovedfokus på dette temaet på et senere møte. Statens utdanningskontor i Nordland tok på seg å utforme et notat med forslag til et fremtidig handlingsprogram for sørsamisk opplæring. Dette handlingsprogrammet må sees i sammenheng med Sametingets handlingsplan for det sørsamiske området.
- Sametinget har i år 2000 satt i gang et femårig språkmotiveringsprosjekt i Elgå. Hovedgruppen prosjektet er myntet på, er barnehagebarn fra 3 – 4 år, og utfordringen er å få disse barna til å begynne å snakke samisk.
- 15.02.02 deltok Sametinget på møte med Elgå oppvekstsenter sammen med Utdanningskontorene i Finnmark, Nordland, Sør-Trøndelag og Hedmark, Engerdal kommune og Høgskolene i Nord-Trøndelag og Hedmark. Elgå oppvekstsenter presenterte prosjektet, det ble orientert om Rørossamisk opplæringsprogram, og det ble diskutert hvordan en på best måte kan utdanne og rekruttere lærere og førskolelærere med kunnskap i samisk språk og kultur.
- 14. - 15.05.02 har Sametinget deltatt på konferanse ”Kompetanse og opplæring i samisk sammenheng” på Árran, Drag.
- Som et ledd i å styrke samarbeid, har Statens utdanningskontor i Nordland vært på besøk på Sametinget- opplæringsavdelingen 02.06.02.
- Sametinget har i uke 36, i samarbeid med Samisk spesialpedagogisk støtte og Statens utdanningskontor i Nordland, gjennomført separate møter med Gaske-Nørjen Saemienskove, Hattfjelldal, Åarjel-Saemiej skule, Snåsa og Brekken Oppvekst og lokalsenter. Til møtet var skoleledere, barnehageledere og PP-tjenesten i kommunene invitert. Formålet med møtene var å informere om hvilke tilbud som kan gis på det spesialpedagogiske området og å drøfte strategi for å kartlegge hvilke spesialpedagogiske behov som finnes i det sørsamiske området. Videre ble det orientert om hvilke ansvarsområder Sametinget har, bl.a. om stipender, og det ble bedt om innspill til oppgaver fra det sørsamiske miljøet. Sametinget orientert om og utstilte samiske læremidler, samt hvilke læremidler som er under utvikling.

Sign: _____/_____

- I uke 37 arrangerte Statens utdanningskontor, Nordland en lærersamling i Levanger, hvor formål var å drøfte mulighet til å utvikle og tilpasse læremateriell til elektroniske læremidler og undervisningsmaterieil. Sametinget deltok på samlingen. Det kan fra Sametingets side bli aktuelt å følge opp denne samlinga med å arrangere såkalte workshop for læremiddelutviklere.
- Sametinget vil arrangere språkmotiveringsseminar for personell i samiske barnehager og for lærere som underviser i sørsamisk på Røros i oktober i år.
- Sametinget vil delta på seminar om samisk fjernundervisning, som arrangeres av Statens utdanningskontor i Nordland 06. – 07.11.02.
- Sametinget har i inneværende budsjettår bevilget midler til tre digitale sørsamiske læremiddelprosjekter. I tillegg er det bevilget midler til oversetting av ”Davvin” til sørsamisk. Dette prosjektet har pågått siden år 2000, og disse lærebøkene kan brukes både til videregående opplæring og til voksenopplæring.
- Ved utlysning av nye læremidler for budsjettåret 2003, vil sørsamiske læremidler gis høy prioritet, og det vil bli arbeidet med å avholde kortere kurs i læremiddelutvikling, dette i nært samarbeid med aktuelle miljøer.

Når det gjelder den konkrete saken angående sørsamiske foreldres krav om sørsamisk som førstespråk, har Sametinget sammen med Statens utdanningskontor i Nordland, Grane kommune og Gaske-Nørjén saemienskove, deltatt på møte med de aktuelle foreldrene i Bodø desember 2001. Formålet med møtet var å legge forholdene til rette, slik at elevene kunne få opplæring i sørsamisk som førstespråk, og å avklare ansvarsområder for de involverte parter. Sametinget har videre fått bekreftet fra Statens utdanningskontor i Nordland at undervisning er kommet i gang fra januar 2002. Sametinget har også tilbudt veiledning, spesielt om læremidler, både til ambulerende lærere og til Gaske-Nørjén Saemienskove.

Sametingsrådet mener at saker er fulgt opp på en tilfredsstillende måte. Videre mener rådet det er opprettet en god dialog både med departementet, Statens utdanningskontorer og andre aktuelle samarbeidspartnere i sørsamisk område når det gjelder oppfølging av opplæringsaker. Når den utarbeidede ”Handlingsplan for det sørsamiske området” blir vedtatt av Sametinget, vil den danne et godt grunnlag for Sametingets fremtidige satsning i det sørsamiske området.

Spørsmål 4, representant Jørn Are Gaski, APs sametingsgruppe:

6. februar offentlig flaggdag eller høytidsdag

Samenes nasjonaldag (Samefolkets dag) har i dag status som samisk flaggdag. Sametinget har i sin høringsuttalelse tilrådet at 6. februar blir offisiell flaggdag. Det kan videre være på tale å innføre 6. februar som fridag, eller offisiell høytidsdag, i enkelte samekommuner og i andre kommuner der

Sign: _____/_____

det kan være naturlig. Å innføre 6.februar som offisiell høytidsdag for hele Norge burde være et uaktuelt politisk mål for Sametinget. Vi vil vise til vedtaket på NSRs landsmøte hvor det kreves at 6. februar skal være offentlig høytidsdag på lik linje med 17. mai.

Er sametingsrådet av den oppfatning at det er aktuell politikk å følge henstillingen fra NSR?
Hva legger Sametingsrådet til grunn og hvilket mål har Sametinget angående nevnte problemstilling?

Sametingsrådets svar:

Sametinget har i sak 43/01 Bruk av det samiske flagget – høring, støttet forslaget om at 6. februar, samenes nasjonaldag, blir offisiell norsk flaggdag i Norge. Sametingsrådet vil arbeide for at Sametingets forslag følges opp av sentrale myndigheter. Regjeringen har i St.meld. nr. 33 (2001-2002) Tilleggsmeldingen – Om samepolitikken uttalt at *Regjeringen vil på bakgrunn av høringsuttalelsene vurdere en endring av lov om flagging på kommunenes offentlige bygninger, og forslaget om 6. februar som offisiell flaggdag.*

Sametingsrådets legger til grunn Sametingets tilrådninger i sak 43/01 om bruken at det samiske flagget, og etter rådets oppfatning er det viktig å arbeide for å få samenes nasjonaldag som offisiell høytidsdag i Norge. Videre er det viktig at Sametinget i Norge støtter positivt opp om at samenes nasjonaldag blir offisiell høytidsdag i andre land det bor samer. Sametingsrådet tar sikte på først og fremst å få 6. februar som offisiell flaggdag i Norge, dernest følge opp andre positive tiltak som kan bidra til ytterligere å høytidliggjøre vår nasjonaldag på.

Spørsmål 5, representant Stig Eriksen, Midtre Nordland Sijda:

Helseprosjekt tildeling

Sametinget har bedt Bedriftskompetanse AS, Senter for Telemedisin og Universitetet i Tromsø om å utrede behov og muligheter for etablering av samisk helsesenter i lulesamisk område lokalisert til Drag. En forutsetning for tilskuddet er at utredningen gjennomføres i samarbeid med Drag Utvikling.

Hvilken vurdering legges til grunn for at et privat selskap som Drag Utvikling skal representere det "lulesamiske samfunn" og lokaldemokratiet i utredningen.? Mener Sametingsrådet at samme utredningsmodell skal legges til grunn for andre samiske områder?

Sametingsrådets svar:

Bedriftskompetanse AS, Universitetet i Tromsø v/ Institutt for samfunnsmedisin og Nasjonalt senter for telemedisin har fått tilsagn fra Sametinget til forprosjekt for å utrede "nye" helse- og sosialtjenester rettet mot den samiske befolkningen og da primært til den lulesamiske befolkningen. Drag Utvikling hadde i likhet med nevnte parter søkt om midler til nesten samme formål. Sametinget har i tilsagnsbrevet til Bedriftskompetanse AS, Universitetet i Tromsø v/ Institutt for samfunnsmedisin og Nasjonalt senter for telemedisin, forutsatt at det inngås en avtale om

Sign: _____/_____

samarbeid med Drag Utvikling for utredning av behov for etablering av samisk helsesenter i lulesamisk område i Norge.

I tilsagnet til Bedriftskompetanse AS m.fl. har Sametinget vektlagt at lokale aktører som innehar språk- og kulturforståelse, bør involveres i prosjektet. Drag Utvikling ble da valgt til dette i og med at de allerede hadde vist interesse ved å søke om midler til et liknede prosjekt.

Sametinget vil utvikle helse- og sosialtjenester på samiske premisser. Sametingsrådet er derfor opptatt av at tjenestenes faglige innhold må tilpasses behovene blant samene mht. tenkemåte, kultur og språk. Rådet mener Drag Utvikling har denne kompetansen, og at de sammen med Bedriftskompetanse AS, Universitetet i Tromsø v/ Institutt for samfunnsmedisin og Nasjonalt senter for telemedisin, vil kunne bidra til å utvikle en likeverdig tjeneste for den lulesamiske befolkningen. I vurdering av søknader prioriteres prosjekter hvor tjenestetilbudet blir så helhetlig som mulig. Samarbeid, samordning og tverrfaglighet samt prosjektenes overføringsverdi til andre prosjekt vektlegges også. Ut i fra dette mener rådet denne modellen også kan brukes i andre samiske områder.

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Saken ble avsluttet uten votering.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Steinar Pedersen	
2.	Svein Peter Pedersen	
3.	Steinar Pedersen	
4.	Berit Ranveig Nilssen	
5.	Steinar Pedersen	
6.	Svein Peter Pedersen	
7.	Jánoš Trosten	
8.	Randi A. Skum	
9.	Sven-Roald Nystø	
10.	Steinar Pedersen	
11.	Per A. Bæhr	
12.	Olav M. Dikkanen	
13.	Olaf Eliassen	

Sign: _____/_____

14.	Randi A. Skum	
15.	Anders Urheim	
16.	Ragnhild L. Nystad	
17.	Anders Urheim	
18.	Ragnhild L. Nystad	
19.	Jørn Are Gaski	
20.	Sven-Roald Nystø	
21.	Jørn Are Gaski	
22.	Sven-Roald Nystø	
23.	Stig Eriksen	
24.	Ragnhild Lydia Nystad	
25.	Anders Urheim	
26.	Sven-Roald Nystø	
27.	Stig Eriksen	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Se pkt. III.

Saken ble avsluttet 17. september kl. 18.20.

Sign: _____/_____

Sak 29/02

Kunngjøring av nye saker

Saken påbegynt 17. september 2002 kl. 18.25.

I. Dokumenter

Forslag 1, representant Klemet Erland Hætta, NSRs sametingsgruppe og SPs sametingsgruppe:

Prosjekter i Barentssamarbeidet

Det norske Utenriksdepartementet tildeler midler for norsk andel av finansiering av prosjekter i Barentsprogrammet gjennom Samordningsprogrammet for Sentral- og Øst-Europa. Disse midlene forvaltes av Barentssekretariatets styre, som består av tjenestemenn fra de tre nordnorske fylkeskommunene og en observatør fra Kommunal- og regionaldepartementet og en fra Utenriksdepartementet.

Barentssekretariatet skal koordinere de regionale politiske prioriteringer sammen med de sentrale målsettinger for Barentssamarbeidet internasjonalt.

Det er beklagelig at urfolk ikke er representert i dette arbeidet. Sametinget ser det som naturlig at urfolk blir representert i Barentssekretariatets styre, som forvalter disse midlene.

Sametinget fremmer krav om at urfolk får fast plass i Barentssekretariatets styre.

Forslag 2, representant Terje Tretnes, NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe:

Kollektiv trafikk i Indre Finnmark

NSRs samarbeidsgruppe og Senterpartiets sametingsgruppe ser med bekymring på den dårlige kollektive samferdselsordningen i Indre Finnmark. Spesielt er det beklagelig at det ikke finnes bussforbindelser mellom Karasjok – Kautokeino. Begge har de eneste samiske videregående skoler, samt at samisk høyskole er lokalisert i Kautokeino. Det er beklagelig at myndighetene ikke har gjort noe for å bedre situasjonen for kollektiv trafikken mellom Tana – Karasjok – Kautokeino. Verken FFR, Nord-trafikk eller Finnmark fylkeskommune ser ut til å aktivt gå inn og finne løsning på problemet. NSRs samarbeidsgruppe og Senterpartiets sametingsgruppe ber Sametingsrådet om å utarbeide en løsning på saken i samarbeid med myndighetene snarlig, slik at befolkningen i disse områdene også får et tilbud om kollektiv trafikk.

Sign: _____/_____

Forslag 3, representant Ove Johnsen, Samenes Valgforbund:

Økonomiske forhold for Sametingsrepresentanter

Sametinget må snart få til en ordning, slik at pensjonister, uføretrygdede og andre ikke blir økonomisk skadelidende ved å måtte gjøre sin ombudsplikt i Sametinget og de underliggende rådene/utvalgene, da denne gruppen kun kan tjene 1G utenom trygden.

Forslag 4, representant Per Solli, APs sametingsgruppe:

Likeverdig behandling av sametingets menige medlemmer

Sametinget er, og skal være opptatt av at man skal behandles på en skikkelig og likeverdig måte av myndighetene. Det samme prinsippet bør også gjelde innad i Sametinget, mellom menige representanter og Sametingsrådet.

I enkelte sammenhenger har det nemlig vist seg at Sametingsrådet tilgodeser seg selv på en urimelig måte i forhold til menige sametingsrepresentanter. Det dreier seg blant annet om kostbare mediakurs for medlemmer av Sametingsrådet. Som menige representanter kunne vi også trenge skoling, dog billigere, men rådet har ikke lagt til rette for det. Det siste eksemplet er trykking av visittkort, hvor de menige representantene måtte vente nesten ett år på å få sine, mens rådet fikk sine kort ganske umiddelbart. Et annet eksempel er fordelingen av grupperom. Det er to like store grupperinger i Sametinget, NSR og Arbeiderpartiet. Førstnevnte har en representant mer enn AP, men har bortimot dobbelt så stort grupperom. Dette kan heller ikke kalles likebehandling og vanskeliggjør arbeidsforholdene våre under plenumsamlingene.

Alt dette er tatt opp direkte med den politiske ledelse, men forgjeves. Derfor må vi bruke denne ene, av fire muligheter pr. år, til å sette fokus på dette i plenum.

Sametingsrepresentantenes adgang til sametingsbygget savnes. Det er rimelig at representantene har adgang til sametingsbygget hele døgnet i plenumsuka.

La meg understreke at dette ikke er noen kritikk av administrasjonen.

Fraviket av prinsippet om likebehandling mellom medlemmene av Sametingsrådet og de menige representantene kan derfor vanskelig skyldes annet enn at den politiske ledelse har pålagt embetsverket så mange arbeidsoppgaver at man ikke har hatt mulighet til å yte den samme tekniske service overfor vanlige sametingsrepresentanter som overfor rådets medlemmer.

Ut fra dette vil jeg fremme følgende forslag:

Sametingspresidenten bes legge forholdene til rette for at administrasjonen kan yte den samme tekniske service overfor menige sametingsrepresentanter og Sametingets ulike grupper, som overfor Sametingsrådet og flertallsgrupperingen.

Sign: _____/_____

Forslag 5, representant Willy Ørnebakk, APs sametingsgruppe:

Revidering av forvaltningsplan for anadrome fiskeslag i sjø og elver

Lokalbefolkningens tradisjonelle fiske i fjordområdene er gjennom årrekker blitt regulert og innskrenket.

Gjentatte medieoppslag har vist hvordan disse reguleringene gjør det vanskelig eller umuliggjøre bruk av fjordens ressurser. Vedlagt ligger et ferskt oppslag fra Framtid i Nord som nok en gang viser at generasjoners bruk av havet blir gjort ulovlig.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er kjent med at forvaltningsplanen for anadrome fiskeslag er under revidering. Sametinget må i forbindelse med dette arbeidet komme med krav om:

- Tradisjonelt fiske må ikke begrenses/hindres
- Urfolksdimensjonen må inkorporeres i forvaltningsplanen
- Det nasjonale utvalget for anadrome fiskeslag må sammensettes slik at Nord-Norge får flere representanter. At Sametinget i dag har den eneste representanten nord for Trondheim er ikke akseptabelt all den tid størsteparten av fisken fanges her.

Forslag 6, representant Magnhild Mathisen, APs sametingsgruppe:

Samisk kulturkunnskap i norsk skole - lærerutdanning/førskolelærerutdanning.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er kjent med at Regjeringen jobber med en gjennomgang av lærerutdanningens innhold og form.

Sametingsgruppa mener det er svært viktig at Sametinget kommer med innspill til Regjeringen om at samisk kulturkunnskap blir en del av innholdet i den nye lærer- og førskolelærerutdanningen.

Forslag 7, representant Willy Ørnebakk, APs sametingsgruppe:

Rovdyrsituasjonen

Dagens rovdyrforvaltning har i en årrekke ført til at rovdyrbestanden øker og sprer seg til stadig nye områder. Rapporter fra hele landet viser at reindriften og husdyrholdet gjennom en årrekke har opplevd enorme tap. Selv om man kunne trekke frem avisoppslag fra hele landet, velger vi her å vise til reportasjer de siste to ukene fra avisa Framtid i Nord hvor distriktsveterinær, næringsutøvere og lokalpolitikere står frem og forteller om virkelighetens hverdag. Her forteller distriktsveterinæren om at i to kommuner, Nordreisa og Kåfjord, drepes nå 20 sauer hver dag av rovdyr. I fjor var tapet i de to kommunene 2500 sau og lam, og det samme kommer til å bli resultatet i år. Han forteller at saueeierne gjør sin del av jobben for å forsøke å begrense tapene, næringsutøverne forteller om 50 – 60% tap hos enkelte, og alle er entydig i sin konklusjon om at de har prøvd alle muligheter – men at ingen vil gjøre noe.

Velkjent er også oppslag fra vestvidda i Porsanger om store tap, og forsøk om skyting med kanon for å skremme rovdyra, og at de første pålegg fra veterinærmyndighetene om begrensning i

Sign: _____/_____

beitebruk allerede er kommet i Sør-Troms/Nordre-Nordland, samt alle problemene med dokumentasjon og ressursbruk i forbindelse erstatningsordningene.

1. Arbeiderpartiets sametingsgruppe krever at Sametinget nå slår ALARM. Sametingsrådet må øyeblikkelig kreve møte med myndighetene for å ta opp denne viktige saken. Landets rovdyrbestand må reduseres.
2. Landets rovdyrpolitikk skal opp til ny vurdering snart. Sametinget bør planlegge et rovdyrseminar hvor fagfolk, næringsutøvere og politikere kan komme i direkte dialog med regjering og Storting i forkant av ny stortingsmelding om rovdyrpolitikken.

Forslag 8, representant Willy Olsen, APs sametingsgruppe:

Nytt fartøy for fiskeriopplæringen

Som kjent er nåværende fartøy ”mk Ole K. Sara”, i en slik forfatning at den ikke lenger vil bli godkjent av sjøfartsmyndighetene. Regjeringen har ikke tatt med bevilgninger til investeringer i nytt opplæringsfartøy. Arbeiderpartiets sametingsgruppe ber Sametinget medvirke til at det på budsjettet for 2003 innarbeides nødvendige midler for innkjøp av et absolutt nødvendig opplæringsfartøy.

Forslag 9, representant Jánoš Trosten, NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe:

Lokalbefolkningens rettigheter i Tanavassdraget er truet

Sterke krefter jobber med det mål å privatisere fiskerettighetene i Tanavassdraget til fordel for turistinteressenter. Tanavassdraget er i et kjernesamisk område og rettighetene i vassdraget skal sikres og garanteres for lokalbefolkningen og for framtidige generasjoner langs vassdraget. Dette er spesielt viktig for opprettholdelse av bosetting og livsgrunnlag for befolkningen langs vassdraget.

NSRs samarbeidsgruppe og Senterpartiets sametingsgruppe ber Sametingsrådet jobbe for at lokalbefolkningen ikke mister rettigheter til fiske i Tanavassdraget til interessenter som vil privatisere vassdraget til egen fordel.

Det vil være naturlig at rådet i samarbeid med Sametinget i Finland, jobber for å sikre rettighetene til lokalbefolkningen langs vassdraget på begge sider av riksgrensa. Samarbeidsgruppa ber rådet snarest løfte saken til høyeste politiske nivå og jobbe for at lokalbefolkningens rettigheter ikke innskrenkes ytterligere til fordel for kapitalstyrte krefter og masseturisme.

Forslag 10, representant Jánoš Trosten, NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe:

Styrking av arbeidet med utenrikssaker i Sametinget

Sametinget må styrkes i forhold til utenrikssaker. Vi vet at EU i dag er i ferd med å utforme en egen urfolkspolitikk. Også EUs generelle politikk påvirker samene på norsk side, selv om Norge ikke er

Sign: _____/_____

med i EU. Det kommer stadig nye direktiver fra EU som har direkte innvirkning på det samiske samfunnet og styrer samiske primærnæringer samt andre næringer.

Sametinget har også ansvar for å formidle informasjon når det gjelder utenrikssaker og menneskerettighetssaker. Det kommer stadig nye direktiver, og verken folk flest eller politikere kjenner disse særlig godt.

Sametinget bør vurdere et eget prosjekt, hvor formålet skal være å se på hvordan Sametinget kan forbedre sitt arbeid med EU-relaterte saker, herunder de grenseoverskridende programmer og formidle informasjon til samfunnet i utenrikssaker. Sametinget har i sametingsplanen understreket viktigheten av å styrke kompetansen i utenrikssaker, og er forpliktet til å virkeliggjøre sametingsplanens politiske intensjoner.

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Forslag 1 - 10 oversendes Sametingsrådet for videre behandling.

Representant Berit Ranveig Nilssen, NSRs sametingsgruppe fremmet følgende forslag:

Forslag 4 avvises i hht. forretningsordenen § 4 c.

III. Votering

Av 39 representanter var 35 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 4 ble vedtatt oversendt Sametingsrådet med 18 stemmer.
2. Forslag 1 – 3 og 5 - 10 oversendes Sametingsrådet for videre behandling.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Klemet Erland Hætta	
2.	Terje Tretnes	
3.	Magnhild Mathisen	

Sign: _____/_____

4.	Terje Tretnes	
5.	Ove Johnsen	
6.	Åge Nordkild	
7.	Jørn Are Gaski	
8.	Per Solli	
9.	Geir Tommy Pedersen	
10.	Berit Ranveig Nilssen	
11.	Jánoš Trosten	
12.	Svein Peter Pedersen	
13.	Per Solli	
14.	Willy Ørnebakk	
15.	Geir Tommy Pedersen	
16.	Willy Ørnebakk	
17.	Magnhild Mathisen	
18.	Willy Ørnebakk	
19.	Svein Peter Pedersen	
20.	Olaf Eliassen	
21.	Olav Dikkanen	
22.	Per A. Bæhr	
23.	Willy Olsen	
24.	Jánoš Trosten	
25.	Jon Erland Balto	
26.	Jørn Are Gaski	
27.	Terje Tretnes	
28.	Olaf Eliassen	
	Berit Ranveig Nilssen (til forslaget)	
	Magnhild Mathisen (til forr.orden)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Forslag 1 - 10 oversendes Sametingsrådet for videre behandling.

Saken ble avsluttet 17. september 2002 kl. 19.30.

Sign: _____/_____

Sak 30/02

Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse

Saken påbegynt 18. september 2002 kl. 08.30.

I. Dokumenter

- Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse:

Fjorårets likestillingspolitiske redegjørelse var en rapportering i forhold til handlingsplanen for likestilling som Sametinget vedtok i 1999. I denne redegjørelsen legger Sametingsrådet spesiell vekt på to viktige likestillingspolitiske områder; kvinner i politikk og kvinner i kultur- og næringsliv. I tillegg omtaler vi satsingen innenfor barnehagesektoren og samarbeidet med de andre sametingene gjennom Samisk parlamentarisk råd.

Kvinner i politikken

Sametingsrådet har lenge arbeidet med og satt søkelyset på kvinners representasjon i politiske organer. Temaet har vært spesielt aktuelt i forbindelse med det siste sametingsvalget. Kvinne-representasjonen i Sametinget har gått jevnt nedover fra 13 representanter ved det første valget i 1989, 12 ved valget i 1993, 9 kvinner i 1997 og ned til 7 ved valget i 2001.

Når det gjelder de utvalg, råd og styrer som Sametinget selv utnevner, slik som Sametingsrådet, tilkuddsstyret, språkstyret og medlemmer til Samisk parlamentarisk råd, blir en lik fordeling mellom kvinner og menn ivaretatt på en god måte.

Sametinget ser behovet for kompetansen kvinner innehar. Samtidig er det viktig at kvinner får mulighet til å bli hørt og påvirke Sametingets politiske beslutninger. Sametinget har gode erfaringer med det ungdomspolitiske utvalget. Sametingsrådet vil derfor vurdere å etablere et kvinnepolitisk utvalg, etter samme mønster og hvor de samiske kvinneorganisasjonene inviteres til å delta. Hensikten med et slikt utvalg vil blant annet være å øke det politiske engasjementet og dermed sikre kvinner innflytelse i samfunnsnivå og politikk.

Valg

Sametingets valgregelutvalg har fremmet sin rapport 30.09.01. Sametinget behandler valgregelutvalgets innstilling som egen sak, og rådet viser til sak 35/02.

Sametingsrådet har iverksatt en undersøkelse om kjønnsrepresentasjon i Sametinget. Samisk Høgskole og Nordisk Samisk Institutt gjennomfører en undersøkelse om valg, representasjon og likestilling. De vil ventelig ferdigstille sitt arbeid i løpet av september i år. Barne- og

Sign: _____/_____

familiedepartementet delfinansierer undersøkelsen med kr 200 000 og dekker dermed halvparten av kostnadene.

Samemanntallprosjektet og informasjonskampanjene

Sametinget har siden høsten 2000 hatt et samarbeid med Statskonsult om samemanntallprosjektet. Prosjektet har som mål å finne ut hva som får samer til å registrere seg i samemanntallet og å gi et bedre grunnlag for å vurdere hvilke tiltak som påvirker registreringen.

Ved sametingsvalget 1997 var 8 667 personer registrert i manntallet, og tallet var redusert til 8 492 personer i januar 2001. Kun fire prosent av de manntallsførte var ungdom under 25 år, 36 prosent var kvinner, mens 64 prosent var menn. Hele 68 prosent, altså 7 av 10 i samemanntallet - var over 40 år. Tallene var oppsiktsvekkende og fortalte at et stort flertall av de manntallsregistrerte var eldre menn.

Sametingsrådet valgte derfor ungdom og kvinner som hovedmålgrupper for informasjonskampanjen våren 2001. Ved valget var det en økning til 9 923 registrerte i samemanntallet og 12. desember samme år var tallet økt til 10.094. Blant de nyregistrerte var det en sterk overvekt av unge personer. Nyregistreringen bidro imidlertid ikke til en jevnere kjønnsfordeling, fordi det var nesten dobbelt så mange menn som kvinner blant de nyrekruttede.

Informasjonskampanjene i forbindelse med valgene i 1993 og 1997, ga ikke de resultater som man hadde håpet på. Derfor ble det satset på informasjon gjennom nettverk, som en alternativ metode ved valget 2001. Det samiske samfunnet er et utpreget nettverkssamfunn og dette benyttet man seg av under informasjonskampanjen.

Evaluering sommeren 2001 ble gjennomført av Norsk Gallup og viste blant annet at tiltakene i forbindelse med informasjonskampanjen har truffet målgruppen kvinner godt og at svært mange har mottatt informasjon om samemanntallet.

Resultatet av rapporten ga i neste omgang grunnlag for en kvalitativ undersøkelse, som ble gjennomført av Agenda våren 2002. Resultatene her viser blant annet at de nyregistrerte mente at Sametinget bør få en jevnere kjønns- og aldersfordeling blant representantene, samt at man burde satse mer på identitetspolitikk og lokale saker, for å øke registrering i manntallet.

Kvinner i kultur- og næringsliv

Det er i dag ingen spesielle virkemidler eller støtteordninger for kvinner, verken innenfor de næringsrettede eller kulturrettede midlene. Kvinneandelen av næringsstøtten i Samisk utviklingsfond har vært synkende. Andelen tilskudd gitt til kvinner er redusert fra 38 prosent 2001 til 21 prosent hittil i år. I beregningsgrunnlaget for dette er tilskudd til bedrifter holdt utenfor.

Når det gjelder næringskombinasjoner ble kvinneandelen av driftsstøtten redusert fra 28 prosent i 2000 til 23,5 prosent i 2001. Fordelingen av antall driftstilskudd til kombinasjonsnæringer mellom

Sign: _____/_____

kvinner og menn har blitt skjevare siden prøveperioden i 1992-1994. I perioden 1997-2001 har kvinnenes andel blitt redusert fra 42 til 23,5 %. De fleste kvinner som tilhører primærnæringene er i lønnet arbeid utenfor næringen og har lønnsinntekter over kr 120 000. Dette gjør at de faller utenfor ordningen med driftsstøtte til kombinasjonsnæringer. Det er blitt gjennomført en evaluering av driftsstøtteordningen for næringskombinasjoner. Konklusjonen i evalueringsrapporten er at ordningen ikke er attraktiv for kvinner. Ved en prioritering av utviklingsstøtte framfor driftsstøtte vil virkemiddelbruken kunne styres mer målrettet mot kvinnelige næringsdrivende.

Her vises til sak 33/02 Melding om næringskombinasjoner, der Sametingsrådet foreslår å iverksette særskilte tiltak for å ivareta kvinners behov ved etableringer av nye virksomheter. Rådet foreslår at oppstartstilskuddet kan gis i inntil tre år for kvinner, at omstillingstilskuddet kan gis i to år og at kvinner som søker om investeringsstøtte kan gis høyere tilskudd enn de generelle satsene som gjelder for slik tilskudd.

Sametingets tilskuddsstyre har avsatt midler i 2002 til oppstart av utviklingsprogram for duodji, og dette arbeidet er nå igangsatt. I dette programarbeidet vil det bli satt fokus på kvinner og ungdom. I fremtiden vil det være viktig at duodji består som næring, og at dette tilpasses dagens behov både som eneyrke og som del i næringskombinasjoner. Sametingsrådet ser et behov for at rekrutteringen til duodjinæringen styrkes. Det er en utfordring å sørge for at de som tar fagbrev etablerer seg i duodjinæringen.

Når det gjelder kulturmidlene foretas det ingen registrering av fordeling basert på kjønn. Det er gitt tilskudd fra kulturfondet til forskjellige kvinnerettede tiltak blant annet støtte til et forprosjekt til å danne et samisk jentenettverk. Formålet med prosjektet er å styrke samarbeidet og samholdet mellom samiske jenter og å få flere kvinner inn i politikk og til å ta del i næringslivet og samfunnslivet. Det er også gitt støtte til drift av bladet Gába.

Utfordringer

I primærnæringene, som får en stor andel av Sametingets næringsrettede midler, er det en lav kvinneandel. Kvinner i de samiske områdene har høy utdanning og jobber i stor grad innenfor offentlig sektor. Med synkende inntekter i primærnæringene er det lite sannsynlig at kvinner gir opp en sikker jobb i det offentlige for å etablere seg innenfor de mannsdominerte primærnæringene med lav lønnsomhet. Kvinnenes gode formelle og reelle kompetanse er en ressurs i utvikling av næringsvirksomhet både innenfor primærnæringene og i andre næringer. En økt satsing på kvinner i utvikling av næringslivet i de samiske områdene er en viktig strategi for utvikling av det samiske samfunnet. I tillegg er det nødvendig å arbeide for at man får en bedre registrering av den uformelle tradisjonelle kvinnelige og mannelige kunnskapen slik at denne ikke går tapt. Interessen for å dokumentere tradisjonell kunnskap om duodji har vist seg å være større hos kvinner enn hos menn, og disse tiltakene er blitt prioritert.

Totalregnskap for reindriftsnæringen for år 2000 viser at det av totalt 578 driftsenheter er kun 100 enheter med kvinnelig ledere. Det må derfor en betydelig politisk satsing til for å rekruttere og beholde kvinner i reindriftsnæringen. Lover og avtaleverk som regulerer næringen må utarbeides på

Sign: _____/_____

en slik måte at de motiverer og gir kvinner like stor reell mulighet til et eget selvstendig næringsgrunnlag, og dermed innpass i reindrifta på linje med menn. Utøverne må erkjenne at reindriftskvinnens posisjon er svekket og at dette fører til at viktig kunnskap er i ferd med å gå tapt. Det har vært og er fortsatt vanlig praksis at driftsenheter går til gutter, både ved generasjons-overføring og ved nyetablering av driftsenheter. Sametingsrådet ser det som viktig å få kartlagt grunnene til dette.

I de andre primærnæringene er det få kvinner som står som eiere av virksomheter. I jordbruket er det rundt 20 prosent som står som eiere av gårdsbruk, og i fiske er prosentandelen enda lavere. Økonomien i disse næringene har hatt negativ utvikling, og eventuelle rekrutteringsopplegg må vurdere de økonomiske betingelser ved etablering.

Sametingsrådet skal legge fram en kyst- og fjordmelding for Sametingets plenum i november i år eller februar neste år. I rulleringen fra 1998 ble det satt fokus på kvinnens plass i lokalsamfunnene i samiske kyst- og fjordområder. Meldingen vil fortsatt ha fokus på kvinnerettede tiltak, men på en annerledes måte enn i den forrige meldingen. Rådet vil synliggjøre og vektlegge bakenforliggende årsaker som gjør at kvinner etablerer og bosetter seg i kyst- og fjordområdene. Sametingsrådet vil arbeide for en bedre måloppnåelse av kvinnerettede tiltak. For å få dette til vil Sametingsrådet velge ut spesielle geografiske områder, næringer og kunnskapsområder for samordning og målretting av virkemiddelbruken.

Barnehager

Sametinget følger med i barnehagenes likestillingsarbeid. Ved å se på årsplanene som sendes til Sametinget kan man følge med i det pedagogiske arbeidet, og hvordan likestilling blir ivaretatt i samiske barnehager. Videre registrerer Sametinget om antall mannlige ansatte i de samiske barnehagene øker eller minker. Dette for å se om det kan være nødvendig med eventuelle særskilte tiltak på området. Sametinget er i dialog med Barne- og familiedepartementet i arbeidet med rekruttering til førskolelærerutdanninga. Sametinget vil på samisk barnehagekonferanse i november belyse oppdragelse sett fra kjønnspektiv.

Sametinget må vurdere om det er nødvendig med egen rekrutteringskampanje i forhold til å rekruttere menn til arbeid i barnehager og til førskolelærerutdanning. Sametinget må fortsatt gi veiledning i det pedagogiske arbeidet i barnehagen på likestillingsområdet.

Samarbeidet med de andre sametingene

Samisk parlamentarisk råd vedtok på sitt første møte i år en egen likestillingsprofil. SPR vektlegger at både kvinner og menn deltar i besluttede organer og er med på å påvirke det videre samarbeidet på alle samfunnsområder.

Samisk parlamentarisk råd arrangerer en likestillingskonferanse 12. desember 2002 i Saariselkä på finsk side i tilknytning til rådets neste møte. Målet med konferansen er å utarbeide overordnede målsettinger og tiltak for å oppnå likestilling mellom kvinner og menn i det samiske samfunnet. Målgruppen for konferansen er medlemmene i SPR, sametingene og samiske organisasjoner. SPR

Sign: _____/_____

har invitert Sámi NissonForum og Sáráhká til å delta i planleggingen av konferansen. Styret for SPR har valgt tre temaer for konferansen:

1. Et historisk tilbakeblikk. Samiske kvinner og menn hjemme, i arbeid og i samfunnslivet.
2. Kjønn og demokrati
3. ”Privatiseringen” av likestillingsarbeidet. Er likestilling noe bare kvinneorganisasjonene er opptatt av, og hvorfor?

Likestillingsarbeidet 2002 - 2003

Sametingsrådet vil se nærmere på hvorfor andelen næringsrettede midler som går til kvinner har blitt redusert de siste årene. Sametingsrådet vil også sørge for at det i fremtiden blir foretatt en registrering av kulturtilskudd fordelt på kjønn, slik at man får en bedre oversikt over hvordan kulturmidlene blir fordelt.

Sametingsrådet vil gjennomgå retningslinjene for de ulike ordningen og foreslå endringer slik at kvinner bedre kan dra nytte av ordningene. Sametingsrådet foreslår videre at kvinner får høyere støttesatser enn menn.

Sametinget og Statskonsult skal på grunnlag av rapportene og erfaringene fra informasjonsarbeidet ved valget 2001, utarbeide en kommunikasjonsstrategi høsten 2002. I dette arbeidet vil en spesielt legge vekt på strategier for å nå målgruppen kvinner.

Med bakgrunn i de undersøkelsene som er gjort, vil man iverksette tiltak for å fremme likestilling mellom kvinner og menn. Sametingsrådet vil ta initiativ til et større forskningsprogram relatert til likestilling og kjønnsmessige sammenhenger i det samiske samfunnet.

Det er viktig å synliggjøre arbeidet med likestilling i Sametinget. Sametingsrådet vil legge vekt på arbeidet med integrering av likestillings- og kjønnsperspektivet på alle politikkområder hvor dette er naturlig, samt i den øvrige virksomheten.

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Ingen forslag eller merknader ble fremmet.

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Saken ble avsluttet uten votering.

Sign: _____/_____

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Randi A. Skum, saksordfører	
2.	Janoš Trosten	
3.	Svein Peter Pedersen	
4.	Magnhild Mathisen	
5.	Birger Nymo	
6.	Willy Olsen	
7.	Berit Ranveig Nilssen	
8.	Sven-Roald Nystø	
9.	Olaf Eliassen	
10.	Per A. Bæhr	
11.	Ragnhild Lydia Nystad	
12.	Berit Alette Eira	
13.	Kirsten Appfjell	
14.	Ann-Mari Thomassen	
15.	Randi A. Skum, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse ble tatt til etterretning.

Saken ble lagt fram 18. september 2002 kl. 08.30 – 08.45. Debatten begynte 20. september 2002 kl. 09.15 og ble avsluttet kl. 11.40.

Sign: _____/_____

Sak 31/02

Stortingsmelding nr. 34 (2001-2002) Kvalitetsreformen om høyere samisk utdanning og forskning

Saken påbegynt 18. september 2002 kl. 08.45.

I. Dokumenter

- Stortingsmelding nr. 34 (2001-2002) Kvalitetsreformen Om høyere samisk utdanning og forskning
- Stortingsmelding nr. 16 (2001-2002) Melding om lærerutdanningene, kapittel 14
- Sak 47/00 NOU 2000:14 Frihet med ansvar – om høyere utdanning og forskning
- Sak 43/00 NOU 2000:3 Samisk lærerutdanning – mellom ulike kunnskapstradisjoner
- Sak 19/97 Samisk forskning - utredning

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget er tilfreds med at stortingsmelding om høyere samisk utdanning og forskning foreligger i tråd med Sametingets ønske. Sametinget hadde som mål allerede i sametingsplanen for perioden 1994-1997, å arbeide for at det fremmes en egen stortingsmelding om samisk forskning og høyere utdanning. Dette ble igjen vektlagt i sametingsplanen for perioden 1998-2001. Det er derfor tilfredsstillende at stortingsmeldingen om høyere samisk utdanning og forskning legges fram, særlig etter at Sametinget påpekte behovet for en samlet melding om samisk forskning og høyere utdanning.

Stortingsmelding nr. 34 (2001-2002) inneholder en rekke mål og tiltak innenfor høyere samisk utdanning og forskning. Sametingets overordnede mål er at samiske utdanningsinstitusjoner og samisk høyere utdanning fortsatt må utvikles på samenes egne premisser. Dette innebærer at ansvar, overordnet styring og organisering av høyere samisk utdanning og forskning må bygge på og utvikles innenfor rammen av dette, og hvor en helhetlig samisk kunnskapspolitikk legges til grunn. Sametinget må gis større ansvar i utforming av høyere utdanning i det samiske samfunnet. Meldingens innhold har bare i begrenset omfang tatt høyde for denne overordnede målsettingen.

Sametinget har følgende merknader til meldingens innhold:

Sign: _____/_____

Generelt om høyere utdanning

1. Sametinget stiller seg positiv til at Regjeringen går inn for at Samisk høyskoles status kan endres til en vitenskapelig høyskole. Dette er i tråd med Sametingets syn hvor Samisk høyskole sammen med Nordisk Samisk Institutt skaper muligheter for oppbygging av et framtidig samisk/urfolksuniversitet. Sametinget ønsker imidlertid at endring av høyskolens status må vurderes innenfor et kortere tidsrom enn hva Regjeringen legger opp til. Regjeringens målsetting er at dette kan skje på sikt ved at høyskolens kompetanse først må være vurdert av det kommende akkrediteringsorganet. Sametinget mener det er en svakhet ved meldingen at tidsaspektet ikke er nærmere klargjort, og ber Stortinget presisere en klarere tidsramme. Det har betydning for Samisk høyskoles egen planlegging, prioriteringer både faglig og administrativt, og økonomiske forhold å vite hvilke tidrammer som det legges opp til. Dersom Regjeringens plan legges til grunn om at det kommende akkrediteringsorganet skal evaluere og vurdere/godkjenne en endring av høyskolens status forutsetter Sametinget at akkrediteringsorganet må få samisk representasjon i styret, og at organet må inneha eller innhente samisk kompetanse til sitt arbeid med samisk høyere utdanningsinstitusjoner, kvalitetssikring og etablering av nye samiskrelaterede fag.
2. Sametinget er enig med Regjeringen om at Samisk høyskole må utvikles til å inneha et nasjonalt ansvar for å ivareta og utvikle samisk språk og duodji som vitenskapsfag. Dette forutsetter at fagmiljøet ved høyskolen styrkes gjennom tilførsel av årlige midler til vitenskapelige stillinger. Dette slik at høyskolen kan tilby utdanning i samisk språk og duodji på mastergradsnivå og gjennom å tilby forskerutdanning/doktorgrad innen de nevnte fagene.
3. Sametinget støtter også Regjeringens forslag om en faglig breddeutvidelse ved Samisk høyskole, særlig rettet mot studier som kan virke attraktive for mannlige studenter. Dette er i tråd med Sametingets syn. Sametinget vil samtidig bemerke at kompetansereformen innen høyere utdanning som Stortinget har gitt sin tilslutning til, legger opp til at institusjonene skal få større frihet både i faglige, økonomiske og organisatoriske spørsmål, bl a ved at statlige høyskoler skal selv få myndighet til å opprette og nedlegge fag, emner og emnegrupper på lavere grads nivå. Sametinget forutsetter at denne faglige frihet også blir gjeldende for Samisk høyskole. Da student- og rekrutteringsgrunnlaget for studier ved Samisk høyskole er vesentlig mindre enn ved andre statlige høyskoler, vil en breddeutvidelse innebære at midler til nye ressurser må tildeles i tråd med institusjonens egne planer. I denne sammenheng vil Sametinget særlig trekke fram videreutdanningstilbudet innenfor samisk læremiddelpedagogikk som Samisk høyskole nylig har etablert, og som Sametinget anser som et svært viktig studietilbud for å kompetanseutvikling og rekruttering av flere samiske læremiddelforfattere.
4. Regjeringen har ved en kommende endring av universitets- og høyskoleloven foreslått at Sametinget skal ha rett til å fremme forslag til eksterne styremedlemmer i styret for Samisk høyskole, og ved øvrige institusjoner skal Sametinget som tidligere kunne bli representert etter forslag fra institusjonens styre. Sametinget synes det er bra at Sametinget kan få rett til å foreslå eksterne styremedlemmer ved Samisk høyskole, men Sametingets primære ønske påpekt både i høringsuttalelsen til Mjøs-utvalgets utredning og høringsuttalelsen til endring av universitets- og høyskoleloven, var at Sametinget burde ha rett til å oppnevne de eksterne styremedlemmene til

Sign: _____/_____

Samisk høgscole og Universitetet i Tromsø. For eksterne styremedlemmer ved høgskolene i Finnmark, Bodø, Tromsø og Nord-Trøndelag foreslo Sametinget at Sametinget burde ha rett til å foreslå eksterne styremedlemmer. Sametinget ber derfor Stortinget forestå en endring av den kommende universitets- og høgscoleloven slik at den blir i tråd med Sametingets syn.

5. Sametinget ser det viktig å styrke samisk forskning og utdanning som helhet, og at det utvikles et godt samarbeid og kommunikasjon mellom de ulike utdannings- og forskningsinstitusjoner i hele det samiske området. Sametinget er derfor tilfreds med at regjeringen i meldingen går inn for å styrke samisk forskning og utdanning ved Universitetet i Tromsø, samt høgskolene i Bodø og Nord-Trøndelag. Sametinget anser det også som viktig at Høgscolen i Finnmark fortsatt gir et studietilbud der det samiske perspektivet blir ivaretatt og at dette perspektivet blir en integrert del innenfor flere fagfelt. De ulike utdannings- og forskningsinstitusjonene som har fått eller vil få et særskilt ansvar i forhold til høyere utdanning og forskning for den samiske befolkningen, kan ikke løse sine oppgaver alene, men er avhengig av et samarbeid seg imellom og med de øvrige høyere utdanningsinstitusjonene i landet. Sametinget vil understreke viktigheten av at institusjonene tildeles ressurser som gjør dem i stand til å løse deres respektive oppgaver på en forsvarlig måte.

Spesielt om samisk lærerutdanning

1. Sametinget anser det som helt vesentlig at Samisk høgscole fortsatt skal ha nasjonalt ansvar for samisk lærerutdanning som tidligere, inklusive koordineringsansvar mellom institusjonene. Sametinget har uttalt i forbindelse med høring til Nergård-utvalgets arbeid at også høgskolene i Bodø og Nord-Trøndelag skal fortsatt ha delansvar for utvikling av utdanningstilbud for den lule- og sørsamiske befolkning. Dette synet deles av Regjeringen. Sametinget vil imidlertid bemerke at disse institusjonene er avhengige av et samarbeid seg i mellom. I samsvar med Nergård-utvalgets utredning vil et samisk utdannings- og IKT-nettverk hvor alle samiske utdanningsinstitusjoner inngår, være et godt redskap for å utvikle dette samarbeidet. Derfor er det en svakhet med meldingen når dette helt sentrale virkemiddelet som var foreslått i Nergård-utvalgets utredning, ikke er spesielt omtalt som et tiltak Regjeringen vil satse på. Sametinget ber Stortinget uttrykke viktigheten av at dette nettverket må igangsettes og utvikles, og at nettverket tildeles særskilte ressurser for å gjøre dem i stand til å løse oppgavene på en forsvarlig måte.
2. Sametinget beklager også at Regjeringen i Stortingsmelding nr. 16 (2001-2002) ikke går inn for Sametingets ønske om at det bør utvikles én felles samisk lærerutdanning både for nord-, lule- og sørsamene. Det er Sametingets oppfatning at én felles lærerutdanning kan utvikles. Dette betinger ikke at alle de tre høgskolene som har ansvar for samisk lærerutdanning nødvendigvis må organiseres på eksakt samme vis. Det essensielle for Sametinget er at den innholdsmessige siden ved samisk lærerutdanning har et sett av felles innhold og elementer som ivaretar og bygger opp det samiske fellesskap. Sametinget ber Stortinget slutte seg til en målsetting om at det skal utvikles én felles samisk lærerutdanning, gjeldende både for nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk befolkning.
3. Rammeplaner for samisk lærerutdanning (førscole-, allmenn-, yrkesfag- og praktisk-pedagogisk utdanning) er styringsverktøy som kan bidra til å utvikle én felles samisk lærerutdanning. Det er

Sign: _____/_____

derfor svært beklagelig når Regjeringen ikke går inn for å utvide Sametingets myndighet på dette feltet. Regjeringens forslag om at Sametinget skal få myndighet til å fastsette rammeplaner for særskilte samiske fag som i samisk språk og duodji innen lærerutdanning, anses ikke for å være en reell myndighetsoverføring til Sametinget. Sametinget er ikke enig med Regjeringen om at rammeplaner for andre fag enn i samisk språk og duodji skal være felles for norsk og samisk lærerutdanning, jf. Stortingsmelding nr. 16 (2001-2002). Grunnlaget for en samisk lærerutdanning må være at rammeplanene bygger på et samisk perspektiv, har samisk innhold og utvikles i tråd med behovene i det samiske samfunnet. Både innenfor grunnskole-opplæringen, og delvis innenfor den videregående opplæring er det utviklet eget samisk læreplanverk (L-97 S) og egne samiske læreplaner i andre fag enn i samisk språk og duodji. I lys av dette er det derfor naturlig at tilsvarende system utvikles for den samiske lærerutdanningen når utdanningsinstitusjonene skal utdanne lærere som skal virke i den samiske skolen og gi opplæring som er i samsvar med det samisk læreplanverket. Det er Sametinget som på et prinsipielt grunnlag bør fastsette innholdet i samisk lærerutdanning, og Sametinget har den kompetansen som er nødvendig for å inneha en slik myndighet. På dette grunnlag ber Sametinget om Stortingets tilslutning til økt myndighetsoverføring til Sametinget innenfor dette fagområdet.

Om studentrekruttering

1. Regjeringen foreslår ulike tiltak for å bedre studentrekrutteringen spesielt ved Samisk høyskole. Sametinget er enig i Regjeringens vurderinger om at det er flere faktorer som kan føre til større søkning og dermed bedret rekrutteringssituasjon, som opptak på grunnlag av realkompetanse, satsing på fjernundervisning og deltidsutdanning, fleksible studietilbud og særskilt stipendordning til førskolelærerutdanningen. Sametinget synes det er positivt at departementet vil gi Samisk høyskole ekstra midler for å drive rekrutteringsarbeid. Samtidig vil Sametinget bemerke at rekrutteringsgrunnlaget for samiske studenter til høyere utdanning vil sett i forhold til nasjonal målestokk, være atskillig mindre. Av den grunn vil det for samiske studier alltid være nødvendig at tildeling av ressurser må skje utover den budsjettildeling som følger av ordinære finansieringsordninger.
2. I tillegg til særskilt stipendordning for førskolelærerutdanningen har Sametinget også foreslått at det må etableres en egen stipendordning for studenter som tar samisk lærerutdanning, og denne må særlig rette seg mot mannlige studenter og studenter utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Det er et stort behov for samiske lærere, inklusive førskolelærere, og det må iverksettes ekstraordinære rekrutteringstiltak for å dekke behovet. Sametinget anser også større bredde i studietilbudene ved Samisk høyskole for å være et viktig rekrutteringstiltak.
3. I høringsuttalelsen til Mjøs-utvalgets utredning foreslo Sametinget studentrettede tiltak særlig rettet mot samiske studenter som ønsker å skaffe seg formell kompetanse i samisk språk. Sametinget merker seg at dette ikke er omtalt i stortingsmeldingen. Sametinget viser til at det er stor mangel på samisk-språklig personale som skal betjene ulike funksjoner i det samiske samfunnet. Samiske studenter som ønsker å skaffe seg samisk-språklig kompetanse som et ledd i sin utdanning, må ofte ta dette som et tillegg til den ordinære utdanningen og må bære de økonomiske utgiftene som ekstra studieår medfører. Sametinget mener at det må etableres egen

Sign: _____/_____

stipendordning for samiske studenter som ønsker å skaffe seg formell kvalifikasjon i samisk språk som et ledd i utdanningen.

4. Sametinget er fornøyd med at kvoteordningen for samiske studenter ved opptak til høyere utdanning videreføres og økes, og at departementet vil ta initiativ for å få utarbeidet et felles sett av kriterier. Sametinget anser det som naturlig at Sametinget utarbeider i samarbeid med departementet et slikt felles sett av kriterier.

Om samisk forskning

1. Sametinget har sett et åpenbart behov for å institusjonalisere styringen av samisk forskning og har gjentatte ganger foreslått at det opprettes et eget nordisk samisk forskningsråd som skal ha et overordnet ansvar for utforming av samisk forskningspolitikk. Sametinget har foreslått at dette organet knyttes til sametingene i Finland, Sverige og Norge gjennom Samisk parlamentarisk råd. Et eget fagorgan, Samisk forskningsråd, må ha et allsamisk perspektiv. Dette betyr at det skal virke for hele det samiske folket i alle fire land hvor samene er bosatt. Det er derfor svært skuffende når det fra Regjeringens side på kort sikt ikke legges opp til endringer i dagens struktur, men at Regjeringen først på lengre sikt vil ta initiativ til å drøfte et nærmere nordisk samarbeid om organiseringen av samisk forskning. Sametinget ber Stortinget opprette et eget nordisk samisk forskningsråd i samarbeid med de øvrige nordiske landene.
2. Videre har Sametinget sett et stort behov for å øke rekrutteringen av flere samiske og samisk-språklige forskere, samt en styrking av den forskningsbaserte virksomheten. Et 10-års program for oppbygging og utvikling av samisk forskning har vært foreslått som et viktig virkemiddel for å virkeliggjøre disse målsettingene. Regjeringen viser i stortingsmeldingen til Norges forskningsråds femårige program for samisk forskning som er igangsatt. Regjeringen antar at dette programmet vil dekke en rekke av de behov som forslaget om et tiårig program var ment å ivareta, og vil heller styrke dette programmet fremfor å opprette et nytt program. Sametinget viser til at Forskningsrådets program skal for det første kun virke i fem år, og bevilgningene til dette programmet (4 mill.kr pr. år, jf. St.meld.nr.55 (2000-2001), er på et nivå som etter Sametingets vurdering på langt nær er tilstrekkelig. Dersom dette programmet skal kunne ha den tilsktede virkning, bør programperioden forlenges med ytterligere fem år, og den årlige bevilgningen til programmet må minimum fordobles.
3. Styrking av samisk forskning og bredden innenfor dette forskningsfeltet ved Universitetet i Tromsø vil utgjøre en viktig ressurs når det gjelder å ivareta og utvikle fagfelt, forskningsområder og miljøer, og når det gjelder å bygge et kunnskapsgrunnlag som vil være til nytte både i forhold til det samiske samfunn og samfunnet forøvrig. Sametinget vil imidlertid understreke viktigheten av samisk-språklige forskningsmiljøer hvor samisk språk har en sentral dimensjon innenfor forskningen. Miljøet ved Nordisk Samisk Institutt og Samisk høyskole i Kautokeino skaper muligheter for oppbygging av et samisk universitet der samisk språk benyttes muntlig og skriftlig, noe som igjen bidrar til å sikre språkets eksistens og utvikling i fremtiden.
4. Sametinget er meget fornøyd med at Regjeringen stiller seg positivt til planene om samlokalisering av flere institusjoner i Kautokeino i et felles samisk vitenskapsbygg, og at dette

Sign: _____/_____

kan sikre tilfredsstillende lokaler for Samisk høyskole. Sametinget forventer at St.prp. nr. 1 (2002-2003) har klare signaler for når oppstart av bygging av samisk vitenskapsbygg kan realiseres.

5. Regjeringen ønsker å ta initiativ til at det igangsettes et utredningsarbeid forankret ved Universitetet i Tromsø, Samisk høyskole og Nordisk Samisk Institutt som skal vurdere ulike organisatoriske rammer for utvikling av faglig samarbeid, herunder former for administrativ samorganisering. Sametinget støtter dette initiativet, og det bør utredes en samorganisering av Samisk høyskole og Nordisk Samisk Institutt for bedre å utnytte de samlede ressurser og styrke utdannings- og forskningsmiljøet i Kautokeino. Sametinget vil imidlertid fastholde at Samisk høyskole sammen med Nordisk Samisk Institutt må være en selvstendig enhet og tilføres nødvendige ressurser.
6. For øvrig er Sametinget glad for at Regjeringen vil videreføre urfolksnettverket og støtte opp om internasjonal utveksling av forskere og mastergradsstudenter for å styrke kontakten med andre urfolk. Sametinget er også fornøyd med at Regjeringen vil ta initiativ til å bygge opp en database om samiske samfunnsforhold.

Om økonomiske og administrative konsekvenser

1. De økonomiske konsekvensene av de skisserte tiltakene forutsetter at det skjer en betydelig opptrapping av bevilgninger til høyere samisk utdanning og forskning. Sametinget forventer dermed at kommende budsjettprosesser medfører atskillige økninger i budsjetttrammene for de enkelte institusjonene, og særskilte bevilgninger for nye tiltak som foreslås opprettet. En større satsing innenfor dette fagområdet forutsetter bevilgninger som står i samsvar med de mål og tiltak som ønskes igangsatt.
2. Sametinget viser til at det i meldingen fremkommer at saken om nytt vitenskapsbygg i Kautokeino vil bli fremmet i statsbudsjettet for 2003. Sametinget tar dette til etterretning og forventer at bygging av nytt vitenskapsbygg igangsettes så snart det er mulig.

Forslag 1, representant Gunnvald Nilsen, Høyre og Kautokeino Flyttsameliste, Kautokeino Fastboendes liste og Midtre Nordland Sijda:

Generelt

Pkt. 4:

H/KFL foreslår at Sametinget gis forslagsrett til styret ved Samisk høyskole og Universitetet i Tromsø, på linje med høyskolene i Finnmark, Tromsø, Bodø og Nord-Trøndelag.

Nytt pkt. 6:

Samisk høyskole bør få et nasjonalt ansvar for samiskspråklig og samiskrelatert forskning og høyere samisk utdanning. Dette ansvaret kan deles med Nordisk Samisk Institutt.

Sign: _____/_____

Nytt pkt. 7:

Det bør etableres en egen finansieringspakke for kursrekken begynnerkurs 1, begynnerkurs 2 og samisk semesteremne 10 vekttall ved Samisk høyskole.

Spesielt om samisk lærerutdanning

Hele pkt. 2 foreslås strøket, og erstattes med følgende nytt 2. pkt:

Det bør utvikles egne rammeplaner for samisk allmennlærerutdanning og førskolelærerutdanning. Samiske fagmiljøer må få en sentral rolle i dette arbeidet.

Pkt. 3:

Setningen ”Det er derfor svært beklagelig når regjeringen ikke går inn for å utvide Sametingets myndighet på dette feltet.” foreslås strøket.

Ordet ”ikke” i 3. setning strykes (... anses ikke for å være reell ...)

Ordet ”ikke” i 4. setning strykes (Sametinget er ikke enig med ...)

Foreslår tillegg i siste setning: ... etter tilrådning fra samiske fagmiljøer, ...

Om studentrekruttering

Nytt pkt. 5:

Sametinget ber Stortinget legge til rette for at samisk språk på videregående nivå gir ekstrapoeng ved opptak til universiteter og høyskoler. Dette fordi det er en tilleggs kvalifikasjon og for å stimulere elevene til å velge samisk i den videregående skolen.

Om samisk forskning

Nytt pkt. 7:

Sametinget ber Stortinget og Regjeringen utrede fremtidig organisering av reinforskningen i Norge med sikte på å etablere reinforskningstygdepunktet ved Samisk høyskole og Nordisk Samisk Institutt. Dette for å få en samiskspråklig fagforståelse inn i reinforskningen. Det bør etableres et samarbeid med Universitetet i Tromsø og med reinforskningstiljøene i andre land, spesielt de nordiske land.

Forslag 2, representant John Harald Skum, NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe:

Tillegg punkt 3, **Spesielt om samisk lærerutdanning:**

Sametinget ber Stortinget medvirke til at samisk kulturkunnskap blir en del av innholdet i den nye lærer- og førskolelærerutdanningen.

Sign: _____/_____

Forslag 3, representant John Harald Skum, NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe:

Det må initieres en intensjonsavtale om samarbeid mellom Samisk høyskole og Høgskolen i Finnmark. Dette arbeidet må foregå på overordna plan. Dette for å bedre kunne ivareta det samiske perspektivet og at det blir en integrert del innenfor flere fagfelt.

Forslag 4, representant John Harald Skum, NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe:

Tillegg nytt punkt under ”**Om studentrekruttering**”:

Det er nødvendig å styrke og videreutvikle tilbudet ved studentsamskipnaden for Samisk høyskole i Kautokeino, Studentsamskipnaden i Indre Finnmark (SSO), slik at SSO kan gi et tilsvarende velferdstilbud som studentsamskipnadene ved andre høyskoler og universitet.

Et godt velferdstilbud er et viktig virkemiddel både for studentrekruttering, og for å oppnå et godt student- og læringsmiljø.

Forslag 5, representant Klemet Erland Hætta, NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe:

Tillegg side 1, punkt 1, tillegg til første setning, ny setning etter komma: ... , allerede fra 01.07.2003.

Stryk ordet ”kan” i første setning, side 1, punkt 1.

Ny første setning side 1 punkt 1, blir da som følger:

Sametinget stiller seg positiv til at Regjeringen går inn for at Samisk høyskoles status endres til en vitenskapelig høyskole, allerede fra 01.07.2003.

Forslag 6, representant Magnhild Mathisen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe:

Punkt 1 s.1 Generelt om høyere utdanning

Tillegg til tredje setning:

Dette er også i tråd med Sametingets syn hvor Samisk høyskole sammen med Nordisk Samisk Institutt skaper muligheter (tillegg) for å utvikle en Samisk vitenskapelig høyskole med nasjonalt ansvar for samiskspråklig og urfolksrelatert forskning, utdanning og formidling og derfor gis muligheter for oppbygging av et framtidig samisk/urfolksuniversitet.

Tillegg til nest siste setning s.1: Samisk høyskole må få status som vitenskapelig høyskole fra 01.07.03.

Tillegg s. 2 punkt 2 (ny siste setn):

Sign: _____/_____

Samisk høyskole vil sammen med Nordisk Samisk Institutt (NSI) være et ressurscenter innen samisk høyere utdanning og forskning og urfolksrelatert virksomhet, med følgende ressursområder:

- generell samisk kulturutvikling
- samisk språkutdanning og språkforskning

Tillegg s. 2 punkt 3 etter setning 7:

Det må etableres et faglig kompetanseoppbyggingsprogram, som omfatter ulike typer rekrutteringsstillinger og spesialiseringsstipendier, slik at Samisk vitenskapelig høyskole når de faglige standarder som en slik institusjon skal ha, dvs. å kunne tildele doktorgrad, f.eks i samisk språk, litteratur og duodji.

Samisk høyskole bør også være et ressurscenter for undervisning om flerkulturelle forhold. Et slikt studietilbud bør også kunne gis på norsk.

Tillegg s. 3 nytt punkt 6 a:

Sametinget stiller seg positivt til at Universitetet i Tromsø foreslås tildelt rekrutteringsstillinger øremerket for samiskrelaterte fagområder. Sametinget er enig med departementet i at ”forskningstudanning innen disse fagområder vil være en helt sentral oppgave for universitetet”.

Tillegg s. 3 nytt punkt 6b:

Sametinget stiller seg også positiv til at departementet ved den ordinære budsjettildeling vil vurdere ”å gi Universitetet i Tromsø midler for å iverksette institusjonens strategiplan for samisk utdanning og forskning”, og vil sterkt understreke betydningen av at dette blir gjennomført.

Tillegg s. 4 **Om studentrekruttering**

Punkt 1 før nest siste setning:

Det er nødvendig med spesielle tiltak for å styrke studiekompetansen i samisk språk. Ved Samisk høyskole bør det opprettes en egen finansieringsordning for kursrekker som består av ulike begynnerkurs og samisk semesteremne, med tilhørende stipendordning for de som mangler studiekompetanse i samisk språk. Kursrekkeene kan også tilbys som desentraliserte studier.

Tillegg s. 4 **Om samisk forskning**

Ny setning sist på s.4:

Det bør opprettes et eget samisk forskningsråd, med muligheter for utvidelse til også å omfatte de nordiske land. Dette forskningsrådet skal ha et overordnet ansvar for utforming av samisk forskningspolitikk. Det bør dessuten avsettes egne midler til samisk forskning, f.eks gjennom et eget samisk forskningsfond.

Tillegg s. 6 nytt punkt 2:

2. Oppgradering til Samisk vitenskapelig høyskole vil kreve økte ressurser. Av den grunn må Stortinget prioritere dette som et nytt tiltak i statsbudsjettet.

Sign: _____/_____

Side 3 i rådets innstilling strykes:

Punkt 1 setningen som begynner med ”Sametinget vil imidlertid bemerke at disse institusjonene er avhengige av et samarbeid seg imellom”.

Punkt 2 siste setning strykes som begynner med ” Sametinget ber Stortinget å slutte seg til målsettingen osv....”.

Fellesforslaget fremmet av representant Magnhild Mathisen, APs sametingsgruppe, Høyre og Kautokeino Flyttsamelite, Kautokeino Fastboende liste, Midtre Nordland Sijda, NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe

Tillegg under ”Generelt om høyere utdanning” pkt. 1 i andre setning, tillegget er uthevet:
... skaper muligheter for å utvikle en Samisk vitenskaplig høyskole som også har nasjonalt ansvar for samiskspråklig og urfolksrelatert forskning, utdanning og formidling og derfor gir muligheter for oppbygging

Tillegg under ”Generelt om høyere utdanning” pkt. 1, ny siste setning:

Samisk høyskole må få status som vitenskaplig høyskole fra 01.07.2003.

Tillegg under ”Generelt om høyere utdanning” pkt. 2 ny setning:

Samisk høyskole vil sammen med Nordisk Samisk Institutt (NSI) være et ressurscenter innen samisk høyere utdanning og forskning og urfolksrelatert virksomhet, med følgende ressursområder:

- generell samisk kulturutvikling
- samisk språkutdanning og språkforskning
- samisk samfunnsforskning

Tillegg under ”Generelt om høyere utdanning” pkt. 3, 2. setninger etter ”... på lavere grads nivå.”:

Det må etableres et faglig kompetanseprogram, som omfatter ulike typer rekrutteringsstillinger og spesialiseringsstipender, slik at Samisk vitenskaplig høyskole når de faglige standarder som en slik institusjon skal ha, dvs. å kunne tildele doktorgrad, f.eks., i samisk språk, litteratur og duodji. Samisk høyskole bør også være et ressurscenter for undervisning om flerkulturelle forhold. Et slikt studietilbud bør også kunne gis i forbindelse med de norske fagområdene.

Tillegg under ”Generelt om høyere utdanning” pkt. 5, 2 nye setninger etter ”... innenfor flere fagfelt.”:

Derfor må det initieres intensjonsavtale om samarbeid mellom samisk Høyskole og Høgskolen i Finnmark. Dette må foregå på overordnet plan. For på denne måten for å bedre kunne ivareta det samiske perspektivet og at det blir en integrert del innenfor flere fagfelt.

Tillegg nytt 6. pkt., under ”Generelt om høyere utdanning”:

Sametinget mener Nordisk Samisk Institutt, Samisk høyskole og Universitetet i Tromsø foreslås tildelt rekrutteringsstillinger øremerket for samiskrelaterte fagområder. Sametinget er enig med

Sign: _____/_____

departementet i at ”forskningsutdanning innen disse fagområder vil være en helt sentral oppgave for Universitetet”.

Sametinget stiller seg også positivt til at departementet ved den ordinære budsjettildeling vil vurdere ”å gi Universitetet i Tromsø midler for å iverksette institusjonen strategiplan for samisk utdanning og forskning”, og vil sterkt understreke betydningen av at dette blir gjennomført.

Tillegg under ”Spesielt om samisk lærerutdanning” pkt. 2, ny siste setning:

Det bør utvikles egne rammeplaner for samisk allmennlærerutdanning og førskolelærerutdanning. Samiske fagmiljøer må få en sentral rolle i dette arbeidet.

Tillegg under ”Spesielt om samisk lærerutdanning” pkt. 3, ny siste setning:

Sametinget ber Stortinget medvirke til at samisk kulturkunnskap blir en del av innholdet i den nye lærer- og førskolelærerutdanningen.

Tillegg under ”Om studentrekruttering” pkt. 1, 3 nye setninger etter ”... være atskillig mindre.”:

Det er nødvendig med spesielle tiltak for å styrke studiekompetansen i samisk språk. Ved Samisk høyskole bør det opprettes en egen finansieringsordning for kursrekker som består av ulike begynnerkurs og samisk semesteremne, med tilhørende stipendordning for de som mangler studiekompetanse i samisk språk. Kursrekkene kan også tilbys som desentraliserte studier.

Tillegg nytt 5. og 6. pkt., under ”Om studentrekruttering”:

5. Sametinget ber Stortinget legge til rette for at samisk språk på videregående nivå gir ekstrapoeng ved opptak til universiteter og høyskoler. Dette fordi det er en tilleggs kvalifikasjon og for å stimulere elevene til å velge samisk i den videregående skolen.
6. Det er nødvendig å styrke og videreutvikle tilbudet ved studentsamskipnaden for Samisk høyskole i Kautokeino, Studentsamskipnaden i Indre Finnmark (SSO), slik at SSO kan gi et tilsvarende velferdstilbud som studentsamskipnadene ved andre høyskoler/universiteter.

Et godt velferdstilbud er et viktig virkemiddel både for studentrekruttering, og for å oppnå et godt student- og læringsmiljø.

Tillegg under ”Om samisk forskning” pkt. 1, 3 nye setninger etter ”... samene er bosatt.”:

Det bør opprettes et eget samisk forskningsråd, med muligheter for utvidelse til også å omfatte de nordiske land. Dette forskningsrådet skal ha et overordnet ansvar for utforming av samisk forskningspolitikk. Det bør dessuten avsettes egne midler til samisk forskning, f.eks., gjennom et eget samisk forskningsfond.

Tillegg nytt 7. pkt., under ”Om samisk forskning”:

7. Sametinget ber Stortinget og Regjeringen utrede fremtidig organisering av reinforskningen i Norge med sikte på å etablere reinforskningstygdepunkt også ved Samisk høyskole og Nordisk Samisk Institutt. Dette for å få en samiskspråklig fagforståelse inn i reinforskningen. Det bør

Sign: _____/_____

etableres et samarbeid med Universitetet i Tromsø og med rein forskningsmiljøene i andre land, spesielt de nordiske land og Russland.

Tillegg nytt 3. pkt. under ”Om økonomiske og administrative konsekvenser”:

3. Oppgradering til Samisk vitenskapelig høyskole vil kreve økte ressurser. Av den grunn må Stortinget prioritere dette som et nytt tiltak i statsbudsjettet.

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

- Fellesforslaget og forslagene 1, 2, 3, 4, 5 og 6 ble trukket og oversendt Sametingsrådet

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Utsettelsesforslaget fremmet av representant Per Solli ble forkastet med 31 stemmer.
2. Sametingsrådets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Representant Odd-Roar Strømme, SVFs sametingsgruppe fremmet følgende protokolltilførsel:

Vi i SVF har ikke levert inn noen skriftlige forslag i denne sak. Rådets innstilling tar for seg veldig mye, men det vi i SVF savner er en klarere prioritering, og gjerne med kostnadsoverslag for dette. (altså sette en prislapp på tiltakene) Vi vet alle hva som i utgangspunktet kommer til å skje, i beste fall. Det er at vi får eventuelt, tilført noen midler til dette, men ikke øremerkede midler. Vi som samenes nasjonale folkevalgte organ burde ha gjort klarere prioriteringer.

Vi har ikke valgt å gjøre disse prioriteringene og dette henger rett og slett sammen med at vi ser at når Sametingsrådet har villet gjøre disse prioriteringene, så er sannsynlighetene minimale for at vi skulle fått gjennomslag for det. Derfor har vi valgt og fremme en protokolltilførsel.

En av de viktigste målsetninger for oss i SVF er at samiske barn som ønsker å få samisk opplæring skal gis mulighet til det uansett hvor man bor. Dette skal gjelde i både grunn- og videregående skoler. For å kunne nå disse målsetninger må vi stimulere samiske studenter til å ta for eksempel lærerutdanning. Rådet tar for seg enkelte stimulerende tiltak for å kunne bidra i riktig retning. Det vi i SVF etterlyser er større handlingskraft fra rådet når vi for eksempel kommer i budsjett-sammenheng. Da vet vi vel de fleste hva vi sikter til, blant annet stipendordningene.

Sign: _____/_____

Dersom vi ikke er på vakt, så vil dagens skolestruktur svekkes i forhold til dagens virkelighet. Dette innebærer at alle små lokalsamfunn ikke kan klare å opprettholde skolen som en del av livsnerven i bygda. Grendeskolen er viktig i denne sammenheng. Desentraliserte skoletilbud er nødvendig i de samiske bosetningsområdene, og i særdeleshet viktig for mindre barn.

Det er derfor det er så viktig å stimulere flere samiske elever til å ta lærerutdanning.

De store tapene i dag er de utenfor virkeområdene, der blant annet virkemiddelordningen ikke fungerer. Vi i SVF vil arbeide for at samisk språk og kultur får utvikle seg i skolen, også innenfor områder som ikke omfattes av virkemiddelordningen. Derfor bør det ikke gjøres forskjell på om du er innenfor eller utenfor ordningen.

Vi i SVF vil arbeide for at virkemiddelordningen styrkes. Dette vil være med på å tilføre kvalifiserte lærere til utkantskoler. Virkemiddelordningen bør ikke være geografisk avgrenset, men være et tilbud som kommer alle vanskeligstilte skoler i samiske bosetningsområder til gode.

Muligens bør Sametinget se hva vi kan gjøre i fellesskap, og da tenker vi oss på tvers av landegrensene. Dette kan være med på å avhjelpe lærermangelen, som ofte skaper vanskeligheter for undervisning i og på samisk.

SVF vil arbeide for at det skal opprettes et samisk høyskoletilbud med bygdeutvikling som hovedfag. Vi i SVF er helt enig i at vi må få ferdig realisert våre planer i Kautokeino, men dette må ikke være noen sovepute. Samisk høyskole bør bygges ut som en vitenskapelig høyskole med desentraliserte tilbud over hele det samiske området.

Samisk høyskole må arbeide for utvikling av samisk pedagogikk som fag. Universitetene i Tromsø, Trondheim, Oslo og Bergen og høyskolene i Nord-Norge, må integrere samiske forhold i tilbudene sine, og høyskolene må gi tilbud om samisk som fag.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ragnhild L. Nystad, saksordfører	
2.	Magnhild Mathisen	
3.	Jon Harald Skum	
4.	Gunnvald Nilsen	Willy Ørnebakk
5.	Klemet Erland Hætta	
6.	Odd-Roar Strømme	
7.	Isak Mathis O. Hætta	
8.	Olaf Eliassen	
9.	Steinar Pedersen	
10.	Randi A. Skum	
11.	Magnhild Mathisen	

Sign: _____/_____

12.	Berit Ranveig Nilssen	
13.	Anders Urheim	
14.	Gunnvald Nilsen	Willy Ørnebakk
15.	Svein Peter Pedersen	
16.	Ragnhild Lydia Nystad, saksordfører	
	Magnhild Mathisen (til forr.orden)	
	Jon Harald Skum (til forslagene)	
	Jánoš Trosten (til forslagene)	
	Magnhild Mathisen (til forslagene)	
	Berit Ranveig Nilssen (til forslagene)	
	Per Solli (til forslagene)	
	Berit Ranveig Nilssen (til forslagene)	
	Gunnvald Nilsen (til forslagene)	
	Magnhild Mathisen (til forslagene)	
	Ragnhild L. Nystad (til forslagene)	
	Johan Mikkel Sara (til forslagene)	
	Willy Olsen (til forslagene)	
	Johan Mikkel Sara (til voteringen)	
	Ragnhild L. Nystad (til voteringa)	
	Gunnvald Nilsen (til voteringen)	
	Ann-Mari Thomassen (til voteringen)	
	Berit Ranveig Nilssen (til voteringen)	
	Jon Harald Skum (til forslagene)	
	Klemet Erland Hætta (til forslagene)	
	Gunnvald Nilsen (til forslagene)	
	Jánoš Trosten (til forr.orden)	
	Ragnhild Lydia Nystad (til forr.orden)	
	Jon Harald Skum (til forr.orden)	
	Isak Mathis O. Hætta (til forr.orden)	
	Åge Nordkild (til forr.orden)	

Sign: _____/_____

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Sametinget er tilfreds med at stortingsmelding om høyere samisk utdanning og forskning foreligger i tråd med Sametingets ønske. Sametinget hadde som mål allerede i sametingsplanen for perioden 1994-1997, å arbeide for at det fremmes en egen stortingsmelding om samisk forskning og høyere utdanning. Dette ble igjen vektlagt i sametingsplanen for perioden 1998-2001. Det er derfor tilfredsstillende at stortingsmeldingen om høyere samisk utdanning og forskning legges fram, særlig etter at Sametinget påpekte behovet for en samlet melding om samisk forskning og høyere utdanning.

Stortingsmelding nr. 34 (2001-2002) inneholder en rekke mål og tiltak innenfor høyere samisk utdanning og forskning. Sametingets overordnede mål er at samiske utdanningsinstitusjoner og samisk høyere utdanning fortsatt må utvikles på samenes egne premisser. Dette innebærer at ansvar, overordnet styring og organisering av høyere samisk utdanning og forskning må bygge på og utvikles innenfor rammen av dette, og hvor en helhetlig samisk kunnskapspolitikk legges til grunn. Sametinget må gis større ansvar i utforming av høyere utdanning i det samiske samfunnet. Meldingens innhold har bare i begrenset omfang tatt høyde for denne overordnede målsettingen.

Sametinget har følgende merknader til meldingens innhold:

Generelt om høyere utdanning

1. Sametinget stiller seg positiv til at Regjeringen går inn for at Samisk høgskoles status kan endres til en vitenskapelig høyskole. Dette er i tråd med Sametingets syn hvor Samisk høgskole sammen med Nordisk Samisk Institutt skaper muligheter for oppbygging av et framtidig samisk/urfolksuniversitet. Sametinget ønsker imidlertid at endring av høgskolens status må vurderes innenfor et kortere tidsrom enn hva Regjeringen legger opp til. Regjeringens målsetting er at dette kan skje på sikt ved at høgskolens kompetanse først må være vurdert av det kommende akkrediteringsorganet. Sametinget mener det er en svakhet ved meldingen at tidsaspektet ikke er nærmere klargjort, og ber Stortinget presisere en klarere tidsramme. Det har betydning for Samisk høgskoles egen planlegging, prioriteringer både faglig og administrativt, og økonomiske forhold å vite hvilke tidrammer som det legges opp til. Dersom Regjeringens plan legges til grunn om at det kommende akkrediteringsorganet skal evaluere og vurdere/godkjenne en endring av høgskolens status forutsetter Sametinget at akkrediteringsorganet må få samisk representasjon i styret, og at organet må inneha eller innhente samisk kompetanse til sitt arbeid med samisk høyere utdanningsinstitusjoner, kvalitetssikring og etablering av nye samiskrelaterte fag.
2. Sametinget er enig med Regjeringen om at Samisk høgskole må utvikles til å inneha et nasjonalt ansvar for å ivareta og utvikle samisk språk og duodji som vitenskapsfag. Dette forutsetter at fagmiljøet ved høgskolen styrkes gjennom tilførsel av årlige midler til vitenskapelige stillinger. Dette slik at høgskolen kan tilby utdanning i samisk språk og duodji på mastergradsnivå og gjennom å tilby forskerutdanning/doktorgrad innen de nevnte fagene.

Sign: _____/_____

3. Sametinget støtter også Regjeringens forslag om en faglig breddeutvidelse ved Samisk høyskole, særlig rettet mot studier som kan virke attraktive for mannlige studenter. Dette er i tråd med Sametingets syn. Sametinget vil samtidig bemerke at kompetansereformen innen høyere utdanning som Stortinget har gitt sin tilslutning til, legger opp til at institusjonene skal få større frihet både i faglige, økonomiske og organisatoriske spørsmål, bl a ved at statlige høyskoler skal selv få myndighet til å opprette og nedlegge fag, emner og emnegrupper på lavere grads nivå. Sametinget forutsetter at denne faglige frihet også blir gjeldende for Samisk høyskole. Da student- og rekrutteringsgrunnlaget for studier ved Samisk høyskole er vesentlig mindre enn ved andre statlige høyskoler, vil en breddeutvidelse innebære at midler til nye ressurser må tildeles i tråd med institusjonens egne planer. I denne sammenheng vil Sametinget særlig trekke fram videreutdanningstilbudet innenfor samisk læremiddelpedagogikk som Samisk høyskole nylig har etablert, og som Sametinget anser som et svært viktig studietilbud for kompetanseutvikling og rekruttering av flere samiske læremiddelforfattere.
4. Regjeringen har ved en kommende endring av universitets- og høyskoleloven foreslått at Sametinget skal ha rett til å fremme forslag til eksterne styremedlemmer i styret for Samisk høyskole, og ved øvrige institusjoner skal Sametinget som tidligere kunne bli representert etter forslag fra institusjonens styre. Sametinget synes det er bra at Sametinget kan få rett til å foreslå eksterne styremedlemmer ved Samisk høyskole, men Sametingets primære ønske påpekt både i høringsuttalelsen til Mjøs-utvalgets utredning og høringsuttalelsen til endring av universitets- og høyskoleloven, var at Sametinget burde ha rett til å oppnevne de eksterne styremedlemmene til Samisk høyskole og Universitetet i Tromsø. For eksterne styremedlemmer ved høyskolene i Finnmark, Bodø, Tromsø og Nord-Trøndelag foreslo Sametinget at Sametinget burde ha rett til å foreslå eksterne styremedlemmer. Sametinget ber derfor Stortinget forestå en endring av den kommende universitets- og høyskoleloven slik at den blir i tråd med Sametingets syn.
5. Sametinget ser det viktig å styrke samisk forskning og utdanning som helhet, og at det utvikles et godt samarbeid og kommunikasjon mellom de ulike utdannings- og forskningsinstitusjoner i hele det samiske området. Sametinget er derfor tilfreds med at regjeringen i meldingen går inn for å styrke samisk forskning og utdanning ved Universitetet i Tromsø, samt høyskolene i Bodø og Nord-Trøndelag. Sametinget anser det også som viktig at Høgskolen i Finnmark fortsatt gir et studietilbud der det samiske perspektivet blir ivaretatt og at dette perspektivet blir en integrert del innenfor flere fagfelt. De ulike utdannings- og forskningsinstitusjonene som har fått eller vil få et særskilt ansvar i forhold til høyere utdanning og forskning for den samiske befolkningen, kan ikke løse sine oppgaver alene, men er avhengig av et samarbeid seg imellom og med de øvrige høyere utdanningsinstitusjonene i landet. Sametinget vil understreke viktigheten av at institusjonene tildeles ressurser som gjør dem i stand til å løse deres respektive oppgaver på en forsvarlig måte.

Spesielt om samisk lærerutdanning

1. Sametinget anser det som helt vesentlig at Samisk høyskole fortsatt skal ha nasjonalt ansvar for samisk lærerutdanning som tidligere, inklusive koordineringsansvar mellom institusjonene. Sametinget har uttalt i forbindelse med høring til Nergård-utvalgets arbeid at også høyskolene i Bodø og Nord-Trøndelag skal fortsatt ha delansvar for utvikling av utdanningstilbud for den

Sign: _____/_____

lule- og sørsamiske befolkning. Dette synet deles av Regjeringen. Sametinget vil imidlertid bemerke at disse institusjonene er avhengige av et samarbeid seg i mellom. I samsvar med Nergård-utvalgets utredning vil et samisk utdannings- og IKT-nettverk hvor alle samiske utdanningsinstitusjoner inngår, være et godt redskap for å utvikle dette samarbeidet. Derfor er det en svakhet med meldingen når dette helt sentrale virkemiddelet som var foreslått i Nergård-utvalgets utredning, ikke er spesielt omtalt som et tiltak Regjeringen vil satse på. Sametinget ber Stortinget uttrykke viktigheten av at dette nettverket må igangsettes og utvikles, og at nettverket tildeles særskilte ressurser for å gjøre dem i stand til å løse oppgavene på en forsvarlig måte.

2. Sametinget beklager også at Regjeringen i Stortingsmelding nr. 16 (2001-2002) ikke går inn for Sametingets ønske om at det bør utvikles én felles samisk lærerutdanning både for nord-, lule- og sørsamene. Det er Sametingets oppfatning at én felles lærerutdanning kan utvikles. Dette betinger ikke at alle de tre høyskolene som har ansvar for samisk lærerutdanning nødvendigvis må organiseres på eksakt samme vis. Det essensielle for Sametinget er at den innholdsmessige siden ved samisk lærerutdanning har et sett av felles innhold og elementer som ivaretar og bygger opp det samiske fellesskap. Sametinget ber Stortinget slutte seg til en målsetting om at det skal utvikles én felles samisk lærerutdanning, gjeldende både for nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk befolkning.

3. Rammeplaner for samisk lærerutdanning (førskole-, allmenn-, yrkesfag- og praktisk-pedagogisk utdanning) er styringsverktøy som kan bidra til å utvikle én felles samisk lærerutdanning. Det er derfor svært beklagelig når Regjeringen ikke går inn for å utvide Sametingets myndighet på dette feltet. Regjeringens forslag om at Sametinget skal få myndighet til å fastsette rammeplaner for særskilte samiske fag som i samisk språk og duodji innen lærerutdanning, anses ikke for å være en reell myndighetsoverføring til Sametinget. Sametinget er ikke enig med Regjeringen om at rammeplaner for andre fag enn i samisk språk og duodji skal være felles for norsk og samisk lærerutdanning, jf. Stortingsmelding nr. 16 (2001-2002). Grunnlaget for en samisk lærerutdanning må være at rammeplanene bygger på et samisk perspektiv, har samisk innhold og utvikles i tråd med behovene i det samiske samfunnet. Både innenfor grunnskole-opplæringen, og delvis innenfor den videregående opplæring er det utviklet eget samisk læreplanverk (L-97 S) og egne samiske læreplaner i andre fag enn i samisk språk og duodji. I lys av dette er det derfor naturlig at tilsvarende system utvikles for den samiske lærerutdanningen når utdanningsinstitusjonene skal utdanne lærere som skal virke i den samiske skolen og gi opplæring som er i samsvar med det samisk læreplanverket. Det er Sametinget som på et prinsipielt grunnlag bør fastsette innholdet i samisk lærerutdanning, og Sametinget har den kompetansen som er nødvendig for å inneha en slik myndighet. På dette grunnlag ber Sametinget om Stortingets tilslutning til økt myndighetsoverføring til Sametinget innenfor dette fagområdet.

Om studentrekruttering

1. Regjeringen foreslår ulike tiltak for å bedre studentrekrutteringen spesielt ved Samisk høyskole. Sametinget er enig i Regjeringens vurderinger om at det er flere faktorer som kan føre til større søkning og dermed bedret rekrutteringssituasjon, som opptak på grunnlag av realkompetanse, satsing på fjernundervisning og deltidsutdanning, fleksible studietilbud og særskilt stipendordning til førskolelærerutdanningen. Sametinget synes det er positivt at departementet vil gi

Sign: _____/_____

Samisk høyskole ekstra midler for å drive rekrutteringsarbeid. Samtidig vil Sametinget bemerke at rekrutteringsgrunnlaget for samiske studenter til høyere utdanning vil sett i forhold til nasjonal målestokk, være atskillig mindre. Av den grunn vil det for samiske studier alltid være nødvendig at tildeling av ressurser må skje utover den budsjettildeling som følger av ordinære finansieringsordninger.

2. I tillegg til særskilt stipendordning for førskolelærerutdanningen har Sametinget også foreslått at det må etableres en egen stipendordning for studenter som tar samisk lærerutdanning, og denne må særlig rette seg mot mannlige studenter og studenter utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Det er et stort behov for samiske lærere, inklusive førskolelærere, og det må iverksettes ekstraordinære rekrutteringstiltak for å dekke behovet. Sametinget anser også større bredde i studietilbudene ved Samisk høyskole for å være et viktig rekrutteringstiltak.
3. I høringsuttalelsen til Mjøs-utvalgets utredning foreslo Sametinget studentrettede tiltak særlig rettet mot samiske studenter som ønsker å skaffe seg formell kompetanse i samisk språk. Sametinget merker seg at dette ikke er omtalt i stortingsmeldingen. Sametinget viser til at det er stor mangel på samisk-språklig personale som skal betjene ulike funksjoner i det samiske samfunnet. Samiske studenter som ønsker å skaffe seg samisk-språklig kompetanse som et ledd i sin utdanning, må ofte ta dette som et tillegg til den ordinære utdanningen og må bære de økonomiske utgiftene som ekstra studieår medfører. Sametinget mener at det må etableres egen stipendordning for samiske studenter som ønsker å skaffe seg formell kvalifikasjon i samisk språk som et ledd i utdanningen.
4. Sametinget er fornøyd med at kvoteordningen for samiske studenter ved opptak til høyere utdanning videreføres og styrkes, og at departementet vil ta initiativ for å få utarbeidet et felles sett av kriterier. Sametinget anser det som naturlig at Sametinget utarbeider i samarbeid med departementet et slikt felles sett av kriterier.

Om samisk forskning

1. Sametinget har sett et åpenbart behov for å institusjonalisere styringen av samisk forskning og har gjentatte ganger foreslått at det opprettes et eget nordisk samisk forskningsråd som skal ha et overordnet ansvar for utforming av samisk forskningspolitikk. Sametinget har foreslått at dette organet knyttes til sametingene i Finland, Sverige og Norge gjennom Samisk parlamentarisk råd. Et eget fagorgan, Samisk forskningsråd, må ha et allsamisk perspektiv. Dette betyr at det skal virke for hele det samiske folket i alle fire land hvor samene er bosatt. Det er derfor svært skuffende når det fra Regjeringens side på kort sikt ikke legges opp til endringer i dagens struktur, men at Regjeringen først på lengre sikt vil ta initiativ til å drøfte et nærmere nordisk samarbeid om organiseringen av samisk forskning. Sametinget ber Stortinget opprette et eget nordisk samisk forskningsråd i samarbeid med de øvrige nordiske landene.
2. Videre har Sametinget sett et stort behov for å øke rekrutteringen av flere samiske og samisk-språklige forskere, samt en styrking av den forskningsbaserte virksomheten. Et 10-års program for oppbygging og utvikling av samisk forskning har vært foreslått som et viktig virkemiddel for å virkeliggjøre disse målsettingene. Regjeringen viser i stortingsmeldingen til Norges

Sign: _____/_____

forskningsråds femårige program for samisk forskning som er igangsatt. Regjeringen antar at dette programmet vil dekke en rekke av de behov som forslaget om et tiårig program var ment å ivareta, og vil heller styrke dette programmet fremfor å opprette et nytt program. Sametinget viser til at Forskningsrådets program skal for det første kun virke i fem år, og bevilningene til dette programmet (4 mill.kr pr. år, jf. St.meld.nr.55 (2000-2001), er på et nivå som etter Sametingets vurdering på langt nær er tilstrekkelig. Dersom dette programmet skal kunne ha den tilsktede virkning, bør programperioden forlenges med ytterligere fem år, og den årlige bevilgingen til programmet må minimum fordobles.

3. Styrking av samisk forskning og bredden innenfor dette forskningsfeltet ved Universitetet i Tromsø vil utgjøre en viktig ressurs når det gjelder å ivareta og utvikle fagfelt, forskningsområder og miljøer, og når det gjelder å bygge et kunnskapsgrunnlag som vil være til nytte både i forhold til det samiske samfunn og samfunnet forøvrig. Sametinget vil imidlertid understreke viktigheten av samisk-språklige forskningsmiljøer hvor samisk språk har en sentral dimensjon innenfor forskningen. Miljøet ved Nordisk Samisk Institutt og Samisk høyskole i Kautokeino skaper muligheter for oppbygging av et samisk universitet der samisk språk benyttes muntlig og skriftlig, noe som igjen bidrar til å sikre språkets eksistens og utvikling i fremtiden.
4. Sametinget er meget fornøyd med at Regjeringen stiller seg positivt til planene om samlokalisering av flere institusjoner i Kautokeino i et felles samisk vitenskapsbygg, og at dette kan sikre tilfredsstillende lokaler for Samisk høyskole. Sametinget forventer at St.prp. nr. 1 (2002-2003) har klare signaler for når oppstart av bygging av samisk vitenskapsbygg kan realiseres.
5. Regjeringen ønsker å ta initiativ til at det igangsettes et utredningsarbeid forankret ved Universitetet i Tromsø, Samisk høyskole og Nordisk Samisk Institutt som skal vurdere ulike organisatoriske rammer for utvikling av faglig samarbeid, herunder former for administrativ samorganisering. Sametinget støtter dette initiativet, og det bør utredes en samorganisering av Samisk høyskole og Nordisk Samisk Institutt for bedre å utnytte de samlede ressurser og styrke utdannings- og forskningsmiljøet i Kautokeino. Sametinget vil imidlertid fastholde at Samisk høyskole sammen med Nordisk Samisk Institutt må være en selvstendig enhet og tilføre nødvendige ressurser.
6. For øvrig er Sametinget glad for at Regjeringen vil videreføre urfolksnettverket og støtte opp om internasjonal utveksling av forskere og mastergradsstudenter for å styrke kontakten med andre urfolk. Sametinget er også fornøyd med at Regjeringen vil ta initiativ til å bygge opp en database om samiske samfunnsforhold.

Om økonomiske og administrative konsekvenser

1. De økonomiske konsekvensene av de skisserte tiltakene forutsetter at det skjer en betydelig opptrapping av bevilgninger til høyere samisk utdanning og forskning. Sametinget forventer dermed at kommende budsjettprosesser medfører atskillige økninger i budsjetttrammene for de enkelte institusjonene, og særskilte bevilgninger for nye tiltak som foreslås opprettet. En større

Sign: _____/_____

satsing innenfor dette fagområdet forutsetter bevilgninger som står i samsvar med de mål og tiltak som ønskes igangsatt.

2. Sametinget viser til at det i meldingen fremkommer at saken om nytt vitenskapsbygg i Kautokeino vil bli fremmet i statsbudsjettet for 2003. Sametinget tar dette til etterretning og forventer at bygging av nytt vitenskapsbygg igangsettes så snart det er mulig.

Debatten ble avsluttet 18. september 2002 kl. 10.30. Voteringen ble foretatt 20. september 2002 kl. 10.00.

Sign: _____/_____

Møtesekretærer: Synnøve Solbakk og Elli Kirsti Nystad

Møteboken består totalt av 139 sider

Sak 32/02

Sametingets politikk for det sørsamiske området

Saken påbegynt 18. september 2002 kl. 11.00.

I. Dokumenter

- Handlingsplan for det sørsamiske området, utvalgets forslag
- Til høringsinstansene; Handlingsplan for det sørsamiske området – høring
- Brev til sametingsrepresentantene av 270301
- Uttalelse fra Fylkesmannen i Hedmark av 270401
- Melding om politisk vedtak; Herøy kommune av 270401
- Særutskrift, Duojáruid ealáhus searvi av 270401
- Høring fra Sijti Jarngje av 100501
- Høringsuttalelse fra Universitetet i Tromsø av 210501
- Brev fra Kulturdepartementet av 220501
- Høring fra Vestre Namdal Reinbeitedistrikt av 300501
- Høring fra Essand Reinbeitedistrikt av 060601
- Høring fra Hattfjelldal kommune av 190602
- Høring fra Miljøverndepartementet av 220601
- Særutskrift møtebok Tilsynsrådet for Sameinternatet av 250601
- Høring fra reindrifftsforvaltningen Nordland av 260601
- Høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag av 280601
- Høring fra Barne- og familiedepartementet av 290601
- Høringsuttalelse fra Norske Samers Riksforbund av 020701
- Høring fra Saemien Sijte av 020701
- Høring fra Utdannings- og forskningsdepartementet av 020701
- Høring fra Nord-Trøndelag fylkeskommune av 020701
- Høringsuttalelse fra Røros kommune av 020701
- Høring fra Steinkjer kommune av 020701
- Høringsuttalelse fra Nordland fylkeskommune av 020701
- Høringsuttalelse fra Sámi arkiiva/Samisk arkiv av 020701
- Uttalelse fra Sámi lágádus- ja aviisasearvi/Samisk forlegger- og avisforening av 040701
- Uttalelse fra Elgå Reinbeitedistrikt av 040701
- Vedtak fra Selbu kommune av 040701
- Høringsuttalelse fra Áarjel-saemiej skuvle av 040701
- Uttalelse fra Snåsa kommune av 050701
- Uttalelse fra Reindrifftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark av 050701
- Uttalelse fra Engerdal kommune av 050701
- Vedtak fra Reindrifftsforvaltningen Nord-Trøndelag av 050701
- Høring fra Landbruksdepartementet av 060701

Sign: _____/_____

- Høring fra Sámi allaskuvla av 130701
- Melding om vedtak fra Tydal kommune av 160701
- Høring fra Sør-Trøndelag fylkeskommune av 230701
- Uttalelse fra Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark av 021001
- Høringsuttalelse fra Sámi Girječallid searvi av 241001
- Sammendrag av høringsuttalelsene

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Den utarbeidede ”Handlingsplan for det sørsamiske området” og høringsuttalelsene til den, vil danne et godt utgangspunkt for Sametingets fremtidig politikkutforming for det sørsamiske området.

Hovedmål for Sametingets politikk i det sørsamiske samfunnet er:

”å styrke og videreføre det sørsamiske språket, identitet, kultur og samiske samfunn ved å gi samene i området muligheter til kulturutfoldelse og næringsutvikling på egne premisser”.

Sametinget står overfor en særlig stor utfordring med å sikre og videreføre samisk kultur, næringer, språk og samfunnsliv i det sørsamiske området. Dette området har vært bebodd, brukt og tilhørt også det samiske folk fra de eldste tider.

Reindriften er den sentrale samiske næringen og rettighetshaveren i det sørsamiske området. Reindriftens arealer må sikres for framtidige generasjoner, og vernes mot inngrep og forstyrrelser. Rettighetsspørsmålet favner mye videre enn bare reindriften. Andre deler av den sørsamiske kulturen vernes også av både internrett og folkerett. Den samiske kulturen som helhet omfattes både av ILO konvensjon nr. 169 om urfolk og FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, noe som innebærer at myndighetene har et særskilt ansvar i forhold til de samiske interessene i området.

Det sørsamiske området er stort og strekker seg i dag over mange politiske og administrative grenser. Dette stiller store krav til samarbeid innad i det samiske samfunnet og mellom organisasjoner, institusjoner og offentlige organer med ansvar for kultur- og samfunnsutvikling i området. Sametinget vil derfor aktivt virke til at det etableres samarbeid mellom kommunale, fylkeskommunale og statlige aktører for å kunne iverksette tiltak overfor den samiske befolkningen i det sørsamiske området. Offentlige myndigheter er forpliktet til å ta et aktivt medansvar for sikring og utvikling av samisk kultur i området. Et slikt medansvar må skje gjennom samarbeid med Sametinget og samiske institusjoner som etablerer en sterkere bevissthet om ansvar, ansvarsfordeling og samfinansiering ved iverksettelse av tiltak. Det sørsamiske området har en lang tradisjon for samarbeid over riksgrensen. Det er viktig å tilrettelegge for og styrke dette samarbeidet som har stor betydning for hele den sørsamiske kulturen.

Sign: _____/_____

Sametinget vil fortsette den særlige satsingen på ungdom og kvinner. Disse gruppene er viktige grupper i lokalsamfunnene. I det sørsamiske området hvor kulturen er knyttet opp mot reindriften er det spesielt viktig å ivareta kvinners og ungdoms interesser som individer og aktører innen næringen. I tillegg må det etableres knutepunkter for de som per i dag ikke har en tilknytning til reindriftsnæringen, slik at de fortsetter å være tilknyttet den sørsamiske kultur og befolkning.

Muligheter for samisk kulturutøvelse henger i stor grad sammen med at det eksisterer arenaer i de samiske samfunn hvor samisk kulturutøvelse kan finne sted. Samiske arenaer for kulturutøvelse er av avgjørende betydning for å utvikle kunnskap og næringer. Slike arenaer bidrar også til å danne kulturelle og historiske referanserammer for samhandling, sosialisering og utvikling for individuell og kollektiv identifikasjon. Sametinget ser det derfor som en særlig viktig utfordring å sikre og utvikle samiske fellesarenaer. På en slik bakgrunn ser Sametinget språk, kultur og utdanning som prioriterte innsatsområder for samene i det sørsamiske området.

1. Språksentre

Sametinget vil arbeide for å etablere språksentre i det sørsamiske området. Språksentrene er spesielt viktige arenaer i de områdene der samisk språk står svakt. De fungerer som møteplasser mellom kjønn og generasjoner hvor samisk snakkes, høres og synliggjøres. Språksentre vil ikke bare være ressursentre for styrking av samisk språk, men også for kulturell kunnskapsoverføring og -utvikling.

2. Kultursentre og museum

Det skal arbeides for at Saemien Sijte og Sijti Jarngje sikres og gis muligheter for videreutvikling. Saemien Sijte, som Sametinget fra 2002 har det statlige finansieringsansvaret for, må ha en sentral rolle i å samle inn, bevare, dokumentere og formidle samisk kultur og samiske samfunns materielle ytringer i det sørsamiske området. Saemien Sijte må utvikles til å ha en nettverksfunksjon for samisk museumsarbeid i området. Viktige samarbeidsorganer vil være de øvrige samiske museene, Sijte Jarngje, Røros museum, og samiske institusjoner på svensk side. Saemien Sijte og Sijte Jarngje må videreutvikles til å ha en bred samisk kultursenterfunksjon i området. For at disse skal fungere som kultursentre med en bred og inkluderende aktivitet, er det nødvendig å vurdere en organiserings- og styringsform som bidrar til at de kan fungere som kulturelle, museale og språklige ressursentre for alle i området.

3. Sørsamisk teater

Sametinget vil arbeide for å etablere et godt teatertilbud for den sørsamiske befolkningen, gjennom fortsatt utvikling av Åarjelhsaemien Teatere. Når utredningen om sørsamisk teater i Norge foreligger, vil nye tiltak bli vurdert.

4. Kvinnenettverk og ungdomsarbeid

Sametinget vil styrke og utvikle kvinnenettverkene og støtte opp om ungdomsarbeid i det sørsamiske området. For at kvinner og ungdom skal kunne medvirke og delta i oppbygging og utvikling av det samiske samfunnet må kvinner og ungdom fra det sørsamiske området delta i rådgivende og besluttede organer og på samfunnsområder som påvirker

Sign: _____/_____

utviklingen. Rettigheter, plikter og muligheter på alle samfunnsområder er også knyttet til det enkelte individ. Sametinget vil derfor arbeide for å iverksette tiltak som bidrar til å oppnå de likestillingspolitiske målsetningene.

5. Interreg

Det skal arbeides med å styrke det grenseoverskridende arbeidet i det sørsamiske området gjennom deltakelse i programmene Interreg Nord III A med delprogrammet Interreg Sápmi og Interreg III A Sverige-Norge med delprogrammet Åarjelsaemien Dajve. Programperioden for begge programmene er fra 2000 - 2006. Interreg gir en god mulighet til å arbeide målrettet med å etablere arenaer for og samarbeid om kultur, næringer, språk m.v.

6. Det sørsamiske språket

Et felles språk er en av de viktigste identitetsskapende faktorer i et hvert samfunn. Sametinget vil arbeide for at samisk språk inkorporeres innenfor alle felt i oppbyggingen av det sørsamiske samfunnet. I dag har formidlingen av kunnskaper om den samiske kulturarven i større grad blitt overført til utdanningsinstitusjonene. Det er derfor spesielt viktig at skolen og utdanningsinstitusjonene gjøres i stand til å forvalte ansvaret for vedlikehold og utvikling av samisk språk og kultur.

7. Utdanning og kompetanse

Det viktig at der finnes kompetanse for å kunne etablere ressurs- og/eller kompetanse-sentra. Derfor er det viktig å initiere en politikk der kompetanseheving er en nøkkelfaktor. Sametinget vil arbeide for å tilrettelegge for et målrettet og helhetlig utdanningstilbud med korte- og langsiktige mål, slik at flest mulig får lære seg det samiske språket. I tillegg må det også satses på språkvitalisering i området, både i skole- og barnehagesektoren.

8. Duodji

Duodji i sørsamisk område er viktig som kulturbærer og identitetsskapende element. Duodji er en viktig samisk næring, og har et potensiale i å skape flere arbeidsplasser, spesielt for kvinner. Duodji er også et element i styrking av det samiske språket. Sametinget har utarbeidet et utviklingsprogram for duodji som har som hovedformål å styrke duodji både som kultur, fag og næring. En forutsetning ved iverksetting av programmet er at tiltakene skal komme duodjiutøverne til gode. Dette gjelder også sørsamiske duodjiutøvere.

9. Reindrift og arealer i sørsamiske områder

Reindriften i de sørsamiske områdene har vært utsatt for press når det gjelder arealer og næringen har flere ganger vært stevnet for retten når det bl.a gjelder beiterett. Næringen er sårbar overfor arealinngrep og rovdyrplage. Sametinget mener at det er behov for samarbeid med de ulike statlige og regionale aktørene når det gjelder arealplanlegging, og næringens arealbruk må tillegges vekt i dette arbeidet.

Sign: _____/_____

Forslag 1, representant Sten Jønsson, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Tredje avsnitt i innledningen, setningen som begynner med ”Det sørsamiske området...” endres til – ”Det sørsamiske området har vært bebodd og brukt av det samiske folk fra meget gammel tid.”

Punktene i sametingsrådet innstilling, endringsforslag:

1. Det sørsamiske språket

Et felles språk er en av de viktigste identitetsskapende faktorer i hvert samfunn. Sametinget vil derfor arbeide for å styrke bruken av samisk i hjem, skoler og offentlighet. I dette inngår:

- Arbeide for at samisk språk inkorporeres innenfor alle felt i oppbyggingen av det sørsamiske samfunnet.
- Arbeide for å tilrettelegge for et målrettet og helhetlig utdanningstilbud med korte- og langsiktige mål, slik at flest mulig får lære seg det samiske språket. I tillegg må det også satses på språk-vitalisering i området, både i skole- og barnehagesektoren, herunder også å styrke og legge til rette for innholdsmessig førstespråkundervisning. Dette fordrer formalisering av samarbeidet med øvrige statlige myndigheter, der dette er nødvendig.
- Arbeide for å etablere språk-, ressurs- og/eller kompetansesentra i det sørsamiske området.

Det er viktig at skolen og utdanningsinstitusjonene gjøres i stand til å forvalte ansvaret for vedlikehold og utvikling av samisk språk og kultur. Derfor er det viktig å styrke utdanningen, av lærere på alle nivå fra førskole til høyskole, gjennom kompetanseheving og kontinuitet i utdanningstilbudene. Sametinget vil videre stimulere til økt produksjon av læremidler i sørsamisk rettet mot både barn, unge og voksne. Det er videre viktig at det blir iverksatt dokumentasjon av muntlige språkkunnskaper hos eldre samer.

Det er viktig å stimulere til økt bruk av språket blant voksne. De er forbilder for den oppvoksende slekt. Språkopplæring for barn er særskilt viktig. Sametinget vil også arbeide for å utvikle og styrke voksenopplæring i sørsamisk. Parallelt med tiltakene beskrevet overfor, vil Sametinget sette i gang et arbeid for en helhetlig språkopplæringsplan. Det avsettes økonomiske ressurser snarlig i tråd med disse ovennevnte intensjoner.

7. (tidligere 9) Reindrift og arealer i sørsamiske områder

Tilleggsforslag:

Sametinget vil derfor arbeide for at det utvikles en helhetlig politikk for bruken av arealressursene i de samiske reindriftsområder, med formål å sikre de samiske rettigheter. Naturvernloven, planloven, fjelloven og andre lover med relevans for dette spørsmål, forutsetter å bli tilpasset dette forhold.

Dokumentasjon og forskning

Tilleggsforslag:

Dokumentasjon og forskning gir kunnskaper, og ligger til grunn for politiske beslutninger.

Sametinget ser et stort behov for forskning på alle relevante områder, både innenfor språk, samisk

Sign: _____/_____

historie og rettighetsspørsmål. Registrering og datering av kulturminner er av stor betydning i denne sammenheng. Sametinget vil derfor arbeide for at det opprettes vitenskaplige stillinger på disse felt.

Media

Tilleggsforslag:

Mangelen på sørsamiske medier - aviser, radio og TV svekker den sørsamiske befolkningens mulighet for å bevare og utvikle språket. Sametinget vil derfor arbeide for en utvidet produksjon og formidling av nyheter, dokumentarer, reportasjer og fiksjon/underholdning på sørsamisk.

Arena for utviklingen av sørsamisk samfunnsliv

Tilleggsforslag:

Sametinget vil arbeide for at det dannes et eget frittstående organ "en sørsamisk arena for diskusjon" på tvers av fylkesgrensene. Et slikt organ bør ha som overordnet mål å ivareta sørsamers interesser som et folk, styrke samhörigheten og arbeide for at felles språklige, kulturelle, økonomiske og sosiale rettigheter ivaretas.

Forslag 2, representant János Trosten, NSR's samarbeidsgruppe og SP's sametingsgruppe:

Utdanning og kompetanse

Tilleggssetning under punkt 7:

Sametinget vil prioritere etablering av en egen stipendordning for ungdom som vil studere det sørsamiske språket. Dette må spesielt vurderes i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2003.

Nytt punkt 10:

Sametinget vil ta initiativ til at det kan inngås en samarbeidsavtale om oppfølgingen av disse saksområdene mellom Sametinget, fylkeskommunene og øvrige statlige organer i det sørsamiske området.

III. Votering

Av 39 representanter var 38 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1, pkt. 1, ble forkastet med 21 stemmer.
2. Forslag 1, pkt. 2, ble forkastet med 22 stemmer.
3. Forslag 1, pkt. 3, ble enstemmig vedtatt.
4. Forslag 1, pkt. 4, ble enstemmig vedtatt.
5. Forslag 1, pkt. 5, ble enstemmig vedtatt.
6. Forslag 1, pkt. 6, ble enstemmig vedtatt.
7. Forslag 1, pkt. 7, ble forkastet med 22 stemmer.
8. Forslag 2, pkt. 1, ble enstemmig vedtatt.
9. Forslag 2, pkt. 2, ble enstemmig vedtatt.

Sign: _____/_____

10. Sametingsrådets innstilling, med allerede vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Johan Mikkel Sara, saksordfører	
2.	Sten Erling Jønsson	
3.	Anders Urheim	
4.	Jarle Jonassen	
5.	Stig Eriksen	
6.	Svein Peter Pedersen	
7.	Janoš Trosten	
8.	Sten Erling Jønsson	
9.	Sven-Roald Nystø	
10.	Kirsten Appfjell	
11.	Anders Urheim	
12.	Berit Ranveig Nilssen	
13.	Stig Eriksen	
14.	Johan Mikkel Sara, saksordfører	
	Sten Erling Jønsson (til forslagene)	
	Janoš Trosten (til forslagene)	
	Berit Ranveig Nilssen (til forslagene)	
	Sten Erling Jønsson (til forslagene)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Den utarbeidede ”Handlingsplan for det sørsamiske området” og høringsuttalelsene til den, vil danne et godt utgangspunkt for Sametingets fremtidig politikkutforming for det sørsamiske området.

Hovedmål for Sametingets politikk i det sørsamiske samfunnet er:

” å styrke og videreføre det sørsamiske språket, identitet, kultur og samiske samfunn ved å gi samene i området muligheter til kulturutfoldelse og næringsutvikling på egne premisser”.

Sign: _____/_____

Sametinget står overfor en særlig stor utfordring med å sikre og videreføre samisk kultur, næringer, språk og samfunnsliv i det sørsamiske området. Dette området har vært bebodd, brukt og tilhørt også det samiske folk fra de eldste tider.

Reindriften er den sentrale samiske næringen og rettighetshaveren i det sørsamiske området. Reindriftens arealer må sikres for framtidige generasjoner, og vernes mot inngrep og forstyrrelser. Rettighetsspørsmålet favner mye videre enn bare reindriften. Andre deler av den sørsamiske kulturen vernes også av både internrett og folkerett. Den samiske kulturen som helhet omfattes både av ILO konvensjon nr. 169 om urfolk og FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, noe som innebærer at myndighetene har et særskilt ansvar i forhold til de samiske interessene i området.

Det sørsamiske området er stort og strekker seg i dag over mange politiske og administrative grenser. Dette stiller store krav til samarbeid innad i det samiske samfunnet og mellom organisasjoner, institusjoner og offentlige organer med ansvar for kultur- og samfunnsutvikling i området. Sametinget vil derfor aktivt virke til at det etableres samarbeid mellom kommunale, fylkeskommunale og statlige aktører for å kunne iverksette tiltak overfor den samiske befolkningen i det sørsamiske området. Offentlige myndigheter er forpliktet til å ta et aktivt medansvar for sikring og utvikling av samisk kultur i området. Et slikt medansvar må skje gjennom samarbeid med Sametinget og samiske institusjoner som etablerer en sterkere bevissthet om ansvar, ansvarsfordeling og samfinansiering ved iverksettelse av tiltak. Det sørsamiske området har en lang tradisjon for samarbeid over riksgrensen. Det er viktig å tilrettelegge for og styrke dette samarbeidet som har stor betydning for hele den sørsamiske kulturen.

Sametinget vil fortsette den særlige satsingen på ungdom og kvinner. Disse gruppene er viktige grupper i lokalsamfunnene. I det sørsamiske området hvor kulturen er knyttet opp mot reindriften er det spesielt viktig å ivareta kvinners og ungdoms interesser som individer og aktører innen næringen. I tillegg må det etableres knutepunkter for de som per i dag ikke har en tilknytning til reindriftsnæringen, slik at de fortsetter å være tilknyttet den sørsamiske kultur og befolkning.

Muligheter for samisk kulturutøvelse henger i stor grad sammen med at det eksisterer arenaer i de samiske samfunn hvor samisk kulturutøvelse kan finne sted. Samiske arenaer for kulturutøvelse er av avgjørende betydning for å utvikle kunnskap og næringer. Slike arenaer bidrar også til å danne kulturelle og historiske referanserammer for samhandling, sosialisering og utvikling for individuell og kollektiv identifikasjon. Sametinget ser det derfor som en særlig viktig utfordring å sikre og utvikle samiske fellesarenaer. På en slik bakgrunn ser Sametinget språk, kultur og utdanning som prioriterte innsatsområder for samene i det sørsamiske området.

1. Språksentre

Sametinget vil arbeide for å etablere språksentre i det sørsamiske området. Språksentrene er spesielt viktige arenaer i de områdene der samisk språk står svakt. De fungerer som møteplasser mellom kjønn og generasjoner hvor samisk snakkes, høres og synliggjøres. Språksentre vil ikke bare være ressursentre for styrking av samisk språk, men også for kulturell kunnskapsoverføring og -utvikling.

Sign: _____/_____

2. Kultursentre og museum

Det skal arbeides for at Saemien Sijte og Sijti Jarngje sikres og gis muligheter for videreutvikling. Saemien Sijte, som Sametinget fra 2002 har det statlige finansieringsansvaret for, må ha en sentral rolle i å samle inn, bevare, dokumentere og formidle samisk kultur og samiske samfunns materielle ytringer i det sørsamiske området. Saemien Sijte må utvikles til å ha en nettverksfunksjon for samisk museumsarbeid i området. Viktige samarbeidsorganer vil være de øvrige samiske museene, Sijte Jarngje, Røros museum, og samiske institusjoner på svensk side. Saemien Sijte og Sijte Jarngje må videreutvikles til å ha en bred samisk kultursenterfunksjon i området. For at disse skal fungere som kultursentre med en bred og inkluderende aktivitet, er det nødvendig å vurdere en organiserings- og styringsform som bidrar til at de kan fungere som kulturelle, museale og språklige ressursentre for alle i området.

3. Sørsamisk teater

Sametinget vil arbeide for å etablere et godt teatertilbud for den sørsamiske befolkningen, gjennom fortsatt utvikling av Åarjelhsaemien Teatere. Når utredningen om sørsamisk teater i Norge foreligger, vil nye tiltak bli vurdert.

4. Kvinnenettverk og ungdomsarbeid

Sametinget vil styrke og utvikle kvinnenettverkene og støtte opp om ungdomsarbeid i det sørsamiske området. For at kvinner og ungdom skal kunne medvirke og delta i oppbygging og utvikling av det samiske samfunnet må kvinner og ungdom fra det sørsamiske området delta i rådgivende og besluttede organer og på samfunnsområder som påvirker utviklingen. Rettigheter, plikter og muligheter på alle samfunnsområder er også knyttet til det enkelte individ. Sametinget vil derfor arbeide for å iverksette tiltak som bidrar til å oppnå de likestillingspolitiske målsetningene.

5. Interreg

Det skal arbeides med å styrke det grenseoverskridende arbeidet i det sørsamiske området gjennom deltakelse i programmene Interreg Nord III A med delprogrammet Interreg Sápmi og Interreg III A Sverige-Norge med delprogrammet Åarjelsaemien Dajve. Programperioden for begge programmene er fra 2000 - 2006. Interreg gir en god mulighet til å arbeide målrettet med å etablere arenaer for og samarbeid om kultur, næringer, språk m.v.

6. Det sørsamiske språket

Et felles språk er en av de viktigste identitetsskapende faktorer i et hvert samfunn. Sametinget vil arbeide for at samisk språk inkorporeres innenfor alle felt i oppbyggingen av det sørsamiske samfunnet. I dag har formidlingen av kunnskaper om den samiske kulturarven i større grad blitt overført til utdanningsinstitusjonene. Det er derfor spesielt viktig at skolen og utdanningsinstitusjonene gjøres i stand til å forvalte ansvaret for vedlikehold og utvikling av samisk språk og kultur. Det er viktig å stimulere til økt bruk av språket blant voksne. De er forbilder for den oppvoksende slekt. Språkopplæring for barn

er særskilt viktig. Sametinget vil også arbeide for å utvikle og styrke voksenopplæring i sørsamisk. Parallelt med tiltakene beskrevet overfor, vil Sametinget sette i gang et arbeid for en helhetlig språkopplæringsplan. Det avsettes økonomiske ressurser snarlig i tråd med disse ovennevnte intensjoner.

7. Utdanning og kompetanse

Det viktig at der finnes kompetanse for å kunne etablere ressurs- og/eller kompetanse-sentra. Derfor er det viktig å initiere en politikk der kompetanseheving er en nøkkelfaktor. Sametinget vil arbeide for å tilrettelegge for et målrettet og helhetlig utdanningstilbud med korte- og langsiktige mål, slik at flest mulig får lære seg det samiske språket. I tillegg må det også satses på språkvitalisering i området, både i skole- og barnehagesektoren. Sametinget vil prioritere etablering av en egen stipendordning for ungdom som vil studere det sørsamiske språket. Dette må spesielt vurderes i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2003.

8. Duodji

Duodji i sørsamisk område er viktig som kulturbærer og identitetsskapende element. Duodji er en viktig samisk næring, og har et potensiale i å skape flere arbeidsplasser, spesielt for kvinner. Duodji er også et element i styrking av det samiske språket. Sametinget har utarbeidet et utviklingsprogram for duodji som har som hovedformål å styrke duodji både som kultur, fag og næring. En forutsetning ved iverksetting av programmet er at tiltakene skal komme duodjiutøverne til gode. Dette gjelder også sørsamiske duodjiutøvere.

9. Reindrift og arealer i sørsamiske områder

Reindriften i de sørsamiske områdene har vært utsatt for press når det gjelder arealer og næringen har flere ganger vært stevnet for retten når det bl.a gjelder beiterett. Næringen er sårbar overfor arealinngrep og rovdyrplage. Sametinget vil derfor arbeide for at det utvikles en helhetlig politikk for bruken av arealressursene i de samiske reindriftsområder, med formål å sikre de samiske rettigheter. Naturvernloven, planloven, fjelloven og andre lover med relevans for dette spørsmål, forutsetter å bli tilpasset dette forhold. Sametinget mener at det er behov for samarbeid med de ulike statlige og regionale aktørene når det gjelder arealplanlegging, og næringens arealbruk må tillegges vekt i dette arbeidet.

10. Dokumentasjon og forskning

Dokumentasjon og forskning gir kunnskaper, og ligger til grunn for politiske beslutninger. Sametinget ser et stort behov for forskning på alle relevante områder, både innenfor språk, samisk historie og rettighetsspørsmål. Registrering og datering av kulturminner er av stor betydning i denne sammenheng. Sametinget vil derfor arbeide for at det opprettes vitenskapelige stillinger på disse felt.

11. Media

Mangelen på sørsamiske medier - aviser, radio og TV svekker den sørsamiske befolkningens mulighet for å bevare og utvikle språket. Sametinget vil derfor arbeide for en

utvidet produksjon og formidling av nyheter, dokumentarer, reportasjer og fiksjon/underholdning på sørsamisk.

12. Samarbeidsavtale

Sametinget vil ta initiativ til at det kan inngås en samarbeidsavtale om oppfølgingen av disse saksområdene mellom Sametinget, fylkeskommunene og øvrige statlige organer i det sørsamiske området.

Debatten ble avsluttet 18. september 2002 kl. 12.00. Voteringen ble avsluttet samme dag kl. 19.20.

Sign: _____/_____

Sak 33/02

Melding om næringskombinasjoner

Saken påbegynt 18. september 2002 kl. 15.00.

I. Dokumenter

- Næringskombinasjoner 1997 – 2000 Evaluering av driftsstøtten i samiske områder NIBR Prosjektrapport 2001:14 (sendt ut tidligere)
- Anmodning om anbud på evaluering av driftsstøtten til næringskombinasjoner, vårt brev av 23.10.00
- Retningslinjer for driftsstøtte til næringskombinasjoner av 26.11.98
- Høring Næringskombinasjoner 1997 – 2000 Evaluering av driftsstøtten, våre brev av 20.09.01 og 02.10.01
- Uttalelse fra Gáivuona suohkan/Kåfjord kommune av 16.10.01
- Uttalelse fra Sámiid duodji av 19.11.01
- Uttalelse fra Norgga Sámiid Riikasearvi av 18.11.01
- Uttalelse fra Nord-Trøndelag Saemien Saervie av 20.11.01
- Uttalelse fra Kvænangen kommune av 26.11.01
- Uttalelse fra Porsanger kommune av 30.11.01
- Uttalelse fra Sámi Dáiddárráđđi/Samisk kunstnerråd av 24.11.01
- Uttalelse fra Duodjeinstituhtta av 30.11.01
- Uttalelse fra Duojárriid Ealáhussearvi/Næringsorganisasjon for duodje produsenter av 30.11.01
- Uttalelse fra Kárásjoga gielda/Karasjok kommune av 10.12.01
- Uttalelse fra Norgga Boazosápmelaččaid Riikasearvi av 16.12.01
- Uttalelse fra Sámi Dáiddačehpiid Searvi av 17.12.01
- Melding om næringskombinasjoner fremmet av Sametingsrådet den 22. - 24.04.02

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametingsrådet fremmer med dette sin melding om næringskombinasjoner overfor Sametinget, jf. Sametingets forretningsorden § 20 femte ledd.

Forslag 1, representant Per A. Bæhr, Høyre, Kautokeino Flyttsameliste, Kautokeino Fastboende liste, Midtre Nordland Siida

Dagens ordning videreføres inntil videre.

Sign: _____/_____

Det opprettes et tverrpolitisk utvalg som skal ha til oppgave å gå gjennom og vurdere NIBR's prosjektrapport 2001:14 "Næringskombinasjoner 1997-2000" og komme med forslag til nye forskrifter innen 2004.

Forslag 2, representant Willy Ørnebakk, APs sametingsgruppe

1. Sametinget ser at det er nødvendig med endringer i dagens ordninger ovenfor næringskombinasjonene ut i fra at:
 - målgruppene man hadde som utgangspunkt ikke er nådd
 - prognosene på de økonomiske utbetalingene kommer om få år til å sprengte alle rammer ved å fortsette med dagens ordninger
2. Sametinget kan ikke slutte seg til en avvikling av ordningen fra og med 1.1.2003 og vil legge følgende til grunn:
 - det utarbeides forslag til nye retningslinjer som legges frem for plenum
 - det legges opp til en overgangsperiode på 3 år for at de berørte skal få tid til omstilling

Forslag 3, representant Ove Johnsen, Samenes Valgforbund

Driftsstøtteordningen videreføres, men med visse begrensninger.

Driftstilskudd har vært en rettighet søkerne har hatt, ved oppfylning av de krav retningslinjene setter. Dette endres til at: Driftstilskuddet fordeles forholdsmessig til søkerne etter hvor mye plenum har vedtatt som skal gå til denne posten.

Dette vil si at søkerne kan for eksempel få mindre ved fremtidige fordelinger enn nå, men vi ser at summen bør ligge på rundt 7 mill kr.

Rådets innstilling, siste avsnitt, er vi uenig i og det må strykes.

For øvrig vil eventuelle endringer i målgruppe/retningslinjer bli behandlet i plenum febr/mai til neste år, slik at Sametingets kontrollkomité viser til i sak 42/99. SVF ber om at endringer må tre i kraft fra 010104, slik at Sametinget får bedre tid til og eventuelt få på plass nye ordninger.

Forslag 4, representant Birger Nymo, NSR's samarbeidsgruppe og SP's sametingsgruppe:

Sametinget tar til orientering melding om næringskombinasjoner og støtter de forslag til endringer som framkommer i meldingen. Sametinget ber om at det utarbeides nye retningslinjer i overensstemmelse med endringene i meldingen.

Endringene trer i kraft fra 01.01.2004.

Sign: _____/_____

Fellesforslag fremmet av Willy Ørnebakk, APs sametingsgruppe, NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe:

Sametinget tar til orientering melding om næringskombinasjoner og støtter de forslag til endringer som framkommer i meldingen. Sametinget ber om at det utarbeides forslag til nye retningslinjer i samsvar med meldingen, og at disse legges fram for plenum.

Det legges opp til en overgangsperiode på 2 år for at de berørte skal få tid til omstilling. Dagens ordning gjelder uavkortet for 2003, deretter med 50% reduksjon av støttesatsene i 2004.

Det tas sikte på at de første satsingene etter nye retningslinjer kan gjøres med frigjorte midler i 2004, og kvinnerettede tiltak prioriteres.

III. Votering

Av 39 representanter var 38 tilstede.

- Forslag 2 og 4 ble trukket

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble forkastet med 32 stemmer.
2. Forslag 3 ble forkastet med 31 stemmer.
3. Fellesforslaget ble vedtatt med 32 stemmer.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Svein Peter Pedersen, saksordfører	
2.	Birger Nymo	
3.	Willy Ørnebakk	
4.	Ove Johnsen	
5.	Per A. Bæhr	
6.	Olaf Eliassen	Stig Eriksen
		Willy Ørnebakk
		Olaf Eliassen
7.	Isak Mathis O. Hætta	Janoš Trosten
		Isak Mathis O. Hætta
8.	Berit Alette Utsi Eira	

Sign: _____/_____

9.	Jánoš Trosten	Isak Mathis O. Hætta
10.	Jon Erland Balto	Isak Mathis O. Hætta
11.	Henrik Eriksen	
12.	Sven-Roald Nystø	
13.	Isak Mathis O. Hætta	Sven-Roald Nystø
		Isak Mathis O. Hætta
14.	Odd-Roar Strømme	
15.	Sven-Roald Nystø	
16	Svein Peter Pedersen	
	Willy Ørnebakk (til forslaget)	
	Birger Nymo (til forslaget)	
	Ove Johnsen (til forslaget)	
	Per A. Bæhr (til forslaget)	
	Svein Peter Pedersen, saksordfører	
17.	Svein Peter Pedersen (til forslaget)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Sametinget tar til orientering melding om næringskombinasjoner og støtter de forslag til endringer som framkommer i meldingen. Sametinget ber om at det utarbeides forslag til nye retningslinjer i samsvar med meldingen, og at disse legges fram for plenum.

Det legges opp til en overgangsperiode på 2 år for at de berørte skal få tid til omstilling. Dagens ordning gjelder uavkortet for 2003, deretter med 50% reduksjon av støttesatsene i 2004.

Det tas sikte på at de første satsingene etter nye retningslinjer kan gjøres med frigjorte midler i 2004, og kvinnerettede tiltak prioriteres.

Saken ble avsluttet 18. september 2002 kl. 18.45.

Sign: _____/_____

Sak 34/02

Stortingsmelding nr. 55 (2000-2001) Om samepolitikken og stortingsmelding nr. 33 (2001-2002) Tilleggsmelding til stortingsmelding nr 55 Om samepolitikken

Saken påbegynt 19. september 2002 kl. 09.00.

I. Dokumenter

- St.meld nr 55 (2000-2001) Om samepolitikken
- St.meld nr 33 (2001-2002) Tilleggsmelding til St.meld 55 Om samepolitikken
- Sametingsplanen 1999 – 2002
- Sametingets årsmelding og regnskap 2001, vedtak i sak 22/02
- Sametingsplanen 2002-2005, sak R 128/01
- Sametingets budsjett 2002, vedtak i sak 41/02
- Sametingets budsjett 2002 – revidert budsjett, sak 21/02

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget kommer med merknader til de to stortingsmeldingene St.meld nr 55 (2000-2001) *Om samepolitikken* og St.meld nr 33 (2001-2002) *Tilleggsmelding til St.meld 55 Om samepolitikken*.

Sametinget vil legge spesielt vekt på disse områdene:

1. Sametingets myndighet
2. Sametingets rolle i forhold til stat, fylkeskommuner og kommuner
3. Likestilling
4. Samenes rett til selvbestemmelse
5. Oppfølgingen av Samerettsutvalgets arbeid
6. Arealer
7. Høyesterettsdommene i Selbusaken og Svartskogensaken
8. Miljø
9. Språk
10. Kultur og næring
11. Utdanning

Sign: _____/_____

Overordnede målsetninger

Samenes rett til selvbestemmelse

Regjeringen har som utgangspunkt at tolkningen av samenes rett til selvbestemmelse må skje i samsvar med folkerettslige bestemmelser og internasjonal normutvikling på området, jf. tilleggsmeldingens kapittel 4.1. Dette er et godt utgangspunkt, men Regjeringen har enda ikke sagt uttrykkelig at samene har en rett til selvbestemmelse, i likhet med alle andre folk. En slik anerkjennelse er nødvendig for at man skal komme videre til neste steg, nemlig fastleggingen av innholdet i selvbestemmelsesretten. Hensynet til praktiske løsninger kan ikke være det som alene avgjør hvilket innhold denne rettigheten har. Det er uklart hva som menes med setningen "Den internasjonale betydningen av tiltak som iverksettes i tilknytning til samenes selvbestemmelse må spille en rolle ved vurderingen av innholdet." Det vises til utkastet til FN- erklæring om urfolks rettigheter artikkel 3, og prosessen vedrørende denne artikkelen. Denne prosessen gir Regjeringen en mulighet til formelt å anerkjenne samenes selvbestemmelsesrett etter folkeretten.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget anerkjenne samenes rett til selvbestemmelse. Det må etableres forhandlinger med Sametinget om innholdet i selvbestemmelsesretten.

Forhandlinger

Sametingets målsetting er at alle offentlige myndigheter tar medansvar for samisk samfunnsutvikling. Sametinget har fremmet krav om en forhandlingsmodell mellom Regjeringen og Sametinget i arbeidet med samiske saker om finansielle behov, ansvarsfordeling og budsjettammer. Sametinget forutsetter at slike forhandlinger gjennomføres på alle samfunnsområder slik som opplæring og undervisning, språk, kultur, næring og så videre.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget vedta at det etableres forhandlinger på alle samfunnsområder mellom Sametinget og sentrale myndigheter som likeverdige partnere.

Oppfølging av Samerettsutvalgets arbeid - Finnmark

Regjeringen viser til at det som ledd i den politiske behandlingen av lovforslaget til en ny Finnmarkslov, skal være en dialog mellom berørte departementer, sameting og fylkesting. Regjeringen har fremlagt skisser for løsninger som ikke er i samsvar med Sametingets syn på rettighetsspørsmålene. Det er blitt stilt krav fra Sametinget om at skissen må gi uttrykk for at samenes rettigheter etter gjeldende rett anerkjennes. Det er kommet signaler og lovnader fra noen departementer om at det pågående arbeidet med de ulike lovforslag skal ses i sammenheng med prosessen med en ny Finnmarkslov. Regjeringen sier i tilleggsmeldingen kap. 3.1 at arbeidet med ny Finnmarkslov skjer med utgangspunkt i Samerettsutvalgets utredning NOU 1997:4 og høringsmaterialet til denne. I denne sammenheng bør det legges betydelig vekt på Sametingets vedtak i saken, samt de krav og bemerkninger som Sametingspresidenten har gitt til Justisdepartementet under møtene 2. mai og 10. juni d.å. Opprettelsen av et nytt eier- og

Sign: _____/_____

forvaltningsorgan må skje på de premisser som folkeretten legger til grunn for urfolksområder, og at loven sikrer den samiske kulturs naturgrunnlag.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget legge vekt på Sametingets vedtak i saken om Samerettsutvalgets utredning NOU 1997:4 og opprette et nytt eier- og forvaltningsorgan på de premisser som folkeretten legger til grunn for urfolksområder. En ny Finnmarkslov må sikre naturgrunnlaget for samisk kultur.

Sametingets myndighet

Regjeringen uttrykker i St.meld 33 kap 4.3 at det er *en målsetting å overføre myndighet og oppgaver til Sametinget. Regjeringen vil også legge vekt på å gi Sametinget rammer som gjør det mulig å utvikle en selvstendig politikk på de områder som blir overført.*

Sametinget er positiv til at man fra regjeringens side vil fortsette prosessen med å overføre oppgaver og myndighet til Sametinget. Imidlertid vil man gi uttrykk for at en forutsetning for at denne prosessen kan fortsette er at de økonomiske rammer som overføringene betinger, dekker de reelle behov det samiske samfunnet har. Erfaringene er at manglende prisjustering av bevilgningene over de ulike departementers budsjett, medfører en svekking av tiltakene til samiske formål. Sametinget er heller ikke tilfreds med at når oppgaver bli overført fra ulike departement så frasier departementene seg samtidig ansvaret for å finansiere framtidige utviklings- og investeringsbehov. Det kan ikke aksepteres en svekking av overføringene til samiske formål i en fase hvor det samiske samfunn er under oppbygging.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget bidra til at det etableres gjensidige forhandlinger i forbindelse med overføring av nye oppgaver til Sametinget. Dette for å få klarlagt de økonomiske rammene og de fremtidige ansvarsforhold i forbindelse med overføringen.

Valgordningen

I St.meld 33 kap 4.4 drøftes Sametingets valgordning, spørsmålet om *Sametingets legitimitet* reises også som en problemstilling. Sametinget vil gi uttrykk for at det er naturlig at Sametinget selv, som samenes folkevalgte organ, drøfter og avgjør de problemstillinger man finner aktuelle i tilknytning til Sametingets valgregler. Sametingets valgregelutvalg har i sin rapport fra 2001, pkt. 7.2 uttalt at *det er snakk om en grunnleggende demokratisk rett for det samiske folket til selv å være med på å utforme sin egen fremtid. Dette er også slått fast i Grunnlovens §110a.* Dette prinsippet ligger til grunn for Sametingets arbeid og gjelder også i utformingen av valgreglene.

Sametinget arbeider for en politikk hvor lokalt engasjement er et viktig element. I dette ligger blant annet at de frivillige organisasjoner skal sikres muligheter og rom, noe også Regjeringen legger opp til. Sametinget presiserer imidlertid at det er viktig at dette ikke svekker Sametingets rolle og myndighet som folkevalgt organ for samene.

Sign: _____/_____

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget overføre myndighet til Sametinget når det gjelder fastsettelse av valgreglene til sametingsvalget.

Sametingets rolle i forhold til stat, fylkeskommuner og kommuner

Sametinget har registrert at Regjeringen uttaler at det er verken mulig eller ønskelig at samiske interesser på lokalt eller regionalt nivå kun skal ivaretas av Sametinget. Dette er Sametinget enig i, men forutsetter at Regjeringen ikke ønsker å svekke Sametingets rolle og myndighet som folkevalgt organ for samene.

Regjeringen gir uttrykk for at det må skje en bred gjennomgang av kommunenes og fylkeskommunenes ansvar og oppgaver i samiske saker, og rolle og oppgavefordelingen mellom Sametinget og den øvrige forvaltningen. En slik gjennomgang bør ha som utgangspunkt at Sametingets myndighet skal styrkes, og at rolle- og oppgavefordelingen skal skje ut fra et partnerskapsperspektiv mellom Sametinget og Regjeringen. Sametinget ser det også som nødvendig at en rolle- og oppgavefordeling er handlingsrettet og ikke utredningsrettet.

Den pågående moderniseringen av offentlig sektor medfører nye utfordringer i forholdet mellom Sametinget og Regjeringen. Privatisering, konkurranseutsetting og frie forbruksvalg øker behovet for samisk språk- og kulturkompetanse innenfor et bredere samfunnsspekter og innenfor større geografiske områder. Markedsorientering medfører også at arbeidsplasser blir konkurranseutsatt. Det fører blant annet til at lokale små entreprenører må konkurrere om offentlige oppdrag med store entreprenører. Å beholde lokal eierskap vil bli vanskelig, noe som kan medføre tap av arbeidsplasser for regionens innbyggere.

Sametinget har tidligere fremmet krav om en forhandlingsmodell mellom Regjeringen og Sametinget i arbeidet med samiske saker, der kunst og kultur inngår. Dette vil bidra til bedre dialog og samarbeid om de utfordringene man har i kunst- og kulturpolitikken. Sametinget har de siste årene opplevd en stagnasjon innenfor kulturområdet når det gjelder politikkutvikling og ressursøkning. Det er derfor positivt at Kultur- og kirke departementet signaliser at de ønsker et møte med Sametinget denne høsten for å drøfte utfordringen, og at de også tar sikte på å ha faste møter med Sametinget på administrativt nivå. Sametinget anser det som nødvendig at alle offentlige virksomheter har samisk språk og kulturkompetanse.

Likestilling

Sametinget erkjenner at den skjeve kjønnsrepresentasjonen i Sametinget er et problem og har over lengre tid arbeidet med å øke kvinnerepresentasjonen. Kvinner var en prioritert gruppe i kampanjene for valget 2001, der det både ble lagt vekt på å få flere kvinner til å skrive seg inn i manntallet og å få kvinner nominert på listene. Dette arbeidet har fortsatt som et prosjekt der Statskonsult i samarbeid med Sametinget utarbeider en langsiktig informasjonsstrategi for økt registrering i samemantallet. Det er også satt i gang en undersøkelse om likestilling, nominasjonsprosessen og valg. Valgregelutvalget, oppnevnt av Sametinget i 1998, har foreslått en

Sign: _____/_____

kvoteringsordning for det underrepresenterte kjønn. Rapporten er til høring og vil bli behandlet i Sametinget vinteren 2002/2003.

Det er imidlertid viktig å påpeke at Sametinget er et legitimt organ for samene i kraft av å være et demokratisk valgt organ av og blant samene.

Kvinneres deltakelse i reindriften må sees fra flere hold. Ut fra et likestillingsperspektiv er det viktig å legge vekt på at kvinner på lik linje med menn, skal ha en individuell rett til å drive som aktive reindriftsutøvere.

Regjeringen legger vekt på at kvinners deltakelse i reindriften har stor kulturell og sosial betydning, og av den grunn bør deres muligheter til deltakelse forbedres. Sametinget vil i tillegg påpeke at kvinners arbeidsinnsats har stor økonomisk betydning som må synliggjøres både i nærings- og i husholdsøkonomisk sammenheng. Sametinget vil videre påpeke at de økonomiske og næringspolitiske rammebetingelser har konsekvenser for alle i en familie eller driftsenhet, og slik sett også får likestillingspolitiske konsekvenser. Det er spesielt viktig at kvinners rettigheter ikke svekkes som følge av lovregulering og forvaltningspraksis.

Andelen kvinner som driver egen næringsvirksomhet er lav og svekkes stadig. Sametinget foreslår at rammebetingelser og virkemidler utformes på en slik måte at de stimulerer kvinner til å satse på næringsvirksomhet. Husholdsøkonomien og husholdsrasjonaliteten er viktig for kvinners tilpasninger og deltakelse både i de tradisjonelle næringene og i det moderne næringsliv. I de samiske områder, spesielt i Indre Finnmark, har kvinner høy formell kompetanse som de bruker både i det tradisjonelle og det moderne næringslivet. Slik sett har kvinner tilpasset seg både i det tradisjonelle og det moderne næringslivet, og har en erfaring som er verdifull i den fremtidige samfunnsutviklingen. Kvinners kompetanse kan danne grunnlaget for nyskaping i næringslivet og for ny næringsvirksomhet. Virkemiddelbruken må i sterkere grad enn tidligere bli mer utviklingsorientert, slik at den bidrar til å bygge opp et mer variert og sterkere markedsorientert næringsliv.

Næringspolitikken og virkemidlene må stimulere næringslivet til å dra veksler på den eksisterende kompetansen i området. En større fleksibilitet når det gjelder arbeidstid og arbeidstilknytning slik Regjeringen legger opp til, vil bidra til dette. Likeledes vil en konkurranseutsetting av kommunale og offentlige tjenester være positivt i den grad dette gir økt lokal sysselsetting i privat sektor. Det er imidlertid viktig å være klar over at næringslivet i de samiske områder er preget av enkeltmannsforetak, og mikro- og småbedrifter som ikke har opparbeidet kapital. Forutsetningen for å ha en høy investeringsgrad og kunne være konkurransedyktig i markedet, er tilgang til risikovillig kapital.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget arbeide for at samiske kvinner har lik representasjon som menn i viktige politiske organer. Samiske kvinner må også få rett til selvstendig næringsgrunnlag og skattemessig likestilling.

Sign: _____/_____

Samiske barn og unge

Barn og unge er den samiske fremtiden og man må prioritere denne gruppen, både når det gjelder tilbud man gir og hvilken politikk man utvikler. Sametinget er glad for at Regjeringen ønsker å satse videre på utviklingen av tilbudet for samiske barn og unge. Sametinget har opprettet et eget ungdomspolitisk utvalg og arrangerer en ungdomskonferanse hvert år. Dette er et ledd i arbeidet med å oppnå målsettingene i Sametingets barne- og ungdomsplan. Sametinget ønsker at fremtidige virkemidler blir kanalisert gjennom Sametinget slik at man oppnår en mest mulig helhetlig utvikling og at samarbeidet med offentlige organer konsentreres om å skape tilfredsstillende rammer med hensyn til samiske barn og unges oppvekstvilkår.

Sametinget har som målsetting at alle samiske barn skal ha mulighet til å styrke og utvikle sin samiske identitet og sitt samiske språk. Det viser seg i mange tilfeller at barnehage og skole ikke makter å oppfylle denne målsettingen, ofte på grunn av manglende samisk-kompetanse i foreldergruppen.

Det vil derfor være nødvendig å sette inn virkemidler for å styrke samisk-kunnskaper hos vokstgenerasjonen, slik at de kan være til støtte for barna, barnehagen og skolen i arbeidet med utvikling av samisk språk.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget kanalisere virkemidlene til barne- og ungdomstiltak gjennom Sametinget.

Arealforvaltning i samiske bruks- og bosettingsområder

Sametinget er svært positiv til at regjeringen uttrykker sterkere vilje til å sikre reindriftens arealer, og at dette begrunnes i Grunnlovens § 110a, FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 artikkel 27, ILO-konvensjon nr. 169 og Konvensjonen om biologisk mangfold.

Sametinget vil bemerke at samiske arealinteresser, og rettigheter knyttet til land og vann, strekker seg videre enn til reindriften som samisk næring og kulturbærer. Urfolksrettigheter knyttet til areal- og plansammenheng dreier seg også om for eksempel laksefiske, kyst- og fjordfiske, utmarksnæringer, kulturlandskap, kulturmiljø og kulturminner. Det er derfor svært viktig at internasjonale rettsregler knyttet til urfolks arealer og landområder klart kommer til uttrykk blant annet gjennom:

- egen lov om eierskap og forvaltning av grunn og utmarksgoder i Finnmark
- ny minerallov
- endringer i sameloven
- endringer i plan- og bygningsloven
- ny lov om biologisk mangfold/endringer av naturvernloven
- ny forskrift om innlandsfiske, og andre relevante forskrifter og lovregler
- lover, forskrifter og forvaltning som berører kyst- og fjordfiske
- forvaltningspraksisen til de myndigheter som har forvaltningsoppgaver i samiske områder i dag

Sign: _____/_____

Det er positivt at Regjeringen tar sikte på å bruke rikspolitiske retningslinjer for ivaretagelse av samiske rettigheter i planlegging etter plan- og bygningsloven. Sametinget vil bemerke at det må være en forutsetning at Sametinget settes i stand til å legge premissene for utarbeidelsen av rikspolitiske retningslinjer gjennom utarbeidelse av en egen miljø- og arealpolitikk. Videre er det avgjørende at Sametinget gis nødvendig myndighet til å veilede og kontrollere planmyndighetene i bruken av slike retningslinjer.

EUs vanddirektiv av 2000 (2000/60/EF), som skal implementeres i Norge ved utgangen av 2003, vil kunne få store konsekvenser for arealforvaltningen i samiske bruks- og bosettingsområder. Sametinget forventer at en settes i stand til å delta i implementeringsprosessen på en slik måte at samiske interesser og urfolksrettigheter ivaretas på en forsvarlig måte.

Det er positivt at Regjeringen ønsker å styrke den samiske medvirkningen i verneplanprosesser. Sametinget vil bemerke at det er viktig at verneplanprosessene drøftes med Sametinget før de settes i gang, og etter at de er gjennomført. Dette vil trygge og muliggjøre samisk medvirkning og premisslegging i verneprosessene, og det vil i sterkere grad sikre at urfolksrettslige forhold ivaretas i eventuelle vernebestemmelser og forvaltningsordninger. Formålet med vernet er å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, og det er derfor sentralt at dette legges til grunn i alt verneplanarbeidet i samiske områder. Videre er det viktig å understreke at det særlig for sårbare samiske samfunn er nødvendig å se verneplanprosesser i en helhetlig sammenheng med andre statlige og regionale tiltak i området.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget gi Sametinget myndighet og innflytelse i verneplanprosesser, og at dette gjenspeiles i lovverket, f. eks plan- og bygningsloven. Sametinget må også få ressurser og myndighet til å utarbeide en egen miljø- og arealpolitikk.

Høyesterettsdommene Selbu-saken og Svartskogensaken

Det er positivt at Regjeringen i St. meld 33 kapittel 19 spesielt nevner de to høyesterettsdommene i Selbu- og Svartskogsakene. Dommene er sentrale og av stor betydning for samer i Norge. Det er betryggende for det samiske folk at domstolene gjør sitt til å anerkjenne samiske rettigheter. Nå gjenstår det for Regjeringen å følge opp domsavsigelsene slik at anerkjennelsen også gis i lovs form. I tilleggsmeldingens punkt 19 sier Regjeringen at dommene skal vurderes grundig i forbindelse med den kommende lovproposisjonen om rettsforholdene i Finnmark. Hvorvidt dommene har betydning i forhold til Samerettsutvalget for Troms, Nordland og sørsameområdet, mener Regjeringen at utvalget selv må ta stilling til.

Sametinget forutsetter at disse dommene legges til grunn i arbeidet i det nye samerettsutvalget.

Miljøpolitikk

Regjeringen har gitt en god gjennomgang av internasjonale avtaler og konvensjoner som har konsekvenser for miljø og ressurspolitikken i samiske områder. Sametinget vil bemerke at

Sign: _____/_____

Regjeringen i liten eller ingen grad har utformet en politikk med forslag til tiltak som implementerer disse avtalene i Norge. Dette er en meget stor utfordring som Regjeringen i mye større grad må ta på alvor. Sametinget må settes i stand til å være en sentral aktør i arbeidet for en bærekraftig utvikling. Dette er ikke minst viktig i forbindelse med arbeidet for å sikre det biologiske mangfoldet, for oppfølging og utvikling av internasjonale miljøavtaler og konvensjoner, samt for økt overføring av miljøansvar til kommunene. Det er viktig å understreke at ivaretagelsen av miljøet er et felles ansvar, også for det samiske folket. Skal imidlertid det samiske folk kunne ta et slikt ansvar er det helt nødvendig at det gis verktøy og virkemidler for å kunne være med å ta det.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget bevilge midler slik at Sametinget settes ressursmessig i stand til å utrede samisk miljø- og arealperspektiv, dokumentasjon av biologisk mangfold, kulturlandskap og kulturminner.

Språk

Språket er et av de mest grunnleggende elementer i samisk kultur. Språket bærer i seg det samiske folks kollektive verdier, erfaringer og kunnskaper, og bidrar til samisk identitetsutvikling ved overføring av den samiske kulturarven fra en generasjon til den neste. Derfor er det viktig å bevare samisk språk og arbeide for at samisk virkelig blir et selv bærende språk i alle samfunnsdeler. I Norge er det tre samiske språk; nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. De samiske språkene kommer alle under kategorien truede språk. Det er derfor viktig å legge forholdene til rette for å styrke og utvikle de samiske språkene i alle språkområdene.

Sametinget er meget tilfreds med at Regjeringen vil jobbe for å synliggjøre samisk kultur, historie og samiske stedsnavn, både i det offentlige og i skoleverket. Dette er også ment å gjelde i områder som ikke er ansett for å tilhøre det tradisjonelle samiske kjerneområdet. Sametinget er også tilfreds med at Regjeringen ønsker mer aktiv bruk av samisk språk i det offentlige rom. Bruk av samisk i offentlige sammenhenger bidrar til å øke språkets status. Det er bra at Regjeringen legger forholdene til rette for bruk av flerspråklige navn på kommuner og fylkeskommuner og at det fra nå av brukes sidestilte navn og at ordningen med dobbeltnavn/bindestreksformer opphører. Sametinget håper at det fra nå av blir flere likestilte flerspråklige navn på kommuner og fylkeskommuner.

Stedsnavn

Det er viktig å verne samiske stedsnavn på lik linje med andre kulturminner, der staten innehar en sentral rolle. Av den grunn er det viktig at samiske stedsnavn kommer til syne gjennom offentlig bruk. Det viser seg at stedsnavnloven er lite kjent i kommunene og i andre offentlige organer, og at bestemmelsene ikke følges opp. En annen grunn til at loven i liten grad følges opp kan være påstanden om at bruk av flerspråklige navn på skilt og kart medfører tekniske problemer og merutgifter. Sametinget er enig med arbeidsgruppens uttalelse i rapporten (jfr. St. meld. nr. 55) om at informasjonen om stedsnavnloven, stedsnavn-registreringen og bestemmelsene angående stedsnavn må bli bedre. Sametinget ser det som nødvendig at forholdene legges slik at bruken av

Sign: _____/_____

flerspråklige stedsnavn ikke skal gi merkostnader til kommunene og offentlige organer slik det nå hevdes.

Pressestøtte

Et levende språk forutsetter at det er i aktiv bruk i den samiske befolkningen, i alle hverdagens situasjoner - både i hjemmet og i det offentlige rom. Bruken av samisk i offisielle sammenhenger, som i medier, bidrar til å øke språkets status. I St.meld 33 kap. 7.7.1 går Regjeringen inn for å øke pressestøtten til samiskspråklig innhold. Sametinget er fornøyd med at Regjeringen ønsker å styrke bruken av samisk språk og derved heve språkets status. Imidlertid må man erkjenne at flere hundreår med fornorskning har ført til en vanskelig situasjon for svært mange i forhold til samisk. Til tross for større virkemiddelbruk, større satsing på samisk i skolen m.v., er det ennå langt igjen før man kan oppveie fornorskningens skadevirkninger. Det vil derfor være en gruppe mennesker i det samiske samfunnet som har mistet sitt språk og som derfor er avhengig av nyheter fra den samiske verdenen på norsk.

Å redusere muligheten for nyhetsformidling på norsk er derfor uakseptabelt, selv om dette skjer for å styrke det samiske språket. Sametinget har et ansvar for alle samene og man bør øke pressestøtten til samiske medier også ut fra behovet for informasjon og som et ledd i å styrke demokratiet.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget øke pressestøtten til de samiske avisene. Omleggingen av ordningen må ikke føre til at den norskspråklige samiske avisen Ságat får redusert støtte.

Samisk språk i forvaltningen

Sametinget er positiv til at Regjeringen vil styrke bruken av samisk i reindriften, da reindriften er en viktig kulturbærer i det samiske miljøet (jfr St.meld kap.7.9). I reindriften finnes det også fagord og termer som bør tas vare på både i stedsnavnsammenheng men også for reindriften sin egen del. Det er bra at Regjeringen gjennom opplæring og rekruttering vil styrke kompetansen i samisk innenfor reindriftsforvaltningen i Alta, da det er behov for det. Regjeringen viser også til Konvensjonen om biologisk mangfold, artikkel 8j, der sakspartene forplikter seg selv til å samle inn, formidle og bevare den viten og kompetanse som urbefolkningene har. Sametinget ønsker at Regjeringen også tar hensyn til at Konvensjonen om biologisk mangfold også omfatter arealplanlegging og andre næringer enn reindriften. Det er derfor viktig at også arealforvaltningen og andre berørte etater styrker kompetansen i samisk språk, enten gjennom opplæring eller ved rekruttering.

Konklusjon:

Sametinget mener at den samiskspråklige kompetansen må styrkes innen plan- og arealforvaltningen. Det må legges vekt på å ivareta arbeidet med samiske termer i tilknytning til dette.

Sign: _____/_____

Kultur og næring

Generell næringspolitikk

Regjeringen legger til grunn en næringspolitikk der virkemidlene er en finanspolitikk som legger til rette for lavere rente, konkurranse- og markedsorientering. Dette er kjente virkemidler i vekstøkonomien, som den moderne økonomi bygger på. Det samisk næringslivet bygger fortsatt på den tradisjonelle husholdsøkonomien og husholdsrasjonaliteten. Denne økonomiske tilpasningen står i motsetning til vekstøkonomien nettopp i det at den ikke bygger på verken kapitaloppbygging eller optimal økonomisk utnytting av ressursene, men på en økonomisk tilpasning til en økologisk bærekraftig utnytting av naturressursene.

Sametinget legger vekt på å videreføre den tradisjonelle økonomiske tilpasningen i tillegg til at det er behov for tilrettelegging for moderne næringsliv. Det betyr at en utvikling av moderne tilpasninger ikke må være til hinder for eller gå på bekostning av den tradisjonell husholdsøkonomien, fordi det er denne type økonomi som er grunnlaget for bl.a. duodji, reindrift, jordbruk, fiske og ulike kombinasjonsnæringer.

Det er derfor positivt at Regjeringen vil legge til rette for at samisk næringsutøvelse ikke støter på strukturelle hindringer i møtet mellom regelverk og samiske tradisjoner, kultur, sedvane og språk.

Sametinget er også tilfreds med at Regjeringen anerkjenner at samisk tradisjon skal være en premiss i lovgivningen og annet regelverk der dette er naturlig og hensiktsmessig ut i fra de hensyn lovgivningen og regelverket skal ivareta.

Sametinget er tilfreds med at Regjeringen vil prioritere næringsutvikling i Indre-Finnmark. Likevel vil Sametinget understreke at det også er et stort behov for næringsutvikling i kyst- og fjordområdene. Det er også stort behov for økonomiske ressurser i hele det samiske området som er svært kapitalfattig.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget legge til rette for at støtte fra Samisk utviklingsfond kan bli betraktet som egenkapital.

Rovdyr

Sametinget er tilfreds med at Regjeringen vil legge frem en ny rovdrymelding, og forventer at Regjeringen involverer Sametinget i prosessen

Kongekrabben

Prinsippet for deltakelse i krabbefangsten bør være at de lokale fiskere som er blitt skadelidende av krabbefangsten skal kunne dra nytte av krabbefangsten. Når det gjelder kravet om driftstid på 5 uker, vil det slå uheldig ut for de lokale fiskere som ikke har hatt muligheten til å delta i fiske nettopp pga problemene kongekrabben og selinvasjonen har påført de. Etter Sametingets syn skal

Sign: _____/_____

både de som er ført på blad A og B i fiskerimantallet ha muligheten til å delta i fangsten. Dette vil også sikre at kombinasjonsutøvere har anledning til å delta i krabbefangsten.

Kultur og næringer

Det er nødvendig å sette inn ressurser på å utvikle et sterkere og mer variert næringsliv i de samiske områdene for å motvirke sysselsettingsnedgang i primærnæringen og den offentlige sektoren. Næringslivet i de samiske områdene er preget av små bedrifter, lav formell kompetanse, begrensede ressurser m.v. Det er helt avgjørende i samisk samfunnsutvikling at det utvikles forvaltningsmodeller hvor lokalbefolkningen kan dra nytte av sine fordeler. Nærhets- og avhengighetsprinsippet må legges til grunn for næringspolitikken og utprøving av lokale forvaltningsmodeller vil være en viktig strategi for dette.

Samisk utviklingsfond (SUF) har vært og er en av de viktigste aktørene i det samiske samfunnet på virkemiddelsiden når det gjelder næringer, men ettersom det er en sterk samhandling mellom kultur og næring vil Samisk kulturfond inneha en like viktig rolle i utviklingen og bevaringen av det samiske samfunn. En styrking av samiske næringer vil også styrke samisk kultur og omvendt. Sametinget er fornøyd med at regjeringen ønsker å gå inn i en dialog med Sametinget når det gjelder samordning av virkemiddelapparatet. Sametinget vil imidlertid påpeke at dersom næringsstrukturen skal ivaretas, som har stor grad av småskalatilpasning, er det nødvendig å bruke særskilte virkemidler som Sametinget i dag disponerer spesielt i SUF. Av den grunn er det ikke tilstrekkelig med generelle næringsøkonomiske/politiske virkemidler for å utvikle næringslivet i det samiske samfunnet, noe som var tanken bak etableringen av SUF.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget legge til rette for at Sametinget kan utvikle lokale forvaltningsmodeller hvor nærhets- og avhengighetsprinsippet legges til grunn.

Kulturhus

Da det samiske samfunnets infrastruktur fremdeles er i en oppbyggingsfase, har Sametinget tidligere bedt Regjeringen og Stortinget om å medvirke til at utvalgte samiske kulturhusprosjekter prioriteres. Etableringer av kultursentra begrunnes med henvisning til styrking og utvikling av bosetting og næringsvirksomhet i samiske lokalsamfunn og kommuner, og med at sentrene også skal fungere som arenaer for å gjenreise, utøve og utvikle samisk språk og kultur.

Sametinget ønsker å opprette et kultursenterfond for å dekke investeringskostnader av nye regionale og lokale samiske kultursentra. Fondet må etableres med en startkapital på minst 8 mill. kroner som fornyes med faste årlige bevilgninger fra Stortinget.

Samisk idrett

Sámi Valáštallanlihttu - Samisk idrettsforbund-Norge (SVL-N) ble etablert i 1990 og har i dag 43 medlemsorganisasjoner med ca. 1800 medlemmer. SVL-N er en partipolitisk og organisasjonsmessig uavhengig samisk idrettsorganisasjon med base i den samiske kulturarven.

Sign: _____/_____

Formålet er å samle samiske barn, ungdom og voksne til idrettslige og kulturelle aktiviteter – aktiviteter som styrker samenes identitetsfølelse og samhørighet som ett folk. Det er viktig at SVL-N settes i økonomisk stand til å koordinere og tilrettelegge for samiske idrettsaktiviteter. Sametinget har i sitt budsjett opprettet en egen post 52.6 Samisk idrett, og bevilget 0,5 mill. kroner til idrettsforbundet i 2002. For å komme i gang med mer aktivt idrettsarbeid vil det fra Sametingets side være en akseptabel ordning at det fra 2003 overføres spillemidler til Sametinget, og at det i statsbudsjettet under post 50 gis en merknad om at samisk idrett sikres og styrkes med overføring av spillemidler til Sametinget.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget tilgodese Sametinget under tildeling av spillemidler.

Duodji

Sametinget har utarbeidet et utviklingsprogram for duodji for 2001-2005. Visjonen er at duodji skal være en attraktiv og lønnsom næring med god rekruttering og ettertraktede produkter. Det legges vekt på å bedre rammebetingelsene for duodji som kultur, fag og næring. Andre innsatsområder er kompetanseheving og utdanning, salg og markedsføring, råvarer og halvfabrikata samt etablering av nettverk og samarbeid. Programmet har en ramme på 35 mill. kr. Før programmet settes i verk må det fullfinansieres. Etter at programoppstart ble vedtatt i Sametinget, har det vært flere henvendelser fra duodjiorganisasjoner om å iverksette tiltak innenfor rammen av programmet. I den sammenheng har Sametinget nedsatt en referansegruppe med representasjon fra de ulike organisasjonene, der tiltakene skal prioriteres.

Utdanning

Generelt

I Stortingsmelding nr. 33 uttaler Regjeringen at de vil prioritere samisk språk og utdanning. Kort tid etter at meldingen ble framlagt har Regjeringen redusert bevilgningene til ulike utdanningsformål. Nedskjæringene rammer ikke bare barn i grunnskolen og videregående skole, men også lærere i samisk skole.

Forvaltning av lovfestede rettigheter

Sametinget driver med utstrakt informasjonsvirksomhet om samiske barn og unges lovfestede rettigheter overfor private og det offentlige i hele landet. Sametinget ønsker i fremtiden å få forvaltningsansvaret for økonomiske virkemidler i grunnskole og videregående opplæring som f. eks. tildeling av ressurser til språklige særtiltak, tildeling av videreutdanningsstipend i samisk, og også eventuelle andre virkemidler som er tiltenkt samiske brukere.

Sametinget vil arbeide for at *Opplæringslovens kapittel 6 Samisk opplæring* gjøres gjeldende for hele skoleverket i grunnskole og videregående opplæring, det vil si at ordningen også gjelder for private grunn- og videregående skoler og for voksenopplæring på grunn- og videregående skoles nivå.

Sign: _____/_____

Det er viktig at Sametinget får mulighet til å drive med utviklings- og veiledningsarbeid både i skole og barnehage, men også med kvalitetssikring av barnehage- og utdanningstilbud til den samiske befolkningen. For Sametinget er det viktig at det samiske læreplanverket for all opplæring blir bestemt av Sametinget .

Det vises forøvrig til Sametingets uttalelse til Stortingsmelding nr. 34 (2001-2002) om høyere samisk utdanning og forskning.

Konklusjon:

Sametinget mener at prinsipielt bør alle elever med samisk som førstespråk ha lovfestet rett til opplæring på samisk. Sametinget vil imidlertid på grunn av praktiske gjennomførbare grunner ikke i denne omgang kreve en individuell rett til opplæring på samisk, men at Opplæringslovens § 6-2, andre ledd, endres slik at det kun skal være minst 5 elever i en kommune som kan kreve opplæring på samisk, og ha rett til slik opplæring så lenge det er minst 3 elever igjen i gruppa.

Det må settes inn ressurser for å finansiere og utvikle alternativ form for opplæring, som f.eks. fjernundervisning.

Midler til språklige tiltak

I Stortingsmelding nr. 33 går Regjeringen inn for å styrke samisk opplæring i skolen, mens midler til språklige tiltak er redusert med om lag 3 millioner kroner. Dette rammer spesielt skolene i Karasjok, Kautokeino og Tana som vil miste til sammen 16 lærerstillinger på grunn av dette. Det er ikke akseptabelt at de samiske skolene rammes på en slik måte.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget øke bevilgningen til språklige særtiltak, slik at opplæring i og på samisk skal kunne gjennomføres slik L97-Samisk forplikter.

Studiepermisjonsordningen

Studiepermisjonsordningen for lærere som tar videreutdanning i samisk er et viktig virkemiddel for kommunene for å skaffe kvalifiserte lærere i samiskfaget. Ordningen med bindingstid har også vært positiv i rekrutteringssammenheng i kommuner der tilgangen på samisk-lærere er vanskelig. Det er positivt at ordningen fra og med 2002 også omfatter sørsameområdet, i tillegg til lule- og nordsamisk område.

Det er fortsatt stort behov for lærere som behersker samisk og Sametinget har bedt Regjeringen utvide tilskuddet med nødvendige økonomiske midler, slik at det dekker behovet som er tilstede for å få flere kvalifiserte lærere som kan undervise i og på samisk. En reduksjon på bevilgningene til formålet vil gi svært negative virkninger for den samiske skolen og samisk språk i framtiden. Sametinget mener at det er svært lite akseptabelt at Regjeringen har foretatt en kraftig reduksjon i tilskuddet til studiepermisjonsordningen i Finnmark, Troms og Nordland.

Sign: _____/_____

Konklusjon:

Sametinget vil påpeke at studiepermisjonsordning for lærere som tar videreutdanning i samisk er et viktig virkemiddel for å skaffe kvalifiserte lærere med undervisningskompetanse i samisk. Denne ordningen må utvides.

Midler til internatdrift

Nedskjæringene i internatdriften rammer ikke bare grunnskolen, men også samiske videregående skoler, hvor internatdriften nedlegges. Noen av linjene, som for eksempel reindriftsutdanningen, ved skolene er landslinjer. En nedleggelse av internatene vil spesielt ramme reindrifts ungdommene utenfor Indre Finnmark, og dermed svekke grunnlaget for reindrift i disse områdene. Det vil bli vanskelig for samiske foreldre fra andre samiske områder å sende 16-åringer til Kautokeino og Karasjok etter at internatdriften legges ned.

Konklusjon:

Sametinget mener at for å styrke elevrekruttering til samisk videregående opplæring, er det av stor betydning at staten finansierer internatdrift av utenbygdsboende elever som går på de samiske videregående skolene.

Nordisk samekonvensjon

Sametinget ser ikke behov for at samebegrepet skal defineres på nytt i forbindelse med arbeidet med nordisk samekonvensjon.

Bruk av det samiske flagget

Sametinget ber Stortinget vedta 6. februar som offisiell flaggdag i Norge.

Merknad 1, representant Jørn Are Gaski, Arbeiderpartiets sametingsgruppe:

Sametinget konstaterer at Sametingsrådet har lagt frem en innstilling i denne saken som har gjort det svært vanskelig for Sametingets representanter å forholde seg til den. Det skyldes at Sametingsrådet stort sett ser ut til å forholde seg til tilleggsmeldingen, St. meld. nr. 33 (2001-2002), mens hovedgrunnlaget for det som skal behandles ligger i stortingsmelding nr. 55 (2000-2001) Om samepolitikken.

Det er en stor mangel ved innstillingen at den i mange tilfeller ikke viser til hvilken av stortingsmeldingene man knytter sine merknader til. Sametinget vil i den anledning påpeke at stortingsmelding nr. 55, 200-2001, ble lagt frem av en regjering utgått fra Arbeiderpartiet, mens tilleggsmeldingen, nr. 33, 2001-2002, på sin side er lagt frem av en regjering med borgerlig bakgrunn.

Selv om det er en gledelig stor tverrpolitisk enighet om mange grunnleggende elementer i sentrale myndigheters samepolitikk, finner Sametinget det likevel naturlig at de to regjeringene på enkelte

Sign: _____/_____

områder har en ulik tilnærming. I Sametingsrådets innstilling reflekteres ikke dette i det hele tatt, i det man konsekvent omtaler Regjeringens syn, uten at man altså nevner hvilken regjering som omtales.

Sametinget finner også at det hadde vært riktig at Sametingsrådet hadde kommentert saksfelt hvor de to stortingsmeldingene har helt forskjellig oppfatning. Ett eksempel på det er de to regjeringenes ulike syn når det gjelder Sametingets myndighet i forhold til sametingsvalget.

Etter Sametingets syn er de påpekte forholdene en så stor mangel ved innstillingen at saken burde vært utsatt til Sametingsrådet la frem et mer opplysende og klargjørende dokument. Hensynet til Stortingets videre behandling av de omtalte stortingsmeldingene tilsier imidlertid at man er nødt til å behandle Sametingsrådets innstilling nå.

Sametinget ber imidlertid om at Sametingsrådet for ettertiden behandler så viktige saker som dette med større grundighet.

Forslag 1, representant Gunnvald Nilsen, Høyre og Flyttsamelisten:

Samenes rett til selvbestemmelse og forhandlinger:

Formuleringene foreslås strøket, og erstattet med følgende:

Sametinget slutter seg til Regjeringens vurderinger mht. selvbestemmelse i meldingens pkt. 4.1, og ser fram til dialog om innholdet i begrepet for å komme fram til en felles forståelse om hvordan de folkerettslige bestemmelser om rett til selvbestemmelse skal forstås, og kunne utformes som praktisk politikk i Norge.

Regjeringens skisse til Finnmarksloven er en god begynnelse på å definere et innhold mht. Sametingets rolle i forvaltningen av land og vann i Finnmark.

Oppfølgingen av Samerettsutvalgets arbeid - Finnmark

Flg. presisering foreslås i 2. setning:

”... løsninger som ikke er i samsvar med Sametingets flertalls syn”...”(ordet ”flertall” er tillegget)

Flg. strykning foreslås i siste setning:

”Opprettelsen av et nytt eier- og forvaltningsorgan må skje....” (”eier- og” foreslås strøket)

Tilsvarende strykning i konklusjonen: ”Eier- og” foreslås strøket.

Sametingets myndighet

”gjensidige forhandlinger” foreslås erstattet med ”dialog” i konklusjonen.

Sign: _____/_____

Valgordningen

Konklusjon foreslås strøket, og erstattet med:

Sametingets slutter seg til regjeringens standpunkt om at overordnede prinsipper både for sametingsvalg og andre valg bør vedtas av Stortinget.

Arealforvaltning i samiske bruks- og bosettingsområder

Flg. foreslås som tillegg til konklusjonen:

Økt myndighet til Sametinget må ikke gå på bekostning av samiske næringers innflytelse i arealforvaltningen.

Språk

Forslag til nytt punkt:

Samisk som forskningsspråk

Sametinget støtter Regjeringen fullt ut i at flere samiske problemstillinger er vanskelig å forske på uten å bruke originalspråket. Sametinget støtter Regjeringens ønske om å stimulere til at originalspråket i forsknings- og utviklingsarbeid i større grad er samisk.

Duodji

Setningen ”Før programmet settes i verk må det fullfinansieres” foreslås strøket, og erstattet med følgende: ”De deler i programmet som etter hvert finansieres, må iverksettes.”

Midler til internatdrift

Hele punktet inkl. konklusjonen foreslås strøket fordi dette er unødvendig detaljstyring fra Sametingets side. Det er styret for de samiske v.g. skolene som selv må vurdere den best mulige anvendelse av de tildelte midler.

Forslag 2, representant Jørn Are Gaski, Arbeiderpartiets sametingsgruppe:

Overordnede målsetninger.

Samenes rett til selvbestemmelse.

Helt nytt alternativt forslag:

Begrepet selvbestemmelse er blitt trukket inn i den samepolitiske debatten gjennom flere år. Dette har blant annet sin bakgrunn i at begrepet selvbestemmelse brukes internasjonalt, blant annet i de to FN-konvensjonene fra 1966 om henholdsvis sivile og politiske og økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Begrepet er også benyttet i artikkel 3 i utkastet til en FN-erklæring om urfolks rettigheter, som er under drøfting i Génêve.

Sign: _____/_____

Sametinget ser det positivt at både Stoltenberg- og Bondevikregjeringen behandler dette temaet i sine stortingsmeldinger om samepolitikken. Man har der merket seg at Regjeringen i Stortingsmelding nr. 55 2000-2001, har uttalt at når det gjelder en del av tingets tidligere flertallsmålinger om selvbestemmelse, har Sametinget ikke tilkjennegitt hva det konkret legger i dem. Der sier man også at Regjeringen "...finner at en del av disse målsettingene er til dels meget omfattende og kan tolkes som om det ikke er noen begrensninger på selvbestemmelsesretten. Regjeringen kan derfor ikke gi sin tilslutning til disse".

I Sametingsrådets innstilling til Sametinget i denne saken, finner man også formuleringer som vanskelig kan oppfattes annerledes enn at der ikke finnes noen grenser for selvbestemmelsesretten. Sametinget finner at man i slike følsomme spørsmål bør ha et atskillig høyere presisjonsnivå enn det Sametingsrådet legger opp til, for at unødige misforståelser skal unngås.

I en slik forbindelse har Sametinget med interesse merket seg at Regjeringen i St.meld. nr. 55 går inn for å "... støtte en prosess hvor prinsippet om urfolks rett til selvbestemmelse knyttes til prinsippet om folkenes like rett og selvbestemmelse i FN-pakten og hvor det foretas en parallell rettsutvikling for urfolk".

For å oppnå forståelse for hva man mener, er det viktig for Sametinget å slå fast at utviklingen av samisk selvbestemmelse skal skje innenfor rammen av en eksisterende uavhengig og demokratisk stat, i dette tilfellet innenfor Norges eksisterende geografiske grenser. Etter Sametingets syn kan viktige elementer i utviklingen av samenes selvbestemmelse konsentreres rundt samenes rett til reell medbestemmelse. Denne retten inkluderer retten til å delta på alle beslutningsnivåer i saker som gjelder lovgivning og administrasjon og i arbeidet med å opprettholde og utvikle samenes politiske systemer.

I norsk sammenheng kan spørsmålet om selvbestemmelse i vesentlig grad knyttes til hvilken myndighet som skal tillegges Sametinget.

Sametinget viser i den forbindelse til St.meld. nr. 55 2000-2001 Om samepolitikken, hvor Regjeringen inviterer Sametinget til en dialog om innholdet i selvbestemmelsesbegrepet. Dette er positivt og Sametinget ser fram til en slik formell dialog.

For å få til en progresjon i avklaringen er det helt nødvendig at man kommer i et mer konstruktivt samarbeid med myndighetene på dette feltet. Ikke minst er det nødvendig av hensyn til fremdriften på arbeidet med urfolkserklæringen i Geneve.

Konklusjon:

Utvidelse av Sametingets myndighet og kompetanse henger nøye sammen med begrepet samisk selvbestemmelse i virkeligheten i dagens Norge, og Sametinget ser fram til en dialog med Regjeringen om et nærmere innhold i begrepet. Sametinget vil for sin del legge mer arbeid i å presisere hvilket innhold man selv legger i begrepet selvbestemmelse.

Sign: _____/_____

Forhandlinger

Helt nytt alternativt forslag:

Sametinget finner at forhandlinger mellom Sametinget og sentrale myndigheter på avgrensede områder er noe som bør vurderes og utredes nærmere. Tinget kan imidlertid ikke støtte Sametingsrådets innstilling, hvor man forutsetter at dette gjennomføres på alle samfunnsområder. Det synes ikke rimelig at Sametinget skal forhandle med myndighetene om for eksempel om utenriks-, forsvars-, finanspolitikk, m.v.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget ta hensyn til de synspunkter som kommer fra Sametinget, og at det etableres mer permanente kanaler både i forhold til regjering og storting for drøfting av viktige fellesanliggender. I en slik sammenheng kan man også gå nærmere inn på hensiktsmessigheten av forhandlinger på definerte saksfelter.

Oppfølging av Samerettsutvalgets arbeid - Finnmark.

Helt nytt alternativt forslag:

Sametinget har merket seg at den politiske behandling av Samerettsutvalgets innstilling ble påbegynt av regjeringen Stoltenberg, og er videreført av regjeringen Bondevik. Man ser positivt på de signalene som er kommet, om å legge frem en odelstingsproposisjon i vårsesjonen, med stortingsbehandling i samme sesjon.

Det er på tide at Samerettsutvalgets arbeid blir slutført gjennom en behandling i Stortinget, og at denne behandlingen bygger på folkerettens krav. I så måte viser man til Samerettsutvalgets flertallsforslag om én felles forvaltning for arealene og undergrunnsressursene i Finnmark, med lik representasjon fra fylkes- og Sametinget, og en mer lokalbasert forvaltning av de fornybare ressursene. Disse forslagene synes vel underbygde, og er etter Sametingets oppfatning i tråd med de krav folkeretten stiller.

De skissene til forvaltningsløsninger som før sommeren ble lansert av Regjeringen må nok forbedres vesentlig på en del punkter for å oppfylle de forutsetningene som ligger i Samerettsutvalgets grunnsyn. Når det er sagt vil Sametinget understreke at alle parter, inklusive en selv, bør vise smidighet og bidra til at man kan komme frem til en omforent løsning innenfor en akseptabel tidsramme.

Konklusjon:

Sametinget ber Regjeringen bygge på Samerettsutvalget grunnsyn i NOU 1997:4, og legge frem et forslag mest mulig i tråd med denne innstillingen.

Sametinget vil for sin del, gjerne i samarbeid med andre aktuelle aktører, vise smidighet for å komme frem til mest mulig omforente løsninger som ivaretar også det samiske rettsgrunnlaget innenfor folkerettslige rammer.

Sign: _____/_____

I forbindelse med behandlingen av denne saken ber Sametinget om at regjering og storting vier Samerettsutvalgets forslag om sjøfisket særlig oppmerksomhet, hvor fiskerireguleringene over en årrekke har ført til at særlig fiskere med mindre båter i samiske områder, er i ferd med å bli fratatt levebrødet.

Sametingets myndighet

Forslag til ny konklusjon:

Det må være et nøye samsvar mellom overføring av myndighet til Sametinget, og de økonomiske rammene som stilles til disposisjon

Valgordningen

Helt nytt alternativt forslag:

Sametinget har med tilfredshet merket seg at regjeringen Stoltenberg la opp til at man ville gi ”...Sametinget myndighet til å utforme overordnede og prinsipielle regler for valg av Sameting, herunder regler om valgkretser og mandatfordeling.

Sametinget ser dette som et viktig bidrag i en gradvis utvikling av samisk selvbestemmelse, og kan derfor ikke gi sin tilslutning til at regjeringen Bondevik trekker dette tilbake.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget gå inn for forslaget i St.meld. nr. 55, 2000-2001, om at Sametinget selv bestemmer over de ulike sidene av valg til sameting.

Sametingets rolle i forhold til stat, fylkeskommuner og kommuner

Sametinget er av den oppfatning at tingets arbeid skal føre til at folk føler at de har direkte nytte av dette i sin hverdag. En viktig forutsetning for det er at det øvrige samfunnet oppfatter Sametinget som en medspiller for blant annet å opprettholde grunnleggende velferdstilbud i distriktene.

Samarbeid med statlige, fylkeskommunale, og ikke minst kommunale myndigheter, er helt grunnleggende for å nå hovedmålet. Sametingets arbeid må derfor i mye større grad innrettes mot samarbeid med de andre folkevalgte nivåene som i dag yter offentlige tjenester, slik at samiske kulturtilbud blir en naturlig del av tjenestetilbudet.

Sametinget må derfor i sitt arbeid for samisk kulturutvikling ta utgangspunkt i at alle samer, som andre borgere i Norge, bor i en kommune. Gjennom et nærest mulig samarbeid med kommuner og fylkeskommuner vil man kunne avklare det som er kommunenes/fylkeskommunenes oppgaver, og hva som er Sametingets, når det gjelder å sikre samisk språk og kultur, og gi enkeltmenneskene de tilbud de har krav på, og rett til.

Sign: _____/_____

Sametinget vil i den forbindelse påpeke at det i en slik forbindelse er helt avgjørende at kommuner og fylkeskommuner må få full statlig utgiftsdekning når de gir samiskspråklige eller samisk kulturelle tilbud - enten disse tilbudene følger av lov, eller gis på ikke-lovpålagt basis.

I så måte er det svært positivt at regjeringen Stoltenberg uttrykker en meget klar forpliktelse i så måte: Kommunene og fylkeskommunene skal gis kompensasjon for utgifter til tospråklighet.

Dette har Sametingets fulle støtte, og Sametinget er glad for at Regjeringen går inn for full utgiftsdekning i forbindelse med tospråklighet.

En full utgiftsdekning til kommuner og fylkeskommuner vil bidra til en effektiv gjennomføring av de vedtatte kulturpolitiske målsettingene om likeverd mellom norsk og samisk kultur, og som det ellers blir større og større forståelse for i opinionen.

Et enda sterkere samspill mellom Sametinget og andre folkevalgte organer vil også bidra til å styrke Sametingets stilling. Sametinget skal ha, og må ha oversikten over de udekte språklige og kulturelle behovene som fins. Det betyr at Sametinget bør være «kommunenes spydspiss» i forhold til sentrale myndigheter. Oppgaven må være å sørge for at disse myndighetene effektivt følger opp det positive lov- og regelverket som nå finnes til fremme av samisk kultur.

Sametinget har allerede i dag et samarbeid med kommuner og fylkeskommuner, hvor man drøfter felles utfordringer. Man bør vurdere å få til et slikt samarbeid inn i enda mer formaliserte former, for eksempel ved å opprette et permanent forum for samarbeid med de kommunene og fylkeskommunene som arbeider aktivt med samiske kulturspørsmål, og/eller har oppgaver og utgifter, på den samiske kultursektoren i vid forstand.

Dette dreier seg også om hvem som bør ha myndighet til å ivareta hvilke oppgaver innenfor offentlig forvaltning. Dels vil vurderingen dreie seg om på hvilket nivå – nasjonalt, regionalt eller lokalt – en gitt offentlig oppgave bør løses, og dels om det skal være statlige forvaltningsorganer eller kommuner og fylkeskommuner som skal ha ansvaret for oppgaveløsningen.

Sametinget bad i sin årsmelding for 1999 om at tingets rolle blir nærmere avklart gjennom en presisering av ansvarsforholdet mellom Sametinget og de ulike forvaltningsnivåer.

Sametinget ønsket at det prøves ut ordninger for hvordan tinget skal delta i arbeidet med, og gjennomføringen av fylkesplanleggingen. Sametinget krevde også den gang at kommuners og fylkeskommuners ansvar for samiske saker må defineres klarere.

Sametinget har også i sin årsmelding for 2000 og i sin høringsuttalelse til Oppgavefordelingsutvalgets innstilling, bedt om at det blir foretatt en egen gjennomgang av oppgavefordelingsproblematikken, ut fra prinsippene som landets samepolitikk bygger på.

Sign: _____/_____

Sametinget har derfor med positiv interesse merket seg at regjeringen Stoltenberg i St.meld. nr 55, 2000-2001, er enig i at det er behov for en gjennomgang og avklaring av ansvars- og oppgavefordelingen mellom offentlige myndighetsorganer.

Regjeringen skriver blant annet:

”Regjeringen mener derfor at det er behov for en bredere gjennomgang av kommuners og fylkeskommuners ansvar og oppgaver i forhold til samiske saker, rolle- og oppgavefordelingen mellom Sametinget og den øvrige offentlige forvaltning. Det er også behov for en helhetlig gjennomgang av hvilke politikkområder Sametinget bør få økt myndighet over, og konsekvensene av dette”.

Sametinget ser derfor frem til en snarlig prosess hvor man i fellesskap gjennomgår oppgave- og ansvarsfordelingen for samiske saker. Man ser heller ikke bort fra at en slik gjennomgang kan knyttes til den dialogen om selvbestemmelse som også bebudes i St.meld. nr. 55.

Likestilling

Sametinget beklager at andelen kvinner i Sametinget stadig har gått ned, og nå er på et nivå som overhodet ikke kan aksepteres, uten at det går ut over Sametingets troverdighet som et organ for begge kjønn i det samiske samfunnet.

En bedre kjønnsmessig balanse i Sametinget er derfor et sentralt anliggende i de nye valgreglene man skal behandle.

Det som nå har skjedd henger i stor grad sammen med organiseringen av sametingsvalget – 13 valgdistrikt som velger 3 representanter hver. I de færreste tilfellene får ett og samme parti inn 2 eller 3 representanter fra samme krets. Det vil si at vanlige kvoteringsregler får liten virkning.

Én mulighet for å få en skikkelig fordeling mellom de to kjønn, kan være å danne større valgkretser der hvor det er praktisk mulig ut fra intern kulturelle og geografiske forhold. I større valgkretser vil en streng kvotering, for eksempel annen kvinne, mann, osv. bidra til det som må være målsettingen, nemlig at man kommer så nær en lik fordeling mellom kvinner og menn som det er teknisk mulig. Dette spørsmålet bør det arbeides videre med.

Sametinget konstaterer med forbauselse at regjeringen Bondevik skriver at det er positivt for samene, og i tråd med samisk husholdsrasjonalitet, at man fraviker arbeidsmiljølovens bestemmelser om overtidsarbeid og øker graden av midlertidige ansettelser. Likeledes ønsker regjeringen Bondevik økt konkurranseutsetting av kommunale og andre offentlige tjenester.

Sametinget kan ikke se at en svekking av arbeidstakernes rettigheter – økt overtid og mer usikre ansettelsesforhold utenom arbeidsmiljølovens bestemmelser – er av det gode generelt sett. Langt mindre er det mulig å skjønne at dette skal kunne fremstilles som noe positivt i en samisk sammenheng.

Sign: _____/_____

Når det gjelder ytterligere konkurranseutsetting av kommunale og andre offentlige tjenester stiller Sametinget seg svært skeptisk til det. Størstedelen av samene bor i tynt befolkede områder, hvor offentlige tjenester utgjør en vesentlig del av infrastrukturen. En konkurranseutsetting av tjenestene vil i særlig grad redusere tilbudet i slike strøk. Etter Sametingets oppfatning skal offentlig tjenester utgjøre tyngdepunktet i tilbudet på de sentrale velferdsområdene. Man kan ikke, slik Regjeringen legger opp til, fraskrive seg ansvaret for at alle får et likt tilbud.

Det viktigste verktøyet for å utføre en tjeneste best mulig og kostnadseffektivt er ikke konkurranseutsetting og privatisering, men satsing på egne ansatte gjennom motivasjon, skolering, tillit og skikkelige rammebetingelser.

Sametinget vil derfor tilrå at Stortinget ikke gir sin tilslutning til Regjeringens intensjoner som vil innebære en svekking av arbeidstakernes rettigheter og av offentlig sektor. Samtidig vil Sametinget også uttrykke sin forbauselse over at Sametingsrådet gir sin tilslutning til begge deler.

Rådet skriver blant annet at en økt konkurranseutsetting av kommunale og andre offentlige tjenester er ønskelig hvis det fører til økt lokal sysselsetting i privat sektor. Da har Sametingsrådet oversett at hensikten med økt konkurranseutsetting er å spare penger gjennom å få ned antallet ansatte. Dessuten skal anbud over et visst nivå utlyses i hele EØS-området, slik at virkningene av økt konkurranseutsetting for lokalt næringsliv vil bli ganske illusoriske.

Konklusjon:

1. Sametinget vil selv legge grunnlaget for at det blir en akseptabel og mest mulig lik kjønnsmessig balanse i Sametinget.
2. Samiske kvinners kompetanse er en viktig forutsetning for økt verdiskaping i næringslivet i samiske områder, og skranker som bidrar til å hemme bruken av denne kompetansen må bygges ned.
3. Sametinget tar avstand fra at økt bruk av overtid og midlertidige ansettelser utenom arbeidsmiljølovens bestemmelser, samt ytterligere konkurranseutsetting av kommunal og øvrig offentlig sektor, vil bidra til økt likestilling.

Samiske barn og unge

Ny alternativ tekst, i stedet for siste setning i rådets første avsnitt, der det nå står "Sametinget ønsker at fremtidige...", skal det stå:

Sametinget vil understreke at styrking av samisk språk og den kulturelle identiteten hos barn og unge, vil være helt avgjørende for hvilken stilling språket og kulturen skal ha i fremtiden. I en slik sammenheng vil Sametinget bygge på at samfunnet i dag er mye mer pluralistisk enn for bare én generasjon siden, slik at barn og unge i dag gjerne føler tilhørighet til både samisk og norsk kultur. Derfor er det viktig at de tiltakene som settes inn tar høyde for dette, og innrettes slik at de er inkluderende, og ikke oppfattes som at man må velge mellom de to kulturene.

Sign: _____/_____

Det er likeledes klart at det å legge til rette for at flere kan lære seg samisk språk og for at flere kan føle en kulturell tilhørighet også til det samiske, er en av de største oppgavene Sametinget i samarbeid med andre offentlige aktører står overfor i årene fremover. Derfor er det åpenbart at det er behov for større midler på dette området, både til Sametinget selv og samarbeidspartnerne, i første rekke kommuner og frivillige organisasjoner. Det er også naturlig at Sametinget får en sterkere koordinerende rolle i dette arbeidet.

Deretter står teksten fra rådets andre og tredje avsnitt.

Tilføyelse etter rådets innstilling:

Sametinget er derfor glad for at begge de to regjeringenes prinsippmeldinger legger stor vekt på å videreutvikle samisk språk, og ser med forventning frem til en kraftfull oppfølging av det som ble signalisert i st.meld. nr. 55, nemlig at Regjeringen vil bidra til å sette i verk tiltak som kan sikre at flere samisktalende kan lære å lese og skrive samisk. Og – ikke minst viktig for den foreldregruppa som ikke behersker språket selv: ”De som ikke behersker språket skal kunne skaffe seg de nødvendige basiskunnskapene.”

I forbindelse med barne- og ungdomspolitikken er Sametinget også svært tilfreds med at begge regjeringene legger vekt på informasjon, og viser i i den forbindelse til det som bebudes i stortingsmelding nr. 55: ”en holdnings- og informasjonssatsing om samer og samiske forhold nedsettelse av et utvalg til å forberede en slik informasjonssatsing vektlegging av undervisningsmaterieell som skaper gjensidig toleranse, respekt og forståelse ny FOU-virksomhet for å avdekke ulike holdninger til samer og samiske forhold.”

Sametinget vil også understreke viktigheten av at de konkrete tiltakene som er foreslått i st.meld. nr. 55, ”Samiske barn og unges oppvekstvilkår”, pkt. 9.4., blir gjennomført.

Konklusjon:

Tiltakene for barn og unge med samisk kulturbakgrunn må bidra til å styrke det samiske språket og den samiske identiteten, samtidig som man tar hensyn til at ungdom i dag kan identifisere seg både med samisk og norsk kultur. Det er helt nødvendig med økte bevilgninger til dette politikkområdet, slik at både Sametinget og kommunene kan fylle sin rolle når det gjelder å styrke unges språk- og kulturbakgrunn. Man må også gi et tilbud til voksne som har mistet det samiske språket, slik at de kan være til støtte for sine egne barn når disse lærer samisk på skolen. Tiltakene for barn og unge med samisk kulturbakgrunn må bidra til å styrke det samiske språket og den samiske identiteten, samtidig som man tar hensyn til at ungdom i dag kan identifisere seg både med samisk og norsk kultur. Det er helt nødvendig med økte bevilgninger til dette politikkområdet, slik at både Sametinget og kommunene kan fylle sin rolle når det gjelder å styrke unges språk- og kulturbakgrunn.

Arealforvaltning i samiske bruks- og bosettingsområder.

Ny tilleggspunkt etter siste avsnitt i rådets beretning:

Sign: _____/_____

Sametinget må fortsatt, som nå, få innsigelsesrett i plansaker, det overordnede ansvar for arealforvaltningen må fortsatt innehas av det regionale og lokale forvaltningsorgan.

Tysfjord/Hellembotn, som er kjerneområdet for den lulesamiske befolkningen i Norge, er nevnt særskilt i tilleggsmeldingen. Sametinget fastslår at det ikke kan være riktig å verne store deler av samiske bruksområder, samtidig som Regjeringen setter ned et utvalg som nettopp skal utrede bruk og forvaltning av grunn og naturgoder i samiske bruksområder utenfor Finnmark. Sametinget har klare forventninger at man i det minste venter på samerettsutvalgets utredning for store samiske bruks- og ressursområder vurderes båndlagt og at alternative løsninger vurderes.

Sametinget ønsker en kartlegging av inngrep foretatt i samiske områder, dette gjelder arealer brukt til vei, hytter, boligområder etc. Dette mener Sametinget er nødvendig for å få til en felles forståelse av arealbruken i samiske områder.

Sametinget anser det ikke nødvendig å gå inn for Regjeringens forslag om å gi reindriftsforvaltningen i oppdrag å utarbeide en verdiklassifisering på allerede eksisterende arealbrukskart.

Sametinget ser behov, slik Regjeringen også gjør det, å etablere en samordningsarena regionalt hvor avveiningen mellom ulike nasjonal mål og hensyn settes inn i en regional kontekst.

Miljøpolitikk

Konklusjon:

Nytt punkt 1;

Sametinget ber Stortinget medvirke til at det blir fortgang i arbeidet med å implementere urfolksperspektivet i internasjonale avtaler og konvensjoner hva angår miljø- og ressurspolitikk, i nasjonal politikk, lover og retningslinjer.

Som Sametingsrådets forslag.

Stedsnavn

Konklusjon:

Det kulturelle mangfoldet som de samiske og kvenske stedsnavnene representerer, må også komme til uttrykk i de enkelte distriktene. Sentralmyndighetene bør gjennomføre en informasjons- og holdningsskapende kampanje i forhold til lokale og regionale myndigheter, samt ulike statlige etater som har å gjøre med loven om stedsnavn.

Kultur og næring

Generell næringspolitikk

De 2 første avsnitt i rådets innstilling utgår og erstattes med:

Sametinget vil understreke at det er viktigere enn før er et mål om en bærekraftig utvikling innen alle samfunnsområder. Det moderne vekstsamfunnet har hatt en tendens til å utelate dette viktige

Sign: _____/_____

prinsipp. Forvaltningen av ressursene må ha som ett siktemål om å praktisere føre var prinsippet. Dette innebærer behov for et ressursregnskap og langsiktige planer for på best mulig måte å opprettholde en bærekraftig utvikling. Det samiske samfunn er i særlig grad avhengig av et fornuftig bruk av tilgjengelige ressurser.

Også det samiske næringsliv har gjennomgått en fornyings- og utviklingsprosess, den tradisjonelle kombinasjonsdriften er i ferd med å bli borte. Samfunnets vekstøkonomi har medført at det er satset mer på eneyrke innen reindrift, jordbruk, fiske og duodji. Dette er tilnærmet lik den generelle utviklingen i det øvrige samfunn.

Sametinget merker seg at Regjeringen i St.meld. nr 55 ønsker fortsatt å bidra til fornyelse og omstilling av næringslivet, også i områder med samisk bosetting. Sametinget er enig i at dette er nødvendig både for å fremme utviklingen av samiske bygder og samisk språk og kultur.

Verdiskapningsprogrammet

Sametinget er svært positiv til at Regjeringen i St.meld. nr.55 vil invitere Sametinget til å drøfte utformingen av jordbrukspolitikken generelt og utfordringene i det samiske området spesielt, i forkant av de årlige jordbruksoppgjørene. Sametinget er også svært tilfreds med, at det i samme stortingsmelding lanseres et verdiskapningsprogram for primærnæringene i samiske områder.

Rovdyr

Tillegg til rådets forslag:

Sametinget krever at det umiddelbart iverksettes tiltak for å få bukt med rovdyrplagen. Det tas umiddelbar kontakt med sentrale myndigheter for å få til et møte hvor tap av forvoldt av rovdyr og ørn på bufe og rein blir drøftet i sin fulle bredde. Rovviltet er i ferd med rasere samisk kultur og næringsliv, rovdyrproblematikken må taes på alvor.

Kongekrabbe

Overskrifta er for snever, vi foreslår en ny alternativ overskrift:

Fiskerispørsmål

Ny tekst:

Sametinget finner at Norge generelt sett har en solid urfolks- og minoritetspolitikk. Det store og beklagelige unntaket er fiskeripolitikken. Den har over lang tid, også etter at Sametinget ble etablert og sagt i fra om det, i betydelig utstrekning fratatt folk i samiske strøk muligheten til å livberge seg av sjøfiske. Det er i første rekke de minste enhetene som er presset ut av fisket, med de konsekvenser det har både for bosettingen generelt og den sjøsamiske kulturen.

Dette reflekteres verken i St.meld. nr. 55 eller 34. Stortinget bør derfor være særlig oppmerksom på det rettsovergrepet mange fiskere med mindre båter er blitt utsatt for, og bidra til å rette opp den

Sign: _____/_____

urretten som er begått. Etter Sametingets oppfatning er det på dette området norske myndigheter kan få påpakninger fra internasjonale organer som overvåker gjennomføringen av de urfolksrelaterte konvensjonene Norge har bundet seg til.

Det må være både i sentralmyndighetenes og i Sametingets interesse at Norge ikke får slike merknader fra internasjonale fora, og ber om et nært samarbeid for å få til en politikk som tjener både samisk kultur og områdene i nord, og også bidrar til at Norge ikke får riper i lakken for sin behandling av fiskere i samiske områder.

Folk ble fratatt retten til å fiske torsk i 1990. For å begrunne dette vil Sametinget vise til det som skjedde i 1989/90. Da hadde det i en tiårsperiode vært omtrent fritt for torsk inn i fjordene aller lengst nord i landet. Fiskere med mindre båter hadde omtrent ikke mulighet til å få torsk. Årsaken til det var sammenhengende selinvasjoner i perioden 1979-88. Torsken kom ikke inn i fjordene. Dette var særlig markant i Øst-Finnmark, men også andre områder ble rammet. I den situasjonen bestemte myndighetene at for å få såkalt fartøyskvote skulle man ha fiska et visst kvantum torsk de tre foregående årene.

For de aller fleste fiskerne med båter tilpasset fjordfisket, var dette umulig å oppfylle. Det hadde ikke vært noe å fiske på. De fikk dermed ikke noen fartøyskvote, men man har kunnet fiske en del innenfor en såkalt maksimalkvoteordning. I dag er situasjonen, for dem som fisker med de minste båtene i det som kalles for gruppe 2, at de har en garantert kvote på 3500 kg sløyet torsk. Det vil si en brutto årsinntekt fra torskefiske på mellom femti og seksti tusen kroner. Men, med den eksplosive utviklingen av kongekrabbebestanden, er både garn- og linefisket nesten blitt umuliggjort inne i fjordene.

Myndighetene brukte med andre ord en naturkatastrofe, selinvasjonen på 80-tallet, som påskudd for å frata folk livbergingen. Det skjedde i Norge for godt og vel ti år siden, og er blitt sementert som gjeldende politikk.

Sametinget vil så sterkt det kan appellere til Stortinget, om å gjøre noe for å rette opp denne skrikende urettferdigheten.

Det er også riktig å nevne at fjordfiskernes situasjon er blitt sterkt forverret på grunn av prisfallet på villaks de siste par tiårene. Det kommer av at oppdrettsvirksomheten har pressa ned prisene. Reelt sett er prisen på villaks nå kanskje bare 15-30 % av hva den var for 30 år siden. I tillegg er det store avsetningsproblemer. Kveita som tidligere var en viktig ressurs for småbåtfiskerne, er nå også omtrent borte i enkelte av de større fjordene i Finnmark.

Kongekrabben

Det samme forvaltningsmønsteret, som for torsk, går igjen for kongekrabben. Prinsippet ser ut til å være at de som har minst skal frataes det de har. I de forskriftene for deltakelse i dette fisket, som ble fastsatt i år, er båter under 8 meter utelukket fra fisket. Man skal også ha fisket et visst kvantum torsk de tre siste åra for å få rett til deltakelse, noe som for de mindre båtens vedkommende kan vanskelig å oppfylle fordi garnfisket blir hindret av nettopp kongekrabben.

Sign: _____/_____

Forvaltning av kongekrabben er viktig både i et regionalt og samisk fiskeriperspektiv. Denne nye ressursen som de seinere årene har bygd seg opp i første rekke i fjordene i Øst-Finnmark, har vært til stor ulempe for fiskerne. Men, det er ingen tvil om at en riktig og rettferdig forvaltning av denne bestanden, kan bety en ny giv for fiskerne i området, og være et viktig grunnlag også for sjøsamisk materiell kultur.

Ut fra både demokratiske og allmenne rettferdighetsbetraktninger bør prinsippet være at alle, også fiskere på blad A i fiskermanntallet, skal ha rett til sin andel av kongekrabben uten at det legges bestemte forutsetninger om fangst av andre fiskeslag.

En demokratisk og bosetningsbevarende måte å fordele kongekrabben på, er at man benytter samme fordelingsmåte som ved rognkjeksfisket der hver båt tildeles et bestemt kvantum, uavhengig av båtstørrelse. Man må snart bryte den utviklingen man lenge har hatt innenfor fiskeriene, hvor kapital prioriteres foran mennesker, en utvikling som nå er i ferd med å svekke både bosetning og kultur i kyst- og fjordområdene i det nordlige Norge. Ikke minst gjelder det de samiske områdene.

De reglene som nå er laget for å kunne delta i kongekrabbefisket, er derfor på mange måter enda et nytt tiltak i fjordfiskernes disfavør og langt på vei i strid med offisiell norsk politikk om sikre det næringsmessige grunnlaget for samisk kultur.

Det rettslige grunnlaget

Sametinget går ikke her inn på den lange rekken av lover, konvensjoner og politiske viljeserklæringer, som skulle tilsi at man ikke skal kunne ta levebrødet fra folk. Likevel er det all grunn til å nevne daværende professor (senere høyesterettsjustitiarius) Carsten Smiths utredning om samiske sjøfiskerettigheter, av 9.7.1990

Det er et helt sentralt dokument, når det gjelder det rettslige grunnlaget for statens plikt til å sikre at folk i samiske områder har rett til et utkomme fra fiske, og Sametingets rett til å påvirke fiskeripolitikken. Den bygger på både folke- og internrettslige forhold som legger føringer på statens politikk overfor samene, og er en sammenfatning av de forpliktelsene som ligger i grunnlovsparagrafen om samenes status fra 1988, Samelova fra 1987, artikkel 27 i FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter fra 1966, og ILO-konvensjon nr. 169, som nettopp da var vedtatt ratifisert i Stortinget. Hensynet til å ivareta det materielle grunnlaget for samisk kultur står meget sentralt i Smiths utredning

Utredningen var laget på oppdrag fra Fiskeridepartementet, og slår helt klart fast at staten er forpliktet til å ta hensyn til samiske interesser ved reguleringer av fiske i samiske strøk. Smith er åpen for at dette juridisk sett kan gjøres enten på individuell eller kollektiv basis. Av praktiske årsaker heller han likevel mest til en kollektiv eller områderettighetsordning. Dette ble også fulgt opp av Sametinget, som meget klart anbefalte at tildeling av kvoter måtte skje etter et områdeprinsipp. Dette har Sametinget siden holdt fast ved, og det ligger også som en gnistrende klar forutsetning for Samerettsutvalgets forslag fra 1997 som blant annet omfatter fiskeriforhold i Finnmark. Ikke rettigheter på individuelt etnisk grunnlag.

Sign: _____/_____

Sametinget synes det er på tide at man følger opp de forpliktelsene Smith oppsummerte som gjeldende allerede i 1990.

Konklusjon:

1. Stortinget bør aktivt rette søkelyset på fiskeriforvaltningens behandling av særlig småskalafisken i samiske strøk og det nordlige Norge, slik at folk som er fratatt retten til å livnære seg av fiske får den tilbake igjen, og i tillegg at den lokale og regionale befolkningens rett til å utnytte sjøressursene for fremtiden opprettholdes i tråd med tradisjon og sedvane.
2. For å få et bilde av hva som faktisk har skjedd, anbefaler Sametinget at Stortinget holder en egen høring om dette problemkomplekset.

Forslag 3, representant Jon Erland Balto, NSR's samarbeidsgruppe og SP's sametingsgruppe:

Samenes rett til selbestemmelse

Tillegg til tredje setning endres til:

Sametinget mener at tiden nå er inne til å foreta en slik presisering. Norge har ved ratifisering av og inkorporeringen av FN konvensjonene, om henholdsvis sivile og politiske rettigheter (SP) og økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) av 1966, bundet seg til å overholde også disse konvensjonene. Disse to konvensjonene har ved vedtakelsen av menneskerettsloven av 1999, blitt en del av norsk internrett og har fått høyere rang enn formell norsk lov. Dette innebærer at bestemmelsen i SP artikkel 1 om folkenes rett til selbestemmelse går foran alminnelig norsk lovgivning. Det er derfor viktig at Stortinget formaliserer samenes rett til selbestemmelse, slik at man kan komme videre til neste steg, nemlig fastleggingen av innholdet i selbestemmelsesretten.

Konklusjonen endres til: (Endringen omfatter bare det understrekte ordet)

Sametinget ber Stortinget formalisere samenes rett til selbestemmelse. Det etableres forhandlinger med Sametinget om innholdet i selbestemmelsesretten.

Forhandlinger

Siste setning endres til å lyde: (Endringen omfatter bare de understrekte ord)

Sametinget forutsetter at slike forhandlinger gjennomføres på alle samfunnsområder, slik som opplæring og undervisning, språk, kultur, næringer, selvstyreordninger og rettigheter til naturressurser.

Oppfølging av Samerettsutvalgets arbeid - Finnmark

Konklusjonen tilføyes med:

Sametinget inkluderes i lovforberedelsesarbeidet på en grunnleggende måte.

Sign: _____/_____

Arealforvaltning i samiske bruks- og bosettingsområder

Tillegg før konklusjonen:

Sametinget viser til St.meld. nr. 33 (2001-2002) som spesielt omtaler verneplanprosessen i Tysfjord/Hellemo-området (punkt 14.1). Sametinget foreslår at det vernearbeidet som nå pågår i området skiftes ut med en nasjonal prosess, der natur- og ressursbruk, vern og framtidig samfunnsutvikling sees i sammenheng. Dette med grunnlag i et samisk rettighetsperspektiv, der Samerettsutvalgets arbeid står sentralt. Utgangspunktet må være at det området verneprosessen omfatter, er et sentralt samisk område, - lulesamisk, med egen kultur, egne verdier og egne behov for framtidig samfunnsutvikling. Arbeidet må forankres på det nasjonale plan, der myndighetene må tale med en stemme. Dvs. at spørsmål som vedrører regional utvikling, samiske rettigheter og samisk kulturutvikling, vern, fiskeri-, oppdrett-, og annen næringspolitisk satsing og andre samfunnstiltak, sees i sammenheng, og koordineres både politisk og organisatorisk.

Konklusjonen gis følgende tilføyelse:

Den pågående verneplanprosessen i Tysfjord/Hellemo-området skiftes ut med en nasjonal prosess der vern og framtidig bruk av områdene sees i sammenheng.

Høyesterettsdommene Selbusaken og Svartskogsaken

Siste avsnitt tilføyes med (tilføyelsen er enderstreket):

Sametinget forutsetter at disse dommene legges til grunn i arbeidet i det nye Samerettsutvalget, og i oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning for Finnmark.

Miljøpolitikk

Tillegg til punktet:

Sametinget viser til arbeidet med lokal Agenda 21 som ble slutført på det nasjonale nivå ved utgangen av 2001 i Norge. Sametinget har foreslått at Norge bør ta et internasjonalt initiativ til en egen Urfolk Agenda 21. Dette vil også styrke FN's urfolkstiår som avsluttes i 2004.

I konklusjonen tilføyes:

Sametinget ber Stortinget anmode Regjeringen om å ta et internasjonalt initiativ til en Urfolk Agenda 21.

Pressestøtte

Konklusjonen endres med: Siste setning strykes.

Sign: _____/_____

Generell næringspolitikk

Tilføyes nytt siste avsnitt:

Sametinget vil påpeke det urimelige i at Sametingets tilskuddsordninger er skatteobjekt, mens tilsvarende støtte fra SND er skattefri. Sametinget forutsetter at Sametingets tilskuddsordninger ikke skal beskattes hardere enn statens egne støtteordninger i distriktene.

Forslag 4, **Fellesforslag** fra NSRs samarbeidsgruppe, SPs sametingsgruppe og APs sametingsgruppe

Punkter som tas med inn i rådets innstilling fra APs sametingsgruppas forslag:

Sametingets myndighet

Forslag til ny konklusjon, tillegg til rådets innstilling:

Det må være et nøye samsvar mellom overføring av myndighet til Sametinget, og de økonomiske rammene som stilles til disposisjon

Valgordningen

Sametinget har med tilfredshet merket seg at regjeringen i St. meld. nr. 55 (2000-2001) la opp til at man ville gi "...Sametinget myndighet til å utforme overordnede og prinsipielle regler for valg av Sameting, herunder regler om valgkretser og mandatfordeling.

Sametinget ser dette som et viktig bidrag i en gradvis utvikling av samisk selvbestemmelse, og kan derfor ikke gi sin tilslutning til at nåværende regjering trekker dette tilbake.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget gå inn for forslaget i St.meld. nr. 55, 2000-2001, om at Sametinget selv bestemmer over de ulike sidene av valg til sameting.

Rådets konklusjon strykes.

Barn og unge

Tilføyelse etter rådets innstilling:

Sametinget er derfor glad for at begge de to regjeringenes prinsippmeldinger legger stor vekt på å videreutvikle samisk språk, og ser med forventning frem til en kraftfull oppfølging av det som ble signalisert i st.meld. nr. 55, nemlig at Regjeringen vil bidra til å sette i verk tiltak som kan sikre at flere samisktalende kan lære å lese og skrive samisk. Og – ikke minst viktig for den foreldregruppa som ikke behersker språket selv: "De som ikke behersker språket skal kunne skaffe seg de nødvendige basiskunnskapene."

Sign: _____/_____

I forbindelse med barne- og ungdomspolitikken er Sametinget også svært tilfreds med at begge regjeringene legger vekt på informasjon, og viser i i den forbindelse til det som bebudes i stortingsmelding nr. 55: ”en holdnings- og informasjonssatsing om samer og samiske forhold nedsettelse av et utvalg til å forberede en slik informasjonssatsing vektlegging av undervisningsmaterieell som skaper gjensidig toleranse, respekt og forståelse ny FOU-virksomhet for å avdekke ulike holdninger til samer og samiske forhold.”

Sametinget vil også understreke viktigheten av at de konkrete tiltakene som er foreslått i st.meld. nr. 55, ”Samiske barn og unges oppvekstvilkår”, pkt. 9.4., blir gjennomført.

Konklusjon:

Tiltakene for barn og unge med samisk kulturbakgrunn må bidra til å styrke det samiske språket og den samiske identiteten, samtidig som man tar hensyn til at ungdom i dag kan identifisere seg både med samisk og annen kultur. Det er helt nødvendig med økte bevilgninger til dette politikkområdet, slik at både Sametinget og kommunene kan fylle sin rolle når det gjelder å styrke unges språk- og kulturbakgrunn. Man må også gi et tilbud til voksne som har mistet det samiske språket, slik at de kan være til støtte for sine egne barn når disse lærer samisk på skolen.

Arealforvaltning i samiske bruks- og bosettingsområder

Sametinget viser til at St.meld.nr. 33 (2002-2002) spesielt omtaler verneplanprosessen i Tysfjord/Hellemo-området (punkt 14.1). Sametinget foreslår at det vernearbeidet som nå pågår i området skiftes ut med en nasjonal prosess, der natur- og ressursbruk, vern og framtidig samfunnsutvikling sees i sammenheng. Dette med grunnlag i et samisk rettighetsperspektiv, der Samerettsutvalgets arbeid står sentralt. Samerettsutvalgets mandat er bl.a. å vurdere og fremme forslag til framtidig forvaltning av samiske områder av hensyn til bevaring og stimulering av samisk kultur og levemåte.

Utgangspunktet må være at det området verneprosessen omfatter, er kjerneområdet for den lulesamiske befolkningen i Norge, med egen kultur, egne verdier og egne behov for framtidig samfunnsutvikling. Det er en nasjonal målsetting å sikre og utvikle bosetting og samfunn i Hellemafjorden, som i sin helhet er et nødvendig ressursområde for befolkningen. Sametinget er i prinsippet ikke i mot vern. På den andre siden finner tinget det ikke riktig å verne store deler av samiske bruksområder, samtidig som Regjeringen setter ned et utvalg som nettopp skal utrede bruk og forvaltning av grunn og naturgoder i samiske bruksområder utenfor Finnmark. Den nasjonale prosessen må forankres på det nasjonale plan, der myndighetene må tale med en stemme. Dvs. at spørsmål som vedrører regional utvikling, samiske rettigheter og samisk kulturutvikling, vern, fiskeri-, oppdrett-, og annen næringspolitisk satsning og andre samfunnstiltak sees i sammenheng, og koordineres både politisk og organisatorisk.

Sametinget ønsker en kartlegging av inngrep foretatt i samiske områder noe Sametinget mener er nødvendig for å få til en felles forståelse av arealbruken i samiske områder.

Sametinget anser det ikke nødvendig å gå inn for Regjeringens forslag om å gi reindriftsforvaltningen i oppdrag å utarbeide en verdiklassifisering på allerede eksisterende arealbrukskart.

Sign: _____/_____

Sametinget ser behov, slik Regjeringen også gjør det , å etablere en samordningsarena regionalt hvor avveiningen mellom ulike nasjonal mål og hensyn settes inn i en regional kontekst.

Konklusjonen gis følgende tilføyelse:

Den pågående verneplanprosessen i Tysfjord/Hellemo-området skiftes ut med en nasjonal prosess der vern og framtidig bruk av områdene sees i sammenheng. Prosessen må også forankres i Samerettsutvalgets utredning for Troms, Nordland og Sørsameområdet før store samiske bruks- og ressursområder vurderes båndlagt og at alternative løsninger vurderes.

Miljøpolitikk

Konklusjon:

Nytt punkt, tillegg:

Sametinget ber Stortinget medvirke til at det blir fortgang i arbeidet med å implementere urfolksperspektivet i internasjonale avtaler og konvensjoner hva angår miljø- og ressurspolitikk, i nasjonal politikk, lover og retningslinjer.

Stedsnavn

Konklusjon:

Det kulturelle mangfoldet som de samiske og kvenske stedsnavnene representerer, må også komme til uttrykk i de enkelte distriktene. Sentralmyndighetene bør gjennomføre en informasjons- og holdningsskapende kampanje i forhold til lokale og regionale myndigheter, samt ulike statlige etater som har å gjøre med loven om stedsnavn.

Kultur og næring

Rovdyr

Tillegg til rådets forslag:

Sametinget krever at det umiddelbart iverksettes tiltak for å få bukt med rovdyrplagen. Rovviltet er i ferd med rasere samisk kultur og næringsliv, rovdyrproblematikken må taes på alvor.

Fiskerispørsmål (ny overskrift, i stedet for Kongekrabbe)

Ny tekst:

Fiskeripolitikken er ikke i tråd med landets forpliktelser overfor urfolk. Den har over lang tid, også etter at Sametinget ble etablert og sagt i fra om det, i betydelig utstrekning fratatt folk i samiske strøk muligheten til å livberge seg av sjøfiske. Det er i første rekke de minste enhetene som er presset ut av fisket, med de konsekvenser det har både for bosettingen generelt og den sjøsamiske kulturen.

Dette reflekteres verken i St.meld. nr. 55 eller 34. Stortinget bør derfor være særlig oppmerksom på det rettsovergrepet mange fiskere med mindre båter er blitt utsatt for, og bidra til å rette opp den

Sign: _____/_____

urretten som er begått. Etter Sametingets oppfatning er det på dette området norske myndigheter kan få påpakninger fra internasjonale organer som overvåker gjennomføringen av de urfolksrelaterte konvensjonene Norge har bundet seg til.

Konklusjon:

Stortinget bør aktivt rette søkelyset på fiskeriforvaltningens behandling av særlig småskalafisken i samiske strøk og det nordlige Norge, slik at folk som er fratatt retten til å livnære seg av fiske får den tilbake igjen, og i tillegg at den lokale og regionale befolkningens rett til å utnytte sjøressursene for fremtiden opprettholdes i tråd med tradisjon og sedvane.

For å få et bilde av hva som faktisk har skjedd, anbefaler Sametinget at Stortinget holder en egen høring om dette problemkomplekset.

Punkter som tas med inn i rådets innstilling fra NSRs samarbeidsgruppen og SPs sametingsgruppens forslag:

Oppfølging av Samerettsutvalgets arbeid - Finnmark

Konklusjonen tilføyes med:

Sametinget inkluderes i lovforberedelsesarbeidet på en grunnleggende måte.

Arealforvaltning i samiske bruks- og bosettingsområder

Høyesterettsdommene Selbusaken og Svartskogsaken

Siste avsnitt tilføyes med (tilføyelsen er enderstreket):

Sametinget forutsetter at disse dommene legges til grunn i arbeidet i det nye Samerettsutvalget, og i oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning for Finnmark.

Miljøpolitikk

Tillegg til punktet:

Sametinget viser til arbeidet med lokal Agenda 21 som ble slutført på det nasjonale nivå ved utgangen av 2001 i Norge. Sametinget har foreslått at Norge bør ta et internasjonalt initiativ til en egen Urfolk Agenda 21. Dette vil også styrke FN's urfolkstiår som avsluttes i 2004.

I konklusjonen tilføyes:

Sametinget ber Stortinget anmode Regjeringen om å ta et internasjonalt initiativ til en Urfolk Agenda 21.

Generell næringspolitikk

Tilføyes nytt siste avsnitt:

Sametinget vil påpeke det urimelige i at Sametingets tilskuddsordninger er skatteobjekt, mens tilsvarende støtte fra SND er skattefri. Sametinget forutsetter at Sametingets tilskuddsordninger ikke skal beskattes hardere enn statens egne støtteordninger i distriktene.

Sign: _____/_____

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Sametingsrådets tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.
2. Forslag 1, 1. del, ble forkastet 23 stemmer.
3. Forslag 1, 2. del (duodji), ble enstemmig vedtatt.
4. Fellesforslaget ble vedtatt med 32 stemmer.
5. Forslag 2, unntatt de punktene som er med i fellesforslaget, ble forkastet med 20 stemmer.
6. Forslag 3, unntatt de punktene som er med i fellesforslaget, ble vedtatt med 24 stemmer.
7. Sametingsrådets innstilling, med allerede vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Sven-Roald Nystø	
	Steinar Pedersen (forr.orden)	
	Sven-Roald Nystø (forr.orden)	
	Steinar Pedersen (forr.orden)	
	Willy Olsen (forr.orden)	
	Sven-Roald Nystø (forr.orden)	
	Per Solli (forr.orden)	
	Sven-Roald Nystø (forr.orden)	
2.	Jørn Are Gaski	
3.	Gunnvald Nilsen	Anders Urheim
		Willy Olsen
4.	Jon Erland Balto	Steinar Pedersen
		Magnhild Mathisen
		Jon Erland Balto
5.	Geir Tommy Pedersen	Willy Olsen
		Jørn Are Gaski
		Magnhild Mathisen
		Gunnvald Nilsen
		Jánoš Trosten
		Geir Tommy Pedersen
6.	Willy Olsen	Sven-Roald Nystø

Sign: _____/_____

		Geir Tommy Pedersen
		Jørn Are Gaski
		Willy Olsen
7.	Ragnhild Lydia Nystad	
8.	Svein Peter Pedersen	Steinar Pedersen
		Willy Olsen
		Klemet Erland Hætta
		Jánoš Trosten
		Svein Peter Pedersen
	Åge Nordkild (til forr.orden)	
	Willy Olsen (til forr.orden)	
9.	Jánoš Trosten	
10.	Henrik Eriksen	
11.	Sten Erling Jønsson	
12.	Anders Urheim	
13.	Bjørn Inge Mo	
14.	Olaf Eliassen	
15.	Berit Alette Eira	
16.	Johan Mikkel Sara	
17.	Geir Tommy Pedersen	
18.	Per A. Bæhr	
19.	Gunnvald Nilsen	
20.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	
	Jon Erland Balto (til forslaget)	
	Berit Ranveig Nilssen (til forslaget)	
	Willy Olsen (til forslaget)	
	Sven-Roald Nystø (til forslaget)	
	Sven-Roald Nystø (til voteringen)	
	Gunnvald Nilsen (til voteringen)	
	Per A. Bæhr (til voteringen)	
	Per Solli (til voteringen)	
	Magnhild Mathisen (til voteringen)	
	Jon Erland Balto (til voteringen)	
	Per A. Bæhr (til voteringen)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Sametinget kommer med merknader til de to stortingsmeldingene St.meld nr 55 (2000-2001) *Om samepolitikken* og St.meld nr 33 (2001-2002) *Tilleggsmelding til St.meld 55 Om samepolitikken*.

Sign: _____/_____

Sametinget vil legge spesielt vekt på disse områdene:

1. Sametingets myndighet
2. Sametingets rolle i forhold til stat, fylkeskommuner og kommuner
3. Likestilling
4. Samenes rett til selvbestemmelse
5. Oppfølgingen av Samerettsutvalgets arbeid
6. Arealer
7. Høyesterettsdommene i Selbusaken og Svartskogensaken
8. Miljø
9. Språk
10. Kultur og næring
11. Utdanning

Overordnede målsetninger

Samenes rett til selvbestemmelse

Regjeringen har som utgangspunkt at tolkningen av samenes rett til selvbestemmelse må skje i samsvar med folkerettslige bestemmelser og internasjonal normutvikling på området, jf. tilleggsmeldingens kapittel 4.1. Dette er et godt utgangspunkt, men Regjeringen har enda ikke sagt uttrykkelig at samene har en rett til selvbestemmelse, i likhet med alle andre folk. Sametinget mener at tiden nå er inne til å foreta en slik presisering. Norge har ved ratifisering av og inkorporeringen av FN konvensjonene, om henholdsvis sivile og politiske rettigheter (SP) og økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) av 1966, bundet seg til å overholde også disse konvensjonene. Disse to konvensjonene har ved vedtakelsen av menneskerettsloven av 1999, blitt en del av norsk internrett og har fått høyere rang enn formell norsk lov. Dette innebærer at bestemmelsen i SP artikkel 1 om folkenes rett til selvbestemmelse går foran alminnelig norsk lovgivning. Det er derfor viktig at Stortinget formaliserer samenes rett til selvbestemmelse, slik at man kan komme videre til neste steg, nemlig fastleggingen av innholdet i selvbestemmelsesretten. En slik anerkjennelse er nødvendig for at man skal komme videre til neste steg, nemlig fastleggingen av innholdet i selvbestemmelsesretten. Hensynet til praktiske løsninger kan ikke være det som alene avgjør hvilket innhold denne rettigheten har. Det er uklart hva som menes med setningen ”Den internasjonale betydningen av tiltak som iverksettes i tilknytning til samenes selvbestemmelse må spille en rolle ved vurderingen av innholdet.” Det vises til utkastet til FN-erklæring om urfolks rettigheter artikkel 3, og prosessen vedrørende denne artikkelen. Denne prosessen gir Regjeringen en mulighet til formelt å anerkjenne samenes selvbestemmelsesrett etter folkeretten.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget formalisere samenes rett til selvbestemmelse. Det må etableres forhandlinger med Sametinget om innholdet i selvbestemmelsesretten.

Sign: _____/_____

Forhandlinger

Sametingets målsetting er at alle offentlige myndigheter tar medansvar for samisk samfunnsutvikling. Sametinget har fremmet krav om en forhandlingsmodell mellom Regjeringen og Sametinget i arbeidet med samiske saker om finansielle behov, ansvarsfordeling og budsjetttrammer. Sametinget forutsetter at slike forhandlinger gjennomføres på alle samfunnsområder slik som opplæring og undervisning, språk, kultur, næringer, selvstyreordninger og rettigheter til naturressurser.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget vedta at det etableres forhandlinger på alle samfunnsområder mellom Sametinget og sentrale myndigheter som likeverdige partnere.

Oppfølging av Samerettsutvalgets arbeid - Finnmark

Regjeringen viser til at det som ledd i den politiske behandlingen av lovforslaget til en ny Finnmarkslov, skal være en dialog mellom berørte departementer, sameting og fylkesting. Regjeringen har fremlagt skisser for løsninger som ikke er i samsvar med Sametingets syn på rettighetsspørsmålene. Det er blitt stilt krav fra Sametinget om at skissen må gi uttrykk for at samenes rettigheter etter gjeldende rett anerkjennes. Det er kommet signaler og lovnader fra noen departementer om at det pågående arbeidet med de ulike lovforslag skal ses i sammenheng med prosessen med en ny Finnmarkslov. Regjeringen sier i tilleggsmeldingen kap. 3.1 at arbeidet med ny Finnmarkslov skjer med utgangspunkt i Samerettsutvalgets utredning NOU 1997:4 og høringsmaterialet til denne. I denne sammenheng bør det legges betydelig vekt på Sametingets vedtak i saken, samt de krav og bemerkninger som Sametingspresidenten har gitt til Justisdepartementet under møtene 2. mai og 10. juni d.å. Opprettelsen av et nytt eier- og forvaltningsorgan må skje på de premisser som folkeretten legger til grunn for urfolksområder, og at loven sikrer den samiske kulturs naturgrunnlag.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget legge vekt på Sametingets vedtak i saken om Samerettsutvalgets utredning NOU 1997:4 og opprette et nytt eier- og forvaltningsorgan på de premisser som folkeretten legger til grunn for urfolksområder. En ny Finnmarkslov må sikre naturgrunnlaget for samisk kultur. Sametinget inkluderes i lovforberedelsesarbeidet på en grunnleggende måte.

Sametingets myndighet

Regjeringen uttrykker i St.meld 33 kap 4.3 at det er *en målsetting å overføre myndighet og oppgaver til Sametinget. Regjeringen vil også legge vekt på å gi Sametinget rammer som gjør det mulig å utvikle en selvstendig politikk på de områder som blir overført.*

Sametinget er positiv til at man fra regjeringens side vil fortsette prosessen med å overføre oppgaver og myndighet til Sametinget. Imidlertid vil man gi uttrykk for at en forutsetning for at denne prosessen kan fortsette er at de økonomiske rammer som overføringene betinger, dekker de reelle behov det samiske samfunnet har. Erfaringene er at manglende prisjustering av bevilgningene

Sign: _____/_____

over de ulike departementers budsjett, medfører en svekking av tiltakene til samiske formål. Sametinget er heller ikke tilfreds med at når oppgaver bli overført fra ulike departement så frasier departementene seg samtidig ansvaret for å finansiere framtidige utviklings- og investeringsbehov. Det kan ikke aksepteres en svekking av overføringene til samiske formål i en fase hvor det samiske samfunn er under oppbygging.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget bidra til at det etableres gjensidige forhandlinger i forbindelse med overføring av nye oppgaver til Sametinget. Dette for å få klarlagt de økonomiske rammene og de fremtidige ansvarsforhold i forbindelse med overføringen. Det må være et nøye samsvar mellom overføring av myndighet til Sametinget, og de økonomiske rammene som stilles til disposisjon.

Valgordningen

I St.meld 33 kap 4.4 drøftes Sametingets valgordning, spørsmålet om *Sametingets legitimitet* reises også som en problemstilling. Sametinget vil gi uttrykk for at det er naturlig at Sametinget selv, som samenes folkevalgte organ, drøfter og avgjør de problemstillinger man finner aktuelle i tilknytning til Sametingets valgregler. Sametingets valgregelutvalg har i sin rapport fra 2001, pkt. 7.2 uttalt at *det er snakk om en grunnleggende demokratisk rett for det samiske folket til selv å være med på å utforme sin egen fremtid. Dette er også slått fast i Grunnlovens §110a.* Dette prinsippet ligger til grunn for Sametingets arbeid og gjelder også i utformingen av valgreglene.

Sametinget arbeider for en politikk hvor lokalt engasjement er et viktig element. I dette ligger blant annet at de frivillige organisasjoner skal sikres muligheter og rom, noe også Regjeringen legger opp til. Sametinget presiserer imidlertid at det er viktig at dette ikke svekker Sametingets rolle og myndighet som folkevalgt organ for samene.

Sametinget har med tilfredshet merket seg at regjeringen i St. meld. nr. 55 (2000-2001) la opp til at man ville gi "...Sametinget myndighet til å utforme overordnede og prinsipielle regler for valg av Sameting, herunder regler om valgkretser og mandatfordeling."

Sametinget ser dette som et viktig bidrag i en gradvis utvikling av samisk selvbestemmelse, og kan derfor ikke gi sin tilslutning til at nåværende regjering trekker dette tilbake.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget gå inn for forslaget i St.meld. nr. 55 (2000-2001), om at Sametinget selv bestemmer over de ulike sidene av valg til sameting.

Sametingets rolle i forhold til stat, fylkeskommuner og kommuner

Sametinget har registrert at Regjeringen uttaler at det er verken mulig eller ønskelig at samiske interesser på lokalt eller regionalt nivå kun skal ivaretas av Sametinget. Dette er Sametinget enig i, men forutsetter at Regjeringen ikke ønsker å svekke Sametingets rolle og myndighet som folkevalgt organ for samene.

Sign: _____/_____

Regjeringen gir uttrykk for at det må skje en bred gjennomgang av kommunenes og fylkeskommunenes ansvar og oppgaver i samiske saker, og rolle og oppgavefordelingen mellom Sametinget og den øvrige forvaltningen. En slik gjennomgang bør ha som utgangspunkt at Sametingets myndighet skal styrkes, og at rolle- og oppgavefordelingen skal skje ut fra et partnerskapsperspektiv mellom Sametinget og Regjeringen. Sametinget ser det også som nødvendig at en rolle- og oppgavefordeling er handlingsrettet og ikke utredningsrettet.

Den pågående moderniseringen av offentlig sektor medfører nye utfordringer i forholdet mellom Sametinget og Regjeringen. Privatisering, konkurranseutsetting og frie forbruksvalg øker behovet for samisk språk- og kulturkompetanse innenfor et bredere samfunnsspekter og innenfor større geografiske områder. Markedsorientering medfører også at arbeidsplasser blir konkurranseutsatt. Det fører blant annet til at lokale små entreprenører må konkurrere om offentlige oppdrag med store entreprenører. Å beholde lokal eierskap vil bli vanskelig, noe som kan medføre tap av arbeidsplasser for regionens innbyggere.

Sametinget har tidligere fremmet krav om en forhandlingsmodell mellom Regjeringen og Sametinget i arbeidet med samiske saker, der kunst og kultur inngår. Dette vil bidra til bedre dialog og samarbeid om de utfordringene man har i kunst- og kulturpolitikken. Sametinget har de siste årene opplevd en stagnasjon innenfor kulturområdet når det gjelder politikkutvikling og ressursøkning. Det er derfor positivt at Kultur- og kirke departementet signaliser at de ønsker et møte med Sametinget denne høsten for å drøfte utfordringen, og at de også tar sikte på å ha faste møter med Sametinget på administrativt nivå. Sametinget anser det som nødvendig at alle offentlige virksomheter har samisk språk og kulturkompetanse.

Likestilling

Sametinget erkjenner at den skjeve kjønnsrepresentasjonen i Sametinget er et problem og har over lengre tid arbeidet med å øke kvinnerepresentasjonen. Kvinner var en prioritert gruppe i kampanjene for valget 2001, der det både ble lagt vekt på å få flere kvinner til å skrive seg inn i manntallet og å få kvinner nominert på listene. Dette arbeidet har fortsatt som et prosjekt der Statskonsult i samarbeid med Sametinget utarbeider en langsiktig informasjonsstrategi for økt registrering i samemantallet. Det er også satt i gang en undersøkelse om likestilling, nominasjonsprosessen og valg. Valgregelutvalget, oppnevnt av Sametinget i 1998, har foreslått en kvoteringsordning for det underrepresenterte kjønn. Rapporten er til høring og vil bli behandlet i Sametinget vinteren 2002/2003.

Det er imidlertid viktig å påpeke at Sametinget er et legitimt organ for samene i kraft av å være et demokratisk valgt organ av og blant samene.

Kvinnens deltakelse i reindriften må sees fra flere hold. Ut fra et likestillingsperspektiv er det viktig å legge vekt på at kvinner på lik linje med menn, skal ha en individuell rett til å drive som aktive reindriftsutøvere.

Regjeringen legger vekt på at kvinnens deltakelse i reindriften har stor kulturell og sosial betydning, og av den grunn bør deres muligheter til deltakelse forbedres. Sametinget vil i tillegg påpeke at

Sign: _____/_____

kvinnens arbeidsinnsats har stor økonomisk betydning som må synliggjøres både i nærings- og i husholdsøkonomisk sammenheng. Sametinget vil videre påpeke at de økonomiske og næringspolitiske rammebetingelser har konsekvenser for alle i en familie eller driftsenhet, og slik sett også får likestillingspolitiske konsekvenser. Det er spesielt viktig at kvinnens rettigheter ikke svekkes som følge av lovregulering og forvaltningspraksis.

Andelen kvinner som driver egen næringsvirksomhet er lav og svekkes stadig. Sametinget foreslår at rammebetingelser og virkemidler utformes på en slik måte at de stimulerer kvinner til å satse på næringsvirksomhet. Husholdsøkonomien og husholdsrasjonaliteten er viktig for kvinnens tilpasninger og deltakelse både i de tradisjonelle næringene og i det moderne næringsliv. I de samiske områder, spesielt i Indre Finnmark, har kvinner høy formell kompetanse som de bruker både i det tradisjonelle og det moderne næringslivet. Slik sett har kvinner tilpasset seg både i det tradisjonelle og det moderne næringslivet, og har en erfaring som er verdifull i den fremtidige samfunnsutviklingen. Kvinnens kompetanse kan danne grunnlaget for nyskaping i næringslivet og for ny næringsvirksomhet. Virkemiddelbruken må i sterkere grad enn tidligere bli mer utviklingsorientert, slik at den bidrar til å bygge opp et mer variert og sterkere markedsorientert næringsliv.

Næringspolitikken og virkemidlene må stimulere næringslivet til å dra veksler på den eksisterende kompetansen i området. Det er imidlertid viktig å være klar over at næringslivet i de samiske områder er preget av enkeltmannsforetak, og mikro- og småbedrifter som ikke har opparbeidet kapital. Forutsetningen for å ha en høy investeringsgrad og kunne være konkurransedyktig i markedet, er tilgang til risikovillig kapital.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget arbeide for at samiske kvinner har lik representasjon som menn i viktige politiske organer. Samiske kvinner må også få rett til selvstendig næringsgrunnlag og skattemessig likestilling.

Samiske barn og unge

Barn og unge er den samiske fremtiden og man må prioritere denne gruppen, både når det gjelder tilbud man gir og hvilken politikk man utvikler. Sametinget er glad for at Regjeringen ønsker å satse videre på utviklingen av tilbudet for samiske barn og unge. Sametinget har opprettet et eget ungdomspolitisk utvalg og arrangerer en ungdomskonferanse hvert år. Dette er et ledd i arbeidet med å oppnå målsettingene i Sametingets barne- og ungdomsplan. Sametinget ønsker at fremtidige virkemidler blir kanalisert gjennom Sametinget slik at man oppnår en mest mulig helhetlig utvikling og at samarbeidet med offentlige organer konsentreres om å skape tilfredsstillende rammer med hensyn til samiske barn og unges oppvekstvilkår.

Sametinget har som målsetting at alle samiske barn skal ha mulighet til å styrke og utvikle sin samiske identitet og sitt samiske språk. Det viser seg i mange tilfeller at barnehage og skole ikke maktet å oppfylle denne målsettingen, ofte på grunn av manglende samisk-kompetanse i foreldergruppen.

Sign: _____/_____

Det vil derfor være nødvendig å sette inn virkemidler for å styrke samisk-kunnskaper hos vokstgenerasjonen, slik at de kan være til støtte for barna, barnehagen og skolen i arbeidet med utvikling av samisk språk.

Sametinget er derfor glad for at begge de to regjeringenes prinsippmeldinger legger stor vekt på å videreutvikle samisk språk, og ser med forventning frem til en kraftfull oppfølging av det som ble signalisert i st.meld. nr. 55, nemlig at Regjeringen vil bidra til å sette i verk tiltak som kan sikre at flere samisktalende kan lære å lese og skrive samisk. Og – ikke minst viktig for den foreldregruppa som ikke behersker språket selv: ”De som ikke behersker språket skal kunne skaffe seg de nødvendige basiskunnskapene.”

I forbindelse med barne- og ungdomspolitikken er Sametinget også svært tilfreds med at begge regjeringene legger vekt på informasjon, og viser i i den forbindelse til det som bebudes i stortingsmelding nr. 55: ”en holdnings- og informasjonssatsing om samer og samiske forhold nedsettelse av et utvalg til å forberede en slik informasjonssatsing vektlegging av undervisningsmaterieell som skaper gjensidig toleranse, respekt og forståelse ny FOU-virksomhet for å avdekke ulike holdninger til samer og samiske forhold.”

Sametinget vil også understreke viktigheten av at de konkrete tiltakene som er foreslått i st.meld. nr. 55, ”Samiske barn og unges oppvekstvilkår”, pkt. 9.4., blir gjennomført.

Konklusjon:

Tiltakene for barn og unge med samisk kulturbakgrunn må bidra til å styrke det samiske språket og den samiske identiteten, samtidig som man tar hensyn til at ungdom i dag kan identifisere seg både med samisk og annen kultur. Det er helt nødvendig med økte bevilgninger til dette politikkområdet, slik at både Sametinget og kommunene kan fylle sin rolle når det gjelder å styrke unges språk- og kulturbakgrunn. Man må også gi et tilbud til voksne som har mistet det samiske språket, slik at de kan være til støtte for sine egne barn når disse lærer samisk på skolen.

Arealforvaltning i samiske bruks- og bosettingsområder

Sametinget er svært positiv til at regjeringen uttrykker sterkere vilje til å sikre reindriftens arealer, og at dette begrunnes i Grunnlovens § 110a, FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 artikkel 27, ILO-konvensjon nr. 169 og Konvensjonen om biologisk mangfold.

Sametinget vil bemerke at samiske arealinteresser, og rettigheter knyttet til land og vann, strekker seg videre enn til reindriften som samisk næring og kulturbærer. Urfolksrettigheter knyttet til areal- og plansammenheng dreier seg også om for eksempel laksefiske, kyst- og fjordfiske, utmarksnæringer, kulturlandskap, kulturmiljø og kulturminner. Det er derfor svært viktig at internasjonale rettsregler knyttet til urfolks arealer og landområder klart kommer til uttrykk blant annet gjennom:

- egen lov om eierskap og forvaltning av grunn og utmarksgoder i Finnmark
- ny minerallov
- endringer i sameloven

Sign: _____/_____

- endringer i plan- og bygningsloven
- ny lov om biologisk mangfold/endringer av naturvernloven
- ny forskrift om innlandsfiske, og andre relevante forskrifter og lovregler
- lover, forskrifter og forvaltning som berører kyst- og fjordfiske
- forvaltningspraksisen til de myndigheter som har forvaltningsoppgaver i samiske områder i dag

Det er positivt at Regjeringen tar sikte på å bruke rikspolitiske retningslinjer for ivaretagelse av samiske rettigheter i planlegging etter plan- og bygningsloven. Sametinget vil bemerke at det må være en forutsetning at Sametinget settes i stand til å legge premissene for utarbeidelsen av rikspolitiske retningslinjer gjennom utarbeidelse av en egen miljø- og arealpolitikk. Videre er det avgjørende at Sametinget gis nødvendig myndighet til å veilede og kontrollere planmyndighetene i bruken av slike retningslinjer.

EUs vanddirektiv av 2000 (2000/60/EF), som skal implementeres i Norge ved utgangen av 2003, vil kunne få store konsekvenser for arealforvaltningen i samiske bruks- og bosettingsområder. Sametinget forventer at en settes i stand til å delta i implementeringsprosessen på en slik måte at samiske interesser og urfolksrettigheter ivaretas på en forsvarlig måte.

Det er positivt at Regjeringen ønsker å styrke den samiske medvirkningen i verneplanprosesser. Sametinget vil bemerke at det er viktig at verneplanprosessene drøftes med Sametinget før de settes i gang, og etter at de er gjennomført. Dette vil trygge og muliggjøre samisk medvirkning og premisslegging i verneprosessene, og det vil i sterkere grad sikre at urfolksrettslige forhold ivaretas i eventuelle vernebestemmelser og forvaltningsordninger. Formålet med vernet er å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, og det er derfor sentralt at dette legges til grunn i alt verneplanarbeidet i samiske områder. Videre er det viktig å understreke at det særlig for sårbare samiske samfunn er nødvendig å se verneplanprosesser i en helhetlig sammenheng med andre statlige og regionale tiltak i området.

Sametinget ønsker en kartlegging av inngrep foretatt i samiske områder, noe Sametinget mener er nødvendig for å få til en felles forståelse av arealbruken i samiske områder. Sametinget anser det ikke nødvendig å gå inn for Regjeringens forslag om å gi reindrifts-forvaltningen i oppdrag å utarbeide en verdiklassifisering på allerede eksisterende arealbrukskart. Sametinget ser behov, slik Regjeringen også gjør det, å etablere en samordningsarena regionalt hvor avveiningen mellom ulike nasjonal mål og hensyn settes inn i en regional kontekst.

Sametinget viser til at St.meld.nr. 33 (2002-2002) spesielt omtaler verneplanprosessen i Tysfjord/Hellemo-området (punkt 14.1). Sametinget foreslår at det vernearbeidet som nå pågår i området skiftes ut med en nasjonal prosess, der natur- og ressursbruk, vern og framtidig samfunnsutvikling sees i sammenheng. Dette med grunnlag i et samisk rettighetsperspektiv, der Samerettsutvalgets arbeid står sentralt. Samerettsutvalgets mandat er bl.a. å vurdere og fremme forslag til fremtidig forvaltning av samiske områder av hensyn til bevaring og stimulering av samisk kultur og levemåte.

Sign: _____/_____

Utgangspunktet må være at det området verneprosessen omfatter, er kjerneområdet for den lulesamiske befolkningen i Norge, med egen kultur, egne verdier og egne behov for framtidig samfunnsutvikling. Det er en nasjonal målsetting å sikre og utvikle bosetting og samfunn i Hellemofjorden, som i sin helhet er et nødvendig ressursområde for befolkningen.

Sametinget er i prinsippet ikke i mot vern. På den andre siden finner tinget det ikke riktig å verne store deler av samiske bruksområder, samtidig som Regjeringen setter ned et utvalg som nettopp skal utrede bruk og forvaltning av grunn og naturgoder i samiske bruksområder utenfor Finnmark.

Den nasjonale prosessen må forankres på det nasjonale plan, der myndighetene må tale med en stemme. Dvs. at spørsmål som vedrører regional utvikling, samiske rettigheter og samisk kulturutvikling, vern, fiskeri-, oppdrett-, og annen næringspolitisk satsning og andre samfunnstiltak sees i sammenheng, og koordineres både politisk og organisatorisk.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget gi Sametinget myndighet og innflytelse i vernplanprosesser, og at dette gjenspeiles i lovverket, f. eks plan- og bygningsloven. Sametinget må også få ressurser og myndighet til å utarbeide en egen miljø- og arealpolitikk. Den pågående verneplanprosessen i Tysfjord/Hellemo-området skiftes ut med en nasjonal prosess der vern og framtidig bruk av områdene sees i sammenheng. Prosessen må også forankres i Samerettsutvalgets utredning for Troms, Nordland og Sørsameområdet før store samiske bruks- og ressursområder vurderes båndlagt og at alternative løsninger vurderes.

Høyesterettsdommene Selbu-saken og Svartskogensaken

Det er positivt at Regjeringen i St. meld 33 kapittel 19 spesielt nevner de to høyesterettsdommene i Selbu- og Svartskogsakene. Dommene er sentrale og av stor betydning for samer i Norge. Det er betryggende for det samiske folk at domstolene gjør sitt til å anerkjenne samiske rettigheter. Nå gjenstår det for Regjeringen å følge opp domsavsigelsene slik at anerkjennelsen også gis i lovs form. I tilleggsmeldingens punkt 19 sier Regjeringen at dommene skal vurderes grundig i forbindelse med den kommende lovproposisjonen om rettsforholdene i Finnmark. Hvorvidt dommene har betydning i forhold til Samerettsutvalget for Troms, Nordland og sørsameområdet, mener Regjeringen at utvalget selv må ta stilling til.

Sametinget forutsetter at disse dommene legges til grunn i arbeidet i det nye samerettsutvalget, og i oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning for Finnmark.

Miljøpolitikk

Regjeringen har gitt en god gjennomgang av internasjonale avtaler og konvensjoner som har konsekvenser for miljø og ressurspolitikken i samiske områder. Sametinget vil bemerke at Regjeringen i liten eller ingen grad har utformet en politikk med forslag til tiltak som implementerer disse avtalene i Norge. Dette er en meget stor utfordring som Regjeringen i mye større grad må ta på alvor. Sametinget må settes i stand til å være en sentral aktør i arbeidet for en bærekraftig utvikling. Dette er ikke minst viktig i forbindelse med arbeidet for å sikre det biologiske mangfoldet,

Sign: _____/_____

for oppfølging og utvikling av internasjonale miljøavtaler og konvensjoner, samt for økt overføring av miljøansvar til kommunene. Det er viktig å understreke at ivaretagelsen av miljøet er et felles ansvar, også for det samiske folket. Skal imidlertid det samiske folk kunne ta et slikt ansvar er det helt nødvendig at det gis verktøy og virkemidler for å kunne være med å ta det.

Sametinget viser til arbeidet med lokal Agenda 21 som ble sluttført på det nasjonale nivå ved utgangen av 2001 i Norge. Sametinget har foreslått at Norge bør ta et internasjonalt initiativ til en egen Urfolk Agenda 21. Dette vil også styrke FN's urfolkstiår som avsluttes i 2004.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget medvirke til at det blir fortgang i arbeidet med å implementere urfolksperspektivet i internasjonale avtaler og konvensjoner hva angår miljø- og ressurspolitikk, i nasjonal politikk, lover og retningslinjer.

Sametinget ber Stortinget bevilge midler slik at Sametinget settes ressursmessig i stand til å utrede samisk miljø- og arealperspektiv, dokumentasjon av biologisk mangfold, kulturlandskap og kulturminner. Sametinget ber Stortinget anmode Regjeringen om å ta et internasjonalt initiativ til en Urfolk Agenda 21.

Språk

Språket er et av de mest grunnleggende elementer i samisk kultur. Språket bærer i seg det samiske folks kollektive verdier, erfaringer og kunnskaper, og bidrar til samisk identitetsutvikling ved overføring av den samiske kulturarven fra en generasjon til den neste. Derfor er det viktig å bevare samisk språk og arbeide for at samisk virkelig blir et selv bærende språk i alle samfunnsdeler. I Norge er det tre samiske språk; nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. De samiske språkene kommer alle under kategorien truede språk. Det er derfor viktig å legge forholdene til rette for å styrke og utvikle de samiske språkene i alle språkområdene.

Sametinget er meget tilfreds med at Regjeringen vil jobbe for å synliggjøre samisk kultur, historie og samiske stedsnavn, både i det offentlige og i skoleverket. Dette er også ment å gjelde i områder som ikke er ansett for å tilhøre det tradisjonelle samiske kjerneområdet. Sametinget er også tilfreds med at Regjeringen ønsker mer aktiv bruk av samisk språk i det offentlige rom. Bruk av samisk i offentlige sammenhenger bidrar til å øke språkets status. Det er bra at Regjeringen legger forholdene til rette for bruk av flerspråklige navn på kommuner og fylkeskommuner og at det fra nå av brukes sidestilte navn og at ordningen med dobbeltnavn/bindestreksformer opphører. Sametinget håper at det fra nå av blir flere likestilte flerspråklige navn på kommuner og fylkeskommuner.

Stedsnavn

Det er viktig å verne samiske stedsnavn på lik linje med andre kulturminner, der staten innehar en sentral rolle. Av den grunn er det viktig at samiske stedsnavn kommer til syne gjennom offentlig bruk. Det viser seg at stedsnavnloven er lite kjent i kommunene og i andre offentlige organer, og at bestemmelsene ikke følges opp. En annen grunn til at loven i liten grad følges opp kan være

Sign: _____/_____

påstanden om at bruk av flerspråklige navn på skilt og kart medfører tekniske problemer og merutgifter. Sametinget er enig med arbeidsgruppens uttalelse i rapporten (jfr. St. meld. nr. 55) om at informasjonen om stedsnavnloven, stedsnavn-registreringen og bestemmelsene angående stedsnavn må bli bedre. Sametinget ser det som nødvendig at forholdene legges slik at bruken av flerspråklige stedsnavn ikke skal gi merkostnader til kommunene og offentlige organer slik det nå hevdes.

Konklusjon:

Det kulturelle mangfoldet som de samiske og kvenske stedsnavnene representerer, må også komme til uttrykk i de enkelte distriktene. Sentralmyndighetene bør gjennomføre en informasjons- og holdningsskapende kampanje i forhold til lokale og regionale myndigheter, samt ulike statlige etater som har å gjøre med loven om stedsnavn.

Pressestøtte

Et levende språk forutsetter at det er i aktiv bruk i den samiske befolkningen, i alle hverdagens situasjoner - både i hjemmet og i det offentlige rom. Bruken av samisk i offisielle sammenhenger, som i medier, bidrar til å øke språkets status. I St.meld 33 kap. 7.7.1 går Regjeringen inn for å øke pressestøtten til samiskspråklig innhold. Sametinget er fornøyd med at Regjeringen ønsker å styrke bruken av samisk språk og derved heve språkets status. Imidlertid må man erkjenne at flere hundreår med fornorskning har ført til en vanskelig situasjon for svært mange i forhold til samisk. Til tross for større virkemiddelbruk, større satsing på samisk i skolen m.v., er det ennå langt igjen før man kan oppveie fornorskningens skadevirkninger. Det vil derfor være en gruppe mennesker i det samiske samfunnet som har mistet sitt språk og som derfor er avhengig av nyheter fra den samiske verdenen på norsk.

Å redusere muligheten for nyhetsformidling på norsk er derfor uakseptabelt, selv om dette skjer for å styrke det samiske språket. Sametinget har et ansvar for alle samene og man bør øke pressestøtten til samiske medier også ut fra behovet for informasjon og som et ledd i å styrke demokratiet.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget øke pressestøtten til de samiske avisene.

Samisk språk i forvaltningen

Sametinget er positiv til at Regjeringen vil styrke bruken av samisk i reindriften, da reindriften er en viktig kulturbærer i det samiske miljøet (jfr St.meld kap.7.9). I reindriften finnes det også fagord og termer som bør tas vare på både i stedsnavnsammenheng men også for reindriften sin egen del. Det er bra at Regjeringen gjennom opplæring og rekruttering vil styrke kompetansen i samisk innenfor reindriftsforvaltningen i Alta, da det er behov for det. Regjeringen viser også til Konvensjonen om biologisk mangfold, artikkel 8j, der sakspartene forplikter seg selv til å samle inn, formidle og bevare den viten og kompetanse som urbefolkningene har. Sametinget ønsker at Regjeringen også tar hensyn til at Konvensjonen om biologisk mangfold også omfatter arealplanlegging og andre næringer enn reindriften. Det er derfor viktig at også arealforvaltningen og andre berørte etater styrker kompetansen i samisk språk, enten gjennom opplæring eller ved rekruttering.

Sign: _____/_____

Konklusjon:

Sametinget mener at den samiskspråklige kompetansen må styrkes innen plan- og arealforvaltningen. Det må legges vekt på å ivareta arbeidet med samiske termer i tilknytning til dette.

Kultur og næring**Generell næringspolitikk**

Regjeringen legger til grunn en næringspolitikk der virkemidlene er en finanspolitikk som legger til rette for lavere rente, konkurranse- og markedsorientering. Dette er kjente virkemidler i vekstøkonomien, som den moderne økonomi bygger på. Det samisk næringslivet bygger fortsatt på den tradisjonelle husholdsøkonomien og husholdsrasjonaliteten. Denne økonomiske tilpasningen står i motsetning til vekstøkonomien nettopp i det at den ikke bygger på verken kapitaloppbygging eller optimal økonomisk utnyttning av ressursene, men på en økonomisk tilpasning til en økologisk bærekraftig utnyttning av naturressursene.

Sametinget legger vekt på å videreføre den tradisjonelle økonomiske tilpasningen i tillegg til at det er behov for tilrettelegging for moderne næringsliv. Det betyr at en utvikling av moderne tilpasninger ikke må være til hinder for eller gå på bekostning av den tradisjonell husholdsøkonomien, fordi det er denne type økonomi som er grunnlaget for bl.a. duodji, reindrift, jordbruk, fiske og ulike kombinasjonsnæringer.

Det er derfor positivt at Regjeringen vil legge til rette for at samisk næringsutøvelse ikke støter på strukturelle hindringer i møtet mellom regelverk og samiske tradisjoner, kultur, sedvane og språk.

Sametinget er også tilfreds med at Regjeringen anerkjenner at samisk tradisjon skal være en premis i lovgivningen og annet regelverk der dette er naturlig og hensiktsmessig ut i fra de hensyn lovgivningen og regelverket skal ivareta.

Sametinget er tilfreds med at Regjeringen vil prioritere næringsutvikling i Indre-Finnmark. Likevel vil Sametinget understreke at det også er et stort behov for næringsutvikling i kyst- og fjordområdene. Det er også stort behov for økonomiske ressurser i hele det samiske området som er svært kapitalfattig.

Sametinget vil påpeke det urimelige i at Sametingets tilskuddsordninger er skatteobjekt, mens tilsvarende støtte fra SND er skattefri. Sametinget forutsetter at Sametingets tilskuddsordninger ikke skal beskattes hardere enn statens egne støtteordninger i distriktene.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget legge til rette for at støtte fra Samisk utviklingsfond kan bli betraktet som egenkapital.

Sign: _____/_____

Rovdyr

Sametinget er tilfreds med at Regjeringen vil legge frem en ny rovdryrmelding, og forventer at Regjeringen involverer Sametinget i prosessen. Sametinget krever at det umiddelbart iverksettes tiltak for å få bukt med rovdryrplagen. Rovviltet er i ferd med rasere samisk kultur og næringsliv, rovdryrproblematikken må taes på alvor.

Fiskerispørsmål

Fiskeripolitikken er ikke i tråd med landets forpliktelser overfor urfolk. Den har over lang tid, også etter at Sametinget ble etablert og sagt i fra om det, i betydelig utstrekning fratatt folk i samiske strøk muligheten til å livberge seg av sjøfiske. Det er i første rekke de minste enhetene som er presset ut av fisket, med de konsekvenser det har både for bosettingen generelt og den sjøsamiske kulturen.

Dette reflekteres verken i St.meld. nr. 55 eller 34. Stortinget bør derfor være særlig oppmerksom på det rettsovergrepet mange fiskere med mindre båter er blitt utsatt for, og bidra til å rette opp den uretten som er begått. Etter Sametingets oppfatning er det på dette området norske myndigheter kan få påpakninger fra internasjonale organer som overvåker gjennomføringen av de urfolksrelaterte konvensjonene Norge har bundet seg til.

Prinsippet for deltakelse i krabbefangsten bør være at de lokale fiskere som er blitt skadelidende av krabbeinvasjonen skal kunne dra nytte av krabbefangsten. Når det gjelder kravet om driftstid på 5 uker, vil det slå uheldig ut for de lokale fiskere som ikke har hatt muligheten til å delta i fiske nettopp pga problemene kongekrabben og selinvasjonen har påført de. Etter Sametingets syn skal både de som er ført på blad A og B i fiskerimantallet ha muligheten til å delta i fangsten. Dette vil også sikre at kombinasjonsutøvere har anledning til å delta i krabbefangsten.

Konklusjon:

Stortinget bør aktivt rette søkelyset på fiskeriforvaltningens behandling av særlig småskalafisken i samiske strøk og det nordlige Norge, slik at folk som er fratatt retten til å livnære seg av fiske får den tilbake igjen, og i tillegg at den lokale og regionale befolkningens rett til å utnytte sjøressursene for fremtiden opprettholdes i tråd med tradisjon og sedvane. For å få et bilde av hva som faktisk har skjedd, anbefaler Sametinget at Stortinget holder en egen høring om dette problemkomplekset.

Kultur og næringer

Det er nødvendig å sette inn ressurser på å utvikle et sterkere og mer variert næringsliv i de samiske områdene for å motvirke sysselsetningsnedgang i primærnærings og den offentlige sektoren. Næringslivet i de samiske områdene er preget av små bedrifter, lav formell kompetanse, begrensede ressurser m.v. Det er helt avgjørende i samisk samfunnsutvikling at det utvikles forvaltningsmodeller hvor lokalbefolkningen kan dra nytte av sine fordeler. Nærhets- og avhengighetsprinsippet må legges til grunn for næringspolitikken og utprøving av lokale forvaltningsmodeller vil være en viktig strategi for dette.

Sign: _____/_____

Samisk utviklingsfond (SUF) har vært og er en av de viktigste aktørene i det samiske samfunnet på virkemiddelsiden når det gjelder næringer, men ettersom det er en sterk samhandling mellom kultur og næring vil Samisk kulturfond inneha en like viktig rolle i utviklingen og bevaringen av det samiske samfunn. En styrking av samiske næringer vil også styrke samisk kultur og omvendt. Sametinget er fornøyd med at regjeringen ønsker å gå inn i en dialog med Sametinget når det gjelder samordning av virkemiddelapparatet. Sametinget vil imidlertid påpeke at dersom næringsstrukturen skal ivaretas, som har stor grad av småskatetilpasning, er det nødvendig å bruke særskilte virkemidler som Sametinget i dag disponerer spesielt i SUF. Av den grunn er det ikke tilstrekkelig med generelle næringsøkonomiske/politiske virkemidler for å utvikle næringslivet i det samiske samfunnet, noe som var tanken bak etableringen av SUF.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget legge til rette for at Sametinget kan utvikle lokale forvaltningsmodeller hvor nærhets- og avhengighetsprinsippet legges til grunn.

Kulturhus

Da det samiske samfunnets infrastruktur fremdeles er i en oppbyggingsfase, har Sametinget tidligere bedt Regjeringen og Stortinget om å medvirke til at utvalgte samiske kulturhusprosjekter prioriteres. Etableringer av kultursentra begrunnes med henvisning til styrking og utvikling av bosetting og næringsvirksomhet i samiske lokalsamfunn og kommuner, og med at sentrene også skal fungere som arenaer for å gjenreise, utøve og utvikle samisk språk og kultur.

Sametinget ønsker å opprette et kultursenterfond for å dekke investeringskostnader av nye regionale og lokale samiske kultursentra. Fondet må etableres med en startkapital på minst 8 mill. kroner som fornyes med faste årlige bevilgninger fra Stortinget.

Samisk idrett

Sámi Valáštallanlihttu - Samisk idrettsforbund-Norge (SVL-N) ble etablert i 1990 og har i dag 43 medlemsorganisasjoner med ca. 1800 medlemmer. SVL-N er en partipolitisk og organisasjonsmessig uavhengig samisk idrettsorganisasjon med base i den samiske kulturarven. Formålet er å samle samiske barn, ungdom og voksne til idrettslige og kulturelle aktiviteter – aktiviteter som styrker samenes identitetsfølelse og samhørighet som ett folk. Det er viktig at SVL-N settes i økonomisk stand til å koordinere og tilrettelegge for samiske idrettsaktiviteter. Sametinget har i sitt budsjett opprettet en egen post 52.6 Samisk idrett, og bevilget 0,5 mill. kroner til idrettsforbundet i 2002. For å komme i gang med mer aktivt idrettsarbeid vil det fra Sametingets side være en akseptabel ordning at det fra 2003 overføres spillemidler til Sametinget, og at det i statsbudsjettet under post 50 gis en merknad om at samisk idrett sikres og styrkes med overføring av spillemidler til Sametinget.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget tilgodese Sametinget under tildeling av spillemidler.

Sign: _____/_____

Duodji

Sametinget har utarbeidet et utviklingsprogram for duodji for 2001-2005. Visjonen er at duodji skal være en attraktiv og lønnsom næring med god rekruttering og ettertraktede produkter. Det legges vekt på å bedre rammebetingelsene for duodji som kultur, fag og næring. Andre innsatsområder er kompetanseheving og utdanning, salg og markedsføring, råvarer og halvfabrikata samt etablering av nettverk og samarbeid. Programmet har en ramme på 35 mill. kr. De deler i programmet som etter hvert finansieres, må iverksettes. Etter at programoppstart ble vedtatt i Sametinget, har det vært flere henvendelser fra duodjiorganisasjoner om å iverksette tiltak innenfor rammen av programmet. I den sammenheng har Sametinget nedsatt en referansegruppe med representasjon fra de ulike organisasjonene, der tiltakene skal prioriteres.

Utdanning

Generelt

I Stortingsmelding nr. 33 uttaler Regjeringen at de vil prioritere samisk språk og utdanning. Kort tid etter at meldingen ble fremlagt har Regjeringen redusert bevilgningene til ulike utdanningsformål. Nedskjæringene rammer ikke bare barn i grunnskolen og videregående skole, men også lærekreftene i samisk skole.

Forvaltning av lovfestede rettigheter

Sametinget driver med utstrakt informasjonsvirksomhet om samiske barn og unges lovfestede rettigheter overfor private og det offentlige i hele landet. Sametinget ønsker i fremtiden å få forvaltningsansvaret for økonomiske virkemidler i grunnskole og videregående opplæring som f. eks. tildeling av ressurser til språklige særtiltak., tildeling av videreutdanningsstipend i samisk, og også eventuelle andre virkemidler som er tiltenkt samiske brukere.

Sametinget vil arbeide for at *Opplæringslovens kapittel 6 Samisk opplæring* gjøres gjeldende for hele skoleverket i grunnskole og videregående opplæring, det vil si at ordningen også gjelder for private grunn- og videregående skoler og for voksenopplæring på grunn- og videregående skoles nivå.

Det er viktig at Sametinget får mulighet til å drive med utviklings- og veiledningsarbeid både i skole og barnehage, men også med kvalitetssikring av barnehage- og utdanningstilbud til den samiske befolkningen. For Sametinget er det viktig at det samiske læreplanverket for all opplæring blir bestemt av Sametinget .

Det vises forøvrig til Sametingets uttalelse til Stortingsmelding nr. 34 (2001-2002) om høyere samisk utdanning og forskning.

Konklusjon:

Sametinget mener at prinsipielt bør alle elever med samisk som førstespråk ha lovfestet rett til opplæring på samisk. Sametinget vil imidlertid på grunn av praktiske gjennomførbare grunner ikke i denne omgang kreve en individuell rett til opplæring på samisk, men at Opplæringslovens § 6-2,

Sign: _____/_____

andre ledd, endres slik at det kun skal være minst 5 elever i en kommune som kan kreve opplæring på samisk, og ha rett til slik opplæring så lenge det er minst 3 elever igjen i gruppa.

Det må settes inn ressurser for å finansiere og utvikle alternativ form for opplæring, som f.eks. fjernundervisning.

Midler til språklige tiltak

I Stortingsmelding nr. 33 går Regjeringen inn for å styrke samisk opplæring i skolen, mens midler til språklige tiltak er redusert med om lag 3 millioner kroner. Dette rammer spesielt skolene i Karasjok, Kautokeino og Tana som vil miste til sammen 16 lærerstillinger på grunn av dette. Det er ikke akseptabelt at de samiske skolene rammes på en slik måte.

Konklusjon:

Sametinget ber Stortinget øke bevilgningen til språklige særtiltak, slik at opplæring i og på samisk skal kunne gjennomføres slik L97-Samisk forplikter.

Studiepermisjonsordningen

Studiepermisjonsordningen for lærere som tar videreutdanning i samisk er et viktig virkemiddel for kommunene for å skaffe kvalifiserte lærere i samiskfaget. Ordningen med bindingstid har også vært positiv i rekrutteringssammenheng i kommuner der tilgangen på samisk-lærere er vanskelig. Det er positivt at ordningen fra og med 2002 også omfatter sørsameområdet, i tillegg til lule- og nordsamisk område.

Det er fortsatt stort behov for lærere som behersker samisk og Sametinget har bedt Regjeringen utvide tilskuddet med nødvendige økonomiske midler, slik at det dekker behovet som er tilstede for å få flere kvalifiserte lærere som kan undervise i og på samisk. En reduksjon på bevilgningene til formålet vil gi svært negative virkninger for den samiske skolen og samisk språk i framtiden. Sametinget mener at det er svært lite akseptabelt at Regjeringen har foretatt en kraftig reduksjon i tilskuddet til studiepermisjonsordningen i Finnmark, Troms og Nordland.

Konklusjon:

Sametinget vil påpeke at studiepermisjonsordning for lærere som tar videreutdanning i samisk er et viktig virkemiddel for å skaffe kvalifiserte lærere med undervisningskompetanse i samisk. Denne ordningen må utvides.

Midler til internatdrift

Nedskjæringene i internatdriften rammer ikke bare grunnskolen, men også samiske videregående skoler, hvor internatdriften nedlegges. Noen av linjene, som for eksempel reindriftsutdanningen, ved skolene er landslinjer. En nedleggelse av internatene vil spesielt ramme reindrifts ungdommene utenfor Indre Finnmark, og dermed svekke grunnlaget for reindrift i disse områdene. Det vil bli vanskelig for samiske foreldre fra andre samiske områder å sende 16-åringer til Kautokeino og Karasjok etter at internatdriften legges ned.

Sign: _____/_____

Konklusjon:

Sametinget mener at for å styrke elevrekruttering til samisk videregående opplæring, er det av stor betydning at staten finansierer internatdrift av utenbygdsboende elever som går på de samiske videregående skolene.

Nordisk samekonvensjon

Sametinget ser ikke behov for at samebegrepet skal defineres på nytt i forbindelse med arbeidet med nordisk samekonvensjon.

Bruk av det samiske flagget

Sametinget ber Stortinget vedta 6. februar som offisiell flaggdag i Norge.

Debatten ble avsluttet 19. september 2002 kl. 12.15. Voteringen ble avsluttet kl. 09.15.

Sign: _____/_____

Sak 35/02

Regler for valg av Sametinget - endringer

Saken påbegynt 19. september 2002 kl. 15.20.

I. Dokumenter

- Valgregelutvalgets rapport av 30.09.01
- Vedtak i sak 9/00
- Høringsbrev av 21.01.02
- Vårt brev av 18.10.01 til Kommunal- og regionaldepartementet
- Brev av 07.12.01 fra Kommunal- og regionaldepartementet
- ”De nye samene”, Agenda utredning & utvikling, 20.06.02
- Høringsuttalelser:
 - Steinkjer kommune, uttalelse av 08.03.02
 - Porsanger kommune, uttalelse av 12.03.02
 - Porsanger AP, uttalelse av 17.03.02
 - Saltdal kommune, uttalelse av 12.03.02
 - Bærum kommune, uttalelse av 26.03.02
 - Sámeálbmot Bellodat/Samefolkets parti i Sør-Norge, uttalelse av 02.04.02
 - Sámeálbmot Bellodat, uttalelse av 02.02.02
 - Bodø kommune, uttalelse av 26.03.02
 - Fauske kommune, uttalelse av 26.03.02
 - Inná ja Biras Sámiid Searvi – Hinnøy og omeng Sameforening, uttalelse av 02.04.02
 - Storfjord kommune, uttalelse av 09.04.02
 - Rana kommune, uttalelse av 10.04.02
 - Senterpartiet v/samepolitiske råd, uttalelse av 08.04.02
 - Álttá Sámiid Searvi, uttalelse mottatt 25.04.02
 - Deanu gielda – Tana kommune, uttalelse av 18.04.02
 - Romssa Sámi Searvi – NSR, uttalelse av 15.05.02

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

I St.meld 33 kap 4.4 drøftes Sametingets valgordning, spørsmålet om *Sametingets legitimitet* reises også som en problemstilling. Sametinget vil gi uttrykk for at det er naturlig at Sametinget selv, som samenes folkevalgte organ, drøfter og avgjør de problemstillinger man finner aktuelle i tilknytning til Sametingets valgeregler. Sametingets valgregelutvalg har i sin rapport fra 2001, pkt. 7.2 uttalt at *det er snakk om en grunnleggende demokratisk rett for det samiske folket til selv å være med på å utforme sin egen*

Sign: _____/_____

fremtid. Dette er også slått fast i Grunnlovens §110a. Dette prinsippet ligger til grunn for Sametingets arbeid og gjelder også utforming av valgreglene.

Følgende endringer i reglene for valg til Sametinget foretas:

Kretsinndeling og mandatfordeling i Sametinget

1. Dagens kretsinndeling opprettholdes.
2. 4 utjevningsmandater innføres, slik at det totalt blir 43 representanter. Frem til det er minst 40% av hvert kjønn, forbeholdes utjevningsmandatene det underrepresentert kjønn. Sperregrensen er 4%.

Samemanntallet

3. Føringen av samemanntallet flyttes til et sentralt nivå, Sametinget.
4. Det opprettes en egen valgdatabase for sametingsvalget.
5. Barn av personer som er registrert i samemanntallet registreres automatisk i manntallet ved fylte 18 år.
6. Barn av samiske biologiske foreldre som adopteres av en ikke-samisk familie, og som anser seg selv for å være same, skal kunne registrere seg inn i samemanntallet.
7. Partiene/organisasjonenes bruk av samemanntallet i det valgtekniske arbeid mykes opp.
8. Fristen for registrering i samemanntallet flyttes nærmere valgdagen.

Kjønnsrepresentasjonen i Sametinget

9. Listeforslag som ikke tilfredsstillt krav om 40% fordeling mellom kjønnene, skal ikke godkjennes.
10. Det initieres ytterligere forskningsprosjekter om kvinners deltakelse i politikken og i valget.

Ungdomsrepresentasjonen i Sametinget

11. Sametingets ungdomsutvalg får i oppgave å se på hvordan man kan bedre ungdomsrepresentasjonen i Sametinget.
12. Det utarbeides et undervisningsopplegg om Sametinget som tilbys skolene i Norge.

Informasjon

13. Det må bevilges midler til informasjonstiltak om samemanntallet for årene mellom valgene.

Sign: _____/_____

Ulike spørsmål

14. Det innføres eget valgkort for sametingsvalget.
15. Kravet om antall underskrifter på et listeforslag heves til 50.
16. Det gis ikke anledning til å endre på listeforslagene.
17. Det må vurderes alternative løsninger for gjennomføring av sametingsvalget, herunder postvalg og elektronisk valg.

Forslag 1, representant Ove Johnsen, Samenes valgforbund:

For å få en lik behandling av alle valgordninger, skal Stortinget ha det overordnede ansvar for sametingsvalget på lik linje med stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunevalg.

Pkt. 2 tillegg etter første komma i første setning:
Og fordeles etter samme prinsipp som til stortingsvalget.

Pkt. 5 tillegg etter opprinnelig setning:
Barna gis rett til å reservere seg mot en automatisk innskriving.

Pkt. 9 endring:
Listeforslag bør tilfredstille krav om 40 % fordeling mellom kjønnene.

Vurdering:
Etter vår vurdering vil det opprinnelige punktet bryte med demokratiske prinsipper, som er anerkjent ved valg i Norge. Etter hva vi har brakt på det rene så bryter dette punktet med de demokratiske rettigheter grupperinger har til valg i nasjonalstaten Norge.

Pkt. 15 endring:
- heves til 50 strykes og erstattes med, heves til 25.

Vurdering:
Ved å heve til 50, slik rådet foreslår, vil vi diskvalifisere store meningsytrende grupper (Siida) å stille liste til valg.

Pkt. 17 NYTT, opprinnelig tekst fra rådet strykes:
Sametingsvalget gjennomføres på samme måte som stortingsvalget, dette innebærer også at valgresultatet er klart valgnatten.

Sign: _____/_____

Forslag 2, representant Per Solli, Arbeiderpartiets sametingsgruppe:

Regler for valg av Sameting – Utsettelsesforslag

1. Sametinget viser til at det ikke er avgjort om at det er Stortinget som fortsatt skal fastsette Sametingets valgregler, eller om det skal delegeres til Sametinget. Det blir avgjort når Stortinget behandler stortingsmelding 55 (2000-2001), og st.meld. nr. 33 (2001-2002).
2. På bakgrunn av debatten i Sametinget 19.9.02 og det forannevnte, ber Sametinget at det arbeides videre med valgreglene. I dette arbeidet vurderes særlig:
 - *større valgkretser, kombinert med en lov-/regelpålagt kvotering med annenhver kvinne og mann, skal bidra til å øke kvinneandelen i Sametinget.*
 - Ektefellers rett til å stå i samemantallet
 - Postvalg
 - Modeller for fordeling av utjevningsmandatene

Formen for videreføring av arbeidet kan være Sametingets valgregelutvalg eventuell ekstern ekspertgruppe, eller lignende.

Regler for valg av Sameting – Endringer

Endringer i forhold til rådets innstilling:

Pkt 2, etter ordet ”innføres” tilføyes: 2 fra Finnmark og 2 fra øvrige Norge.
Setningen blir å lyde: 4 utjevningsmandater innføres, 2 fra Finnmark og 2 fra øvrige Norge, slik at det totalt blir 43 representanter.

Pkt 6, ordet ”biologiske” strykes.

Nytt pkt 9 ektefeller til manntallsførte samer har rett til å melde seg inn i samemantallet.

Pkt 9 blir pkt 10.

Pkt 10 blir pkt 11.

Pkt 11, 12 og 13 strykes. Begrunnelse: Dette angår ikke valgreglene.

Pkt 14 blir pkt 12.

Pkt 15 blir pkt 13.

Pkt 16 blir pkt 14.

Pkt 17 blir pkt 15 og endres til: Postvalg innføres i kommuner med mindre enn 50 manntallsførte samer.

Sign: _____/_____

Pkt 18 det subjektive kriteriet endres til: Jeg føler tilhørighet til det samiske.

Pkt 19, tilleggsforslag: Sametinget anser likevel at disse endringene av valgreglene ikke i tilstrekkelig grad sikrer tilstrekkelig representasjon av begge kjønn. Sametinget vil nedsette et ekspertutvalg som på bred basis vurderer alle sider ved sametingsvalg, som valgkretser, representasjon og lignende.

Forslag 3, representant Isak Mathis O. Hætta, Fri gruppe:

Pkt. 2 som omhandler sperregrensa, styrkes.

Pkt 5 endres slik at ungdom som fyller 18 år tilskrives om registrering i manntallet.

Pkt 7 strykes.

Pkt 9 strykes.

Pkt 10 strykes.

Pkt 15 strykes.

III. Votering

Av 39 representanter var 38 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 2, pkt.1 (utsettelsesforslag) ble forkastet med 22 stemmer.
2. Forslag 1 ble forkastet med 36 stemmer.
3. Forslag 3 ble forkastet med 37 stemmer.
4. Forslag 2, pkt. 2, ble forkastet med 24 stemmer.
5. Forslag 2, pkt. 3, ble forkastet med 24 stemmer.
6. Forslag 2, pkt. 4, ble forkastet med 25 stemmer.
7. Forslag 2, pkt. 5, ble forkastet med 24 stemmer.
8. Forslag 2, pkt. 6, ble forkastet med 24 stemmer.
9. Forslag 2, pkt. 7, ble forkastet med 24 stemmer.
10. Forslag 2, pkt. 8, ble vedtatt med 35 stemmer.
11. Sametingsrådets innstilling, med vedtatte endringer, ble vedtatt med 37 stemmer.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

Sign: _____/_____

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Randi A. Skum, saksordfører	
2.	Ove Johnsen	
3.	Per Solli	Johan Mikkel Sara
		Berit Ranveig Nilssen
		Ove Johnsen
4.	Isak Mathis O. Hætta	
5.	Åge Nordkild	Isak Mathis O. Hætta
		Henrik Eriksen
		Åge Nordkild
6.	Jon Erland Balto	Isak Mathis O. Hætta
		Jon Erland Balto
7.	Olaf Eliassen	
8.	Per Solli	Svein Peter Pedersen
		Per Solli
9.	Johan Mikkel Sara	
10.	Ann-Mari Thomassen	
11.	Odd-Roar Strømme	
12.	Jánoš Trosten	
13.	Anders Urheim	
14.	Per A. Bæhr	Margreta Pave Kristiansen
		Åge Nordkild
15.	Gunnvald Nilsen	
16.	Åge Nordkild	
17.	Isak Mathis O. Hætta	
18.	Steinar Pedersen	
19.	Henrik Eriksen	
20.	Sten Erling Jønsson	
21.	Per Solli	
22.	Willy Olsen	
23.	Ove Johnsen	
24.	Randi A. Skum, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

I St.meld 33 kap 4.4 drøftes Sametingets valgordning, spørsmålet om *Sametingets legitimitet* reises også som en problemstilling. Sametinget vil gi uttrykk for at det er naturlig at Sametinget selv, som samenes folkevalgte organ, drøfter og avgjør de problemstillinger man finner aktuelle i tilknytning til Sametingets valgregler. Sametingets valgregelutvalg har i sin rapport fra 2001, pkt. 7.2 uttalt at *det er snakk om en grunnleggende demokratisk rett for det samiske folket til selv å være med på å utforme sin egen*

Sign: _____/_____

fremtid. Dette er også slått fast i Grunnlovens §110a. Dette prinsippet ligger til grunn for Sametingets arbeid og gjelder også utforming av valgreglene.

Følgende endringer i reglene for valg til Sametinget foretas:

Kretsinndeling og mandatfordeling i Sametinget

1. Dagens kretsinndeling opprettholdes.
2. 4 utjevningsmandater innføres, slik at det totalt blir 43 representanter. Frem til det er minst 40% av hvert kjønn, forbeholdes utjevningsmandatene det underrepresentert kjønn. Sperregrensen er 4%.

Samemanntallet

3. Føringsen av samemanntallet flyttes til et sentralt nivå, Sametinget.
4. Det opprettes en egen valgdatabase for sametingsvalget.
5. Barn av personer som er registrert i samemanntallet registreres automatisk i manntallet ved fylte 18 år.
6. Barn av samiske biologiske foreldre som adopteres av en ikke-samisk familie, og som anser seg selv for å være same, skal kunne registrere seg inn i samemanntallet.
7. Partiene/organisasjonenes bruk av samemanntallet i det valgtekniske arbeid mykes opp.
8. Fristen for registrering i samemanntallet flyttes nærmere valgdagen.

Kjønnsrepresentasjonen i Sametinget

9. Listeforslag som ikke tilfredsstiller krav om 40% fordeling mellom kjønnene, skal ikke godkjennes.
10. Det initieres ytterligere forskningsprosjekter om kvinners deltakelse i politikken og i valget.

Ungdomsrepresentasjonen i Sametinget

11. Sametingets ungdomsutvalg får i oppgave å se på hvordan man kan bedre ungdomsrepresentasjonen i Sametinget.
12. Det utarbeides et undervisningsopplegg om Sametinget som tilbys skolene i Norge.

Informasjon

13. Det må bevilges midler til informasjonstiltak om samemanntallet for årene mellom valgene.

Sign: _____/_____

Ulike spørsmål

14. Det innføres eget valgkort for sametingsvalget.
15. Kravet om antall underskrifter på et listeforslag heves til 50.
16. Det gis ikke anledning til å endre på listeforslagene.
17. Det må vurderes alternative løsninger for gjennomføring av sametingsvalget, herunder postvalg og elektronisk valg.
18. Sametinget anser likevel at disse endringene av valgreglene ikke i tilstrekkelig grad sikrer tilstrekkelig representasjon av begge kjønn. Sametinget vil nedsette et ekspertutvalg som på bred basis vurderer alle sider ved sametingsvalg, som valgkretser, representasjon og lignende.

Saken ble avsluttet 19. september 2002 kl. 18.40.

Sign: _____/_____

Sak 36/02

Kvot-, struktur- og kondemneringsordninger i kyst- og fjordflåten

Saken påbegynt 20. september 2002 kl. 11.40.

I. Dokumenter

- Fiskeridepartementets høringsnotat av 07.08.2002 om forslag til spesielle kvoteordninger for fartøy under 28 meter som deltar i fiskerier som er underlagt adgangsbegrensning.
- Fiskeridepartementets høringsnotat av 07.08.2002 om forskrifter for strukturavgift og tildeling av kondemneringstilskudd fra strukturfondet for fiskeflåten.
- Fiskeridepartementets forklaringsmodell om strukturavgift, kondemneringstilskudd og spesielle kvoteordninger. Fremlagt for årsmøte i Finnmark Fiskarlag den 23. og 24. august i Honningsvåg

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Forslag 1, fremmet av representant Geir Tommy Pedersen, fellesforslag fra de politiske gruppene i Sametinget:

Fiskeriressursene er et grunnleggende element i bevaring og utvikling av de samiske næringer og er med på å danne det materielle grunnlaget for samisk kultur i kyst- og fjordområder.

Sametinget kan ikke lengre godta at norske myndigheter ikke ivaretar samenes interesser i fiskerisektoren i h.h.t. Norges forpliktelser, i samsvar med Grunnlovs § 110a og etter FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27, som ved menneskerettighetsloven av 1999 er blitt en del av norsk rett. Det vises også til ILO konvensjonens artikkel 7, som gir urfolk en rett til å forta sine egne prioriteringer og en plikt for staten til å legge til rette for at urfolks ønsker vektlegges. Det vises dessuten til ILO konvensjonens artikkel 13, nr.2, jf. Artikkel 15 som sikrer urfolks nødvendige kontroll over naturressursene som de tradisjonelt har utnyttet, som f.eks. fiskeressursene. ILO konvensjon nr. 169 er ratifisert av Norge i 1989 og innebærer at staten har akseptert de særskilte forpliktelsene som konvensjonen pålegger staten i forhold til det samiske folk. Sametinget vil også vise til Fiskeridepartementets sakkyndige vurdering av hvilke rettslige forpliktelser myndighetene har i forhold til den samiske befolkning ved reguleringer i fiske. (Professor Carsten Smith, juli 1990). Smith konkluderer bl.a. med følgende i sin oppsummering (pkt. 9);

Sign: _____/_____

I dagens situasjon, der samisk kultur er så sterkt utsatt, vil ethvert vesentlig inngrep i samisk næringsvirksomhet som truer bosetting i samiske områder, kunne innebære et brudd med statens plikt til samisk kulturvern.

De folke- og internrettslige lover og konvensjoner som Norge har sluttet seg til forplikter norske myndigheter til å utvikle forvaltningsordninger som er i samsvar med disse.

Det å skape en bærekraftig ressursforvaltning som opprettholder bestandene på et optimalt høstingsnivå, er også avgjørende for de samiske fiskeriinteressene. Sametinget mener at ved forvaltning og beskatning av de marine ressursene må nærhets- og avhengighetsprinsippet legges til grunn. Sametinget ser det som helt avgjørende i samisk samfunnsutvikling at det utvikles forvaltningsmodeller hvor lokalbefolkningen kan dra nytte av komparative fordeler, slik som nærhet til ressursene samt fangst på lokale ressurser. Sametinget går inn for en områderettighetsordning for tildeling av kvoter, dette er med på å sikre retten til fiske for fjord- og kyst befolkningen. En områderettighetsordning er med på å oppfylle både folke- og internrettslige lover og konvensjoner som Norge har forpliktet seg til.

Ulike reguleringer og krav har over lang tid ført til tap av fiskerettigheter for de som er bosatt i samiske kyst- og fjordområder. Bla. har en økning av bestanden med kongekrabbe og selplagen gjort at disse fiskerne ikke har hatt mulighet til å oppfylle de endrede vilkår som har kommet fra Fiskeridepartementet for å kunne delta i fisket (eks. aktivitetskravet). Sametinget aksepterer ikke en lukking av fiske etter sei og hyse. Sametinget konstaterer at fjord- og kystfiskerne har tapt fiskerettigheter gjennom reguleringsendringer, dette til tross for at de ikke er skyld i overbeskatning og nedfisking av fiskebestandene. Sametinget mener at Fiskeridepartementet høringsnotater av 07.08.2002, ytterligere vil være med på å frata disse fiskerne sine rettigheter.

Sametinget anser de små og mellomstore båtene for å være selve bærebjelken i bevaring av bosetningen i samiske kyst- og fjordområder. Disse områdene har i dag en lønnsom flåte som i hovedsak består av fartøy under 15 meter. Forslagene i Fiskeridepartementets høringsnotat med færre båter vil føre til en negativ næringsutvikling i de samiske kyst- og fjordområder. Det har skjedd en omfordeling av de samlede fiskeressursene hvor en stadig større del av totalkvoten har gått fra mindre til større fartøyer og til fartøyer med tilhørighet utenfor Nord-Norge. Sametinget kan ikke under noen omstendigheter gå med på å innføre ordninger hvor man tar sikte på en reduksjon av den mindre flåtegruppen.

Sametinget mener at Fiskeridepartementet høringsnotater av 07.08.2002, fører til et system med omsettelig fiskerettigheter (kvoter) som vil medføre at fiskeriene blir mer og mer kapitalkrevende og igjen øke presset mot de allerede svake fiskebestandene. Sametinget mener med dette at ordningene som Fiskeridepartementet foreslår, åpner for kjøp og salg av rettigheter og kan på ingen måte akseptere de foreslåtte ordningene. Kvotetildelingen må fordeles etter vedtak fra statlige myndigheter. Sametinget vil understreke at fiskeriene skal sikre livsgrunnlaget og bosetningen langs kysten.

Sign: _____/_____

Statens nærings- og distriktsutbyggingsfond (SND) må ikke under noen omstendigheter få fullmakt til å fastsette retningslinjene for struktur- og kondemneringsordninger på egen hånd.

- Stortinget må gjennomfører en høring hvor man setter søkelyset på tidligere og nåværende fiskeriforvaltning. Videre må man spesielt se til at de fremtidige forvaltningsordningene bygger på et urfolksperspektiv som også ivaretar de lokale regionale befolknings rett til utnyttelse av sjøressursene.
- Stortingets høring må sette et spesielt søkelys på årsakene til at så mange småskalafiskere i samiske kyst- og fjordområder er fratatt sine fiskerirettigheter.
- Stortinget må fastsette ordninger som skal tilbakeføre fiskefiskerirettighetene til de som har mistet rettigheter uten at de har drevet et fiske som har virket ødeleggende for fiskebestandene. Forslagene må være utformet slik at man fra samisk og nordnorsk hold fortsatt kan delta i de tradisjonelle- og lokale fiskeriene.

På denne bakgrunn avviser Sametinget de fremlagte høringsforslagene fra Fiskeridepartementet av 07.08.2002 om forslag til spesielle kvoteordninger for fartøy under 28 meter som deltar i fiskerier som er underlagt adgangsbegrensning og høringsnotat av 07.08.2002 om forskrift for strukturavgift og tildeling av kondemneringstilskudd fra strukturfondet for fiskeflåten.

III. Votering

Av 39 representanter var 31 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Geir Tommy Pedersen	
2.	Willy Olsen	
3.	Magnhild Mathisen	
4.	Svein Peter Pedersen	
5.	Ove Johnsen	
6.	Olav M. Dikkanen	
7.	Geir Tommy Pedersen	

Sign: _____/_____

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Fiskeriressursene er et grunnleggende element i bevaring og utvikling av de samiske næringer og er med på å danne det materielle grunnlaget for samisk kultur i kyst- og fjordområder.

Sametinget kan ikke lengre godta at norske myndigheter ikke ivaretar samenes interesser i fiskerisektoren i h.h.t. Norges forpliktelser, i samsvar med Grunnlovs § 110a og etter FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27, som ved menneskerettighetsloven av 1999 er blitt en del av norsk rett. Det vises også til ILO konvensjonens artikkel 7, som gir urfolk en rett til å forta sine egne prioriteringer og en plikt for staten til å legge til rette for at urfolks ønsker vektlegges. Det vises dessuten til ILO konvensjonens artikkel 13, nr.2, jf. Artikkel 15 som sikrer urfolks nødvendige kontroll over naturressursene som de tradisjonelt har utnyttet, som f.eks. fiskeressursene. ILO konvensjon nr. 169 er ratifisert av Norge i 1989 og innebærer at staten har akseptert de særskilte forpliktelsene som konvensjonen pålegger staten i forhold til det samiske folk. Sametinget vil også vise til Fiskeridepartementets sakkyndige vurdering av hvilke rettslige forpliktelser myndighetene har i forhold til den samiske befolkning ved reguleringer i fiske. (Professor Carsten Smith, juli 1990). Smith konkluderer bl.a. med følgende i sin oppsummering (pkt. 9);

I dagens situasjon, der samisk kultur er så sterkt utsatt, vil ethvert vesentlig inngrep i samisk næringsvirksomhet som truer bosetting i samiske områder, kunne innebære et brudd med statens plikt til samisk kulturvern.

De folke- og internrettslige lover og konvensjoner som Norge har sluttet seg til forplikter norske myndigheter til å utvikle forvaltningsordninger som er i samsvar med disse.

Det å skape en bærekraftig ressursforvaltning som opprettholder bestandene på et optimalt høstingsnivå, er også avgjørende for de samiske fiskeriinteressene. Sametinget mener at ved forvaltning og beskatning av de marine ressursene må nærhets- og avhengighetsprinsippet legges til grunn. Sametinget ser det som helt avgjørende i samisk samfunnsutvikling at det utvikles forvaltningsmodeller hvor lokalbefolkningen kan dra nytte av komparative fordeler, slik som nærhet til ressursene samt fangst på lokale ressurser. Sametinget går inn for en områderettighetsordning for tildeling av kvoter, dette er med på å sikre retten til fiske for fjord- og kystbefolkningen. En områderettighetsordning er med på å oppfylle både folke- og internrettslige lover og konvensjoner som Norge har forpliktet seg til.

Ulike reguleringer og krav har over lang tid ført til tap av fiskerettigheter for de som er bosatt i samiske kyst- og fjordområder. Bla. har en økning av bestanden med kongekrabbe og selplagen gjort at disse fiskerne ikke har hatt mulighet til å oppfylle de endrede vilkår som har kommet fra Fiskeridepartementet for å kunne delta i fisket (eks. aktivitetskravet). Sametinget aksepterer ikke en lukking av fiske etter sei og hyse. Sametinget konstaterer at fjord- og kystfiskerne har tapt fiskerettigheter gjennom reguleringsendringer, dette til tross for at de ikke er skyld i overbeskatning og nedfisking av fiskebestandene. Sametinget mener at Fiskeridepartementet høringsnotater av 07.08.2002, ytterligere vil være med på å frata disse fiskerne sine rettigheter.

Sign: _____/_____

Sametinget anser de små og mellomstore båtene for å være selve bærebjelken i bevaring av bosetningen i samiske kyst- og fjordområder. Disse områdene har i dag en lønnsom flåte som i hovedsak består av fartøy under 15 meter. Forslagene i Fiskeridepartementets høringsnotat med færre båter vil føre til en negativ næringsutvikling i de samiske kyst- og fjordområder. Det har skjedd en omfordeling av de samlede fiskeressursene hvor en stadig større del av totalkvoten har gått fra mindre til større fartøyer og til fartøyer med tilhørighet utenfor Nord-Norge. Sametinget kan ikke under noen omstendigheter gå med på å innføre ordninger hvor man tar sikte på en reduksjon av den mindre flåtegruppen.

Sametinget mener at Fiskeridepartementet høringsnotater av 07.08.2002, fører til et system med omsettelig fiskerettigheter (kvoter) som vil medføre at fiskeriene blir mer og mer kapitalkrevende og igjen øke presset mot de allerede svake fiskebestandene. Sametinget mener med dette at ordningene som Fiskeridepartementet foreslår, åpner for kjøp og salg av rettigheter og kan på ingen måte akseptere de foreslåtte ordningene. Kvotetildelingen må fordeles etter vedtak fra statlige myndigheter. Sametinget vil understreke at fiskeriene skal sikre livsgrunnlaget og bosetningen langs kysten.

Statens nærings- og distriktsutbyggingsfond (SND) må ikke under noen omstendigheter få fullmakt til å fastsette retningslinjene for struktur- og kondemneringsordninger på egen hånd.

- Stortinget må gjennomføre en høring hvor man setter søkelyset på tidligere og nåværende fiskeriforvaltning. Videre må man spesielt se til at de fremtidige forvaltningsordningene bygger på et urfolksperspektiv som også ivaretar de lokale regionale befolknings rett til utnyttelse av sjøressursene.
- Stortingets høring må sette et spesielt søkelys på årsakene til at så mange småskalafiskere i samiske kyst- og fjordområder er fratatt sine fiskerettigheter.
- Stortinget må fastsette ordninger som skal tilbakeføre fiskefiskerettighetene til de som har mistet rettigheter uten at de har drevet et fiske som har virket ødeleggende for fiskebestandene. Forslagene må være utformet slik at man fra samisk og nordnorsk hold fortsatt kan delta i de tradisjonelle- og lokale fiskeriene.

På denne bakgrunn avviser Sametinget de fremlagte høringsforslagene fra Fiskeridepartementet av 07.08.2002 om forslag til spesielle kvoteordninger for fartøy under 28 meter som deltar i fiskerier som er underlagt adgangsbegrensning og høringsnotat av 07.08.2002 om forskrift for strukturavgift og tildeling av kondemneringstilskudd fra strukturfondet for fiskeflåten.

Saken ble avsluttet 20. september 2002 kl. 12.00.

Sign: _____/_____